

I. I. COLEVELDTS

Hartoginne van SAVOYEN

Treur-Blyd'-Endend'-Spel.

Hoe ſeer door valſche Min't vergiftigh Hart comt ſtoocken,
Soo laet Godt nimmermeer het quade onghewroocken.

Gheſpeelt op d'Amſterdamſche Camer, den 9. April, 1634.

t'AMSTERDAM,

Door Dirck Corneliſz Houthaeck, Boeckvercooper op de Nieuwe-zijdts-Kolck. ANNO 1634.

Toe-eygheningh

Aen mijn Eerwaerde Vrundt/
IAN IANSZ VERVVOV;
Lief hebber der Poësye.

Mijn Vrund,

DEwijle de Natuer yder het sijne geeft/ ende de gheest inwendigh dick doet verheughen / soo streckte mijn ghene- ghentheydt/ om dit Spel ('t welck ick ontrent gheleden twaelff Jaren / uyt lust gherijmt hebbe) V. E. op te Offeren. Ick weet de Rymery en is niet uytmuntend' / doch weynigh tijdts vindende het selfde te oversien/ ick late staen te hermaken. Neemt aen 't ghene waer de voorgaende Jaren Godt en Natuer my mede begaeft hadden. 'k Gheloove de Berispers ver- verachten sullen dit mijn gheringhe werck: dan sulcx ick my weynigh aentrecke: Want 'tgeschiet alles uyt lust ende Yver : Oock dewijle ick hoop dat ghy dit selfde sult verdedighen ende laten ru- sten onder de vleughelen van V. E. trouw-gelief- de hart/ ende hier door ick en andere sullen te meer- der Yverigh in Liefde Bloeyen. Dit selfde neemt minnelijck aen uyt een goede gheneghentheyt van V. E. Onderdanighe Vrundt en Dienaer

I. I. Coleveldt.

Een in 't Hart.

Inhoudt des Spels.

Hy Minnaers comt en siet, doorsnuffelt eens het gheen
,t Gheen hier wert afgebeeld, een gayle brand van Minne,
Alleen door het ghehoor verliefd' een Hartoginne
Op eenen Spangiaert, sy ghehuwt, doch buyten reen

Sy reyst met haer ghesind' nae 't Landt Galicien heen,
Nieusgierigh, om dees Heldt, (in schyn als Pelgriminne)
Te gaen besoecken, ach! soo comt de Min verwinne
't Verliefd' begherigh hart, 't is vry wat onghemeen.

Terwyl de Hartogin den Bevaert had volbracht,
En tot de wedercomst haer snellelijck bereyde:
Verschynt een Post in 't Hoff, die d'Hartogh doe aenseyde
Hy comen moet te hulp den Coningh met veel macht.

De Graeff van Pancelier in teghenwoordigheydt
Beveeldt hy 't Hartoghdom, by Princen ende Heeren,
Die hem beloften doen en trouwheydt alles sweeren,
Soo dat de Hertogin haer vind' in eenigheydt.

Dewyl de Graef beheert dit prachtighe ghebouw,
Soo heeft een vuyle Min het harte soo ontsteecken,
Versoeckt ten tweedemael door Nickerlijcke treecken,
Op ontucht, fy! ô schant! de Hartogin Me-Vrouw.

Hy door verradery en valschelijck beleydt
Vermoordt sijn Bloetverwant, beticht haer, dat s' is schuldigh
Aen vuyle Hoerery, sy lyd' dit al gheduldigh,
Men sluyt haer daet'lijck vast om dit oneerlijck feyt.

De Ridder Don Mendos dees tydinghe hy krijght,
Verschrickten, want hy con haer in het minst bevryen.
De Graeff, een moedigh Prins, beroepter een tot stryen
Voor d'Hartoginnens eer, die hy seer fellijck drijght.

Stilswyghent in het Hoff verschynt dees Ridder doen,
Verwint de snoode Graef, krijght loon recht nae sijn wercken,
De Raedt seer wyselijck hier met aendacht op mercken,
Mendosse stracx vertreckt, op hem was gheen vermoen.

Met dat sy waer verlost, de tydingh daet'lijck sweeft
Hoe dat den Hartogh oudt is inden strijdt verslaghen,
En als een Weduw kuys nae veel bedroefde daghen
Naer Eng'landt met veel staet haer vaerdighlijck begheeft.

Mendos als Ambassaed', verschynt in 't Enghels Rijck,
Versoeckt uyt 's Conincks last de Dochter van Brittangien
Te Echten met de Soon van 't machtigh moedigh Spangien,
Soo dat besloten wordt dit brave Huwelijck.

Hier comt in 't openbaer, door 't sterven d'oude Min,
Mendos met d'Hartogin betracht te Evenaren,
Den Coningh dit vergunt, 't gheluckighe vergaren,
Dus leest, verstaet, en siet op 't ende alst begin.

Namen

Namen der Perſonagien.

Don Jean de Mendoſſe.
Hartogh van Savoyen.
Hartoginne van Savoyen.
Coningh van Enghelandt.
Grave Pancelier.
Iſabella, Suſter van Don Jean de Mendoſſe.
Emilia.
Apian.
Neve des Graefs van Pancelier.
Eerſte Edelman
Tweede Edelman } van 't Hoff des Hartoghs.
Eerſte Raedtſheer
Tweede Raedtſheer } vant Hoff des Hartoghs.
Edelman van Thurin.
Edelman des Hofs van d'Hartogh.
Edelman vanden Coningh van Enghelandt.
Broeder Jacob.
't Gherucht ofte Fama.
Trompetter in Spangien op den Tooren.
Helſche Gheeſt.
Cupido.
Bode van Vranckrijck.
Bode van Enghelandt.
Eerſte Wachter
Tweede Wachter ſtom } Beyde byde gevangenis des Hartogin
Dienaer van Mendoſſe.
Dienaer des Hartoghs.
Dienaer des Hartogins.
Eerſte Soldaet
Tweede Soldaet } Soldaten van Spangien.
Eerſte Pagie
Tweede Pagie } des Graefs van Pancelier.

Het Spelletjen ſpeelt binnen Thurin, Spangien, en E
ghelandt.

I. I. COLEVELDTS

Hartoginne van Savoyen/

Treur-Blyd'-Endend'-Spel.

Eerſte Bedrijff, Eerſte Wtcomſt.

Don Jean de Mendoſſe, met noch eenighe Ridders, gewapent.

ndoſſe.

E ſnel ghevlerckte tijt die door zijn zwacke leden
Omringht des Aerdens cloot/ door luyt beruchte reden/
Verſpreyt ſyn volle loop en mondighe gherucht/
Tot dat ſyn zwangh-baer doen ten vollen is bevrucht.
Hay alderbraefſte Helt/ wat heeft u doen beletten
Dat ghy den Vyandt niet tot ſtoff en ginght verpletten?
Die van Toledo trots het hartneckigh ghemoet
Heb ick door cracht van Godt ghewentelt in haer bloet/
Door deſen friſſen Arm deed' ick 't woeſt Heyr verſtroyen/
En al haer wrevelheydt ghelijckſaem uyt doen royen.
Dees Princen waren mee in 't narelijck ghevecht/
En 't bloedighe ghewoel/ die mannelijck/ en recht/
Door een bewackert oogh op haer waren verbeten.
Wat iſt? noch wroeght het hart gheduerigh door 't mee-weten.
Moedighe Helden/ volght dees u Mendoſſens leer/
Treet myjn voetſtappen nae/ ick uwe Prins en Heer
Sal als een Capiteyn en Ridder waert ghehеten/
V eeuwigh byſtant doen/ en weerſtaen 't ſtout vermeten
Van Toledens ghebroet/ verov'ren 't door 't ontſach
Des krijghers fel en wreet/ indien de tijdt en dagh
Ons weer door hooghmoet groot ſoo ſchielijck comt beſchijnen/
Sal ick my als voor-heen daer toe daet-vaerdigh pijnen.
De mompelingh die liep onder veel grootſe lien/
Dat Toleeds Regement veel cloecker waer verſien
Als ons ghewapent Volck/ niet ſuft/ o neen ghy Heeren/
Al bied' hy vaeck het ſpits/ niet wilt te rugghe keeren/
Verweert u radde leen/ en flucx vernielt haer Troup/
Dringht tot den Vyandt in/ 't is waer/ het naer gheroup
Was/ dat haer moedigh Heyr/ ons cleynmoedigh ſou buyghe/
Verſlinden tot een ſtoff/ u nam ick tot ghetuyghe/
O alderſterckſte Heldt/ ghy met gherechtigheydt/
Recht niet gheleden heeft dat ſy bedreven 't ſeyt.

Mendoſſe/

Mendosse/Ridder/hoe? laet haer verwaentheydt groepen/
Laet voorts den Hemel mildt hem met dees saeck bemoeyen/
Verrecht nae ghy best kunt/door u vernufts beleydt/
Ghedwonghen hebt ghy haer nu tot ghedweegh'saemheydt.
Dees stale Wapens groff/die tot een onderstutten
My toeghe-eyghent zijn/der slaghen my beschutten/
En door dit blancke stael ter Aerden neer ghevelt/
't Waer door het wijs toedoen van u grootmoedigh Heldt.
Verwinners zijn wy nu/O Manhaftighe Princen/
Die nae gheen Rijckdom/neen/niet dan nae d'eere winsen/
Wy hebben cracht betoont met mannelijcker handt/
En 't snoode Helsch ghespuys gheworpen in 't voet-zandt.
'k Heb vaerdighlijck de weet/en schriftelijck gheschreven
Aen mijne Suster/die/ als Godt my had ghegheven
Victory inden slagh/sy dan niet na en laet
Den Bevaert haest volbrenght/en voorts nae Romen gaet/
't Gheen sy met hart en ziel aen handtvest gingh beloven/
Om van dees overwin te dancken Godt hier boven.
Hé! onverwacht ontset/goetgunstigheydt betoont
Hy vaeck/die hem bevindt. Sy die hebben ghetroont
Door opgheblasentheydt/en met verwaende sinnen/
Die laten nu (O schandt!) haer van dees handt verwinnen.
Foey onbesnoeyden hoop/vermetelheydt u doodt/
V zwaricheden werdt hoe langhs hoe meer vergroot.
V gulsighe begheer/u snoode schelmeryen/
Voor buyt most ghy/ (O spyt!) dees trotse deysingh lyen.
Waer streckten u ghemoet? ghy waert voorsien van als/
Van duysent Wapen-liens/Ruyters die veel ghebrals
Wtvoerden inde strijt/verarmde bloode Wichten/
d'Wtheemsche Troupen fel mosten tot ondanck zwichten/
Toleed'/u Capiteyn/waer toe nam hy de vlucht?
En weeck al heel verbaest/of waer 't woeligh gherucht
Van 't scharp ghevlymde stael/'t gheen clonck in zijne Ooren
Dat hy den neerlagh niet mocht sien/noch 't krysingh hooren?
Waer toe versuften 't hart? of schrickten ghy alleen
Dat ghy/tot spyt van ons kreeght winst noch overheen?
Bloloose snorckers/had ghy d'overhandt ghekreghen/
Gheen van ons Princen vroom 't verhalen soud'/verslegen
Had ghy de gantsche macht/vermoordt/verbrandt/vernielt/
Waer eenigh aesem waer/ghy hebben sout ontsielt.
Toledo 't is een straff die d'Hemel heeft ghesonden/
V Volck verstroyt tot niet/en inde vlucht verslonden.
Moedighe mannen volght/laet ons nu trecken voort
Met Ridderlijck ghesleep/nae dees Triumph behoort.

Alle binnen.

Eers

Hartoginne, Emilia.

rtogin, WAt woelter in mijn Hart/ wat breyneloose reden
Omringen 't cloeck verstant! wat nieuwe vlammigheden
Benevelen dees borst! want is het segghen waer/
't Gheen my door spraeck verscheen/ nu heden/ doe 'k aldaer
Me-Vrouwe Isabel uyt bronnend' hoorde spreecken/
Dat ghenigh Aerdtsch Princes sou werden vergheleecken
By dees mijn schoonicheydt/ daer nu (eylaes!) de gheest
Is vol beroerenis tot noch toe vaeck gheweest/
Haer wenschingh 't gheen sy deed' het eenighe ontfouwen/
Van haer sin-rijcke gheest/ gheluckigh soud' ick houwen
Mijn Broeder/ u/ soo ghy in d' Echt waert met dit Beeldt/
Dit is waer mijn ghedacht nu stadelijck op speelt.
Ach! overschoone Heldt/ die 'k blindelinghs moet minnen/
Die 'k noyt mijn leven sagh/ can die dus overwinnen
Mijn edel heus ghemoet/ door dart'le minne-kuur.
Ach! reden/ oversoet/ gheluckigh was de uur
Doe ick d' eerwaerde Vrouw van dees Prins liet ontbieden/
Verslaeuwt scheen Isabel/ de sinnen alsins rieden
My/ te vernemen nae syn staet en afcomst cloeck/
Die ick onwetent noch moet dienen/ dit versoeck
Waer 't vraghende begheer/ waer op sy destich seyde
Al haer vermaerd' gheslacht/ t' aendachtigh zyt uyt leyde/
Al stem'loos bevende het hart sloegh in haer lijff/
Doch ick bemercktend' wel aen 't uyterlijck bedrijff/
En aen haer Lipkens bleeck/ doch blos-verwighe Wanghen:
Maer creegh door yvers lust noch gretigher verlanghen/
Sijn deughden sonder tal/ syn daden/ Loff/ en roem/
Dies ick uyt vryicheydt 'k mijn syn Slavinne noem.
Wat cander voor een pack zwaerder om draghen wesen
Als heymelijcke min! die eer niet sal ghenesen/
Voor dat de Liefjens twee/ een-sinnigh zyn verleyt/
Dan wordt haer jonst en trouw ten lesten vaeck verbreyt.
Bedaert al-wijse Vrouw/ waer vlieghen u ghedachten
Die u beknellen steets! waer toe u vlytigh jachten!
't Is alleen om 't ghesicht t' aenschouwen van dees Prins
Die my vaeck zwiert voor 't oogh/ ach! ick en can gheensins
Verbannen 't lieve licht uyt dit beclemde harte/
Maer brandt hoe langhs en meer met ondraeghlijcke smarte.
Hoe/ waerde Hartogin/ denckt by u selven/ siet
Dat al u Vryery onwis baer is tot niet.
Soud ick mijn Echte Man dus schandtvleckigh beloonen
Met daden van ontrouw! niemandt en soudt verschoonen:

Maer vryplijck last'ren/want 't hart (eylaey!) dan
Sonde had begaen/teghens Godt en mijne Man.
Wech malle sotterny/wech ydele ghepeynsen/
Ick moet dees minne-lust voor 't weligh Hoff wat veynsen.
Voor best het raetsaemst' is 'k mijn stille Vryery
t'Ontdecken aen mijn Maeght Emilia/ waer by
Emilia uyt. 'k Soo haestelijck niet coom/sal 'k haer 't secreet verclaren/
Wat my door d'Ed'le Vrouw in als is wedervaren.
Daer comtse dien ick lieff. Emel. Me-Vrouw/hier dus alleen?
Hertogin. De eenigheydt verselt my stadigh met gheween/
't Gheen my in 't harte pranght/'k en derf 't door schaemt niet uyt
Emilia. Belast 't gheen u ghevalt/soo 'k eenighe viertuyten
Voor in dees trouwe borst/de reden seght Me-Vrouw/
Sy zijn voor u soo veel als ickse voor mijn houw/
Heeft u eenighe dienst ofte ghetrouwicheden
In 't minst van my ghemist/ick bid u voor ghebeden
Almoghende Princes/naedien ick weet dat ghy
Hebt voor u trouwe raedt vercoren alleen my/
Vercoren (segh ick) jae/door soo een vast betrouwen/
Dat ick/'t zy in wat saeck/u helpe uyt benouwen.
Dus stelt u ziel gherust. Hert. Gherustigh soud' ick zijn
Indien ick enden con mijn pyn'lijcke pyn.
Ick schricke als verbaest/noch slapen can noch waecken/
Ick mymer in mijn doen/door onuytspreeck'lijck vraecken.
De sinnen zijn ontstelt. Emil. Al-wijse Hartogin/
Ist droefheydt dat u quelt? of heymelijcke min?
Hertogin. 't Is droeffenis en min. Emil. Hoe? droefheydt/door wat red
Dan doch de minne brenght veel droevigheden mede.
De mensch is van natuer dat hy hem selver quelt
Met veel onnutte sorgh/daer het ghedacht nae helt/
Daerom ontbindt u last aen dees u trouw Slavinne/
Want ick verhoop in tydts d'uytcomst te overwinne.
Hoe bent ghy dus ontroert? verclaert waerde Princes/
En leght my reeck'lijck uyt dees u verborghen les.
Hertogin Soo ghy Emilia/hebt wel vlytigh acht ghenomen
Op mijn manier van doen/t'sedert ick ben ghecomen
Uyt 't Coninck-rijck Enghelandt/'k vreesde gheen teghenstoot:
Maer dienstigh ben gheweest den Armen in haer noot/
Wie met een droef ghesicht tot mijn vaeck quam ghevloghen
Heb ick door mildigheydt ghespijset nae vermoghen.
Mijn raedt/mijn heyl/mijn hulp/zijt ghy blonde Emiel/
'k Moet u dan segghen/'t gheen inwendigh quelt dees ziel.
't Gheheym u dat ick ontdeck/'k u seecker toe vertrouwe/
Om oorsaeck/dat ick denck ghy 't wel by u sult houwe.
Nu/luystert. t'sedert dat vertrock uyt ons ghesicht
Me-Juffrouw Isabel/ben ick soo seer verplicht
In 't draghen vande min/ op d'uytmuntenste Ridder/

Ach! als 't hart daer af reyt/steets brandt het met ghesidder/
Haer Broeder ist/ach Godt! beheerder die mijn zin
Met nieuwe vlammen pijnt/ O lucksalighe Min/
't Gheen in dees ziele brandt/en sal niet eer uytblussen
Voor dat de Spaensche Heldt mijn lyden comt ver'ussen.
Maer ach! het quaetste is/ick lieff die ick noyt sagh/
Doch wensch syn selschap eens niet meer als maer een dagh/
Dan soude dese druck vrymoedigh wat ontlasten:
Daer mee het wulpse Wicht my schielichlijck verrasten/
En denckt Emilia niet dat my mijn harte teer
Hem eenighsins versouckt tot ontucht of oneer/
Neen/gheen oncuysheydt ist/ dan lief hem boven maten/
En sal voor 't hart hem siet/uyt mijn ghedacht niet laten.
Wat staet hier in te doen? Emil. De minne die ick draegh
Tot u begaef de Vrouw/die wil ick even staegh
Betonen/maer dan hoe/ de Princes haer ghebeden
En hebben sin noch slot/noch ware vasticheden/
Doch nietemin ick sal haer gheven goede raet/
Of sy haer gheest gherust met dees ghevonden praet.
Emilia bedenckt. Emil. 't Ghedacht is opghetoghen/
Voeght u dan tot ghehoor/ O neen/bedrogh noch loghen
Ick u bewijsen sal/indien ghy uytstel gheeft
Twee daghen mijn tot tijdt/ick zweer soo waer ghy leeft
Dat ick dan middel sal hier hebben toe ghevonden/
Dat ghy van pijn en quel gheheel sult zijn ontbonden.
Ist moghelijck Emiel dat ghy hier in voorsiet?
Voorsichtigh hier op let/gheen onheyl my verdriet/
Gunst hanght u boven hooft/gheluckigh sult ghy wesen
Indien ghy 't middel vindt/deught werdt by u ghepresen,
Nu ick tre nae het Hoff. Hertoginne binnen.
Wel wonder ist voorwaer
Dat sy verkiesen gaet een ander Lieff/als daer
Sy by in vreughde leeft/veel moeyten ende quellingh
Doet sy haer selven aen/begheert nu mijn versellingh.
Wat raet? laet zien/bedenckt/hoe ick het best aenlegh/
De goede Godt die baent my een bequamen wegh. Emil. binnen.

Eerste Deel, Derde Bedrijf.

Waer dat Isabella door een Vertooningh God looft inde Misse, over de overwinninghe haers Broeders, binnen Romen.

Hier siet ghy neer gheknielt aendachtigh in ghebeden
De Suster van Mendoff', om d'overwinningh goet,
't Gheen hem door schickingh Godts is toeghevallen heden,
't Beloofde volght sy nae, valt dienstigh d'Heer te voet.

Hertoogh, Grave van Pancelier, met twee Edelliens, ende eenighe vande Suyte.

GHy Ridders die in krijgh en onbestuymde vlaghen
U borst-weert en verset/ tot spijt der Vyandt koen/
Een yder na zijn macht/ ghelijckt betaemt om doen/
Hem mannelijck verplicht in u 's Vyandts aenslaghen.
Dus langh heb ick gheleeft in rust en vrede veyligh/
Dan hebbe vaeck ghetemt ghelijck een yder weet
Den batschen Indiaen/ dus ick my stout vermeet
In 't by-zijn van u Graeff/ niet wimpelend' schijn-heyligh.
Hoe menighmael heb ick door duysende Voet-knechten
Den Vrancksen Prins ontset en bystant vaeck gheboon/
Noyt rusten dese borst/ en creegh noch Crans noch Croon/
Behiel alleen de eer door 't Ridderlijck aenrechten.
Heb ick dit Hartooghdom beheert niet soo veel Iaren?
Heb ick niet als gherust gheleden pijn en smart/
En door een krijghs ghebruyck ghetemt den wrev'len Tart
Laet niet 't verstaeldt ghemoet in ghener wijs bezwaren.
Nomp'lingh heb ick verstaen/ doch weet niet oft warachtigh
En inder daet soo is ghelijck my werdt ghesept/
Dat den manhaften Vorst/ zijn groote Majesteyt
Omringhet wordt seer fel van Duytsche krijghers machtigh.
Dus can ick niet vermoen/ naedien 'k en hebbe schrijvingh
Noch ghenighe bescheyt van 's Coninckx eyghen handt/
Hy sal versoecken my tot hulp en onderstant:
Om soo de Troupen veel nae dienst te doen ontlijvingh.
Trouw harte Edelliens/ jae Princen/ Bondtghenooten/
Indien het soo gheviel dat d'aenslagh waer ghewis/
Soo wil ick ende zweer by 't Hartoghdom/ 't welck is
Een steunsel voor u liens/ ghy welghebooren Grooten/
Dat ghy dan in 't gheweer verschynen sult te samen
Als Leeuwen in ghedaent/ niemandt versloff hier op/
Ghewapent voor 't ghedruys verslaen der Duytsche kop:
En doet haer risselen al met anghstvalligh beschamen.
Ghy Graeff/ wats 't gheen ghy seght? en ghy Edele Heeren/
Verbint'nis doet u Prins/ door 't opgherechte stael/
En sal nae macht en wil al 't gheen ick u verhael
U Manlijck treden uyt/ den Vrancksen Prins ter eeren.
G. v. Panc. Naedien o Hartoogh oudt/ gheen ware sekerheen
Wy hebben van 't belegh/ nae Iaren langh verleen
Heb ick dit tratse Riff nae 't uyterste vermoghen
Den Vyandt voorghesteldt/ 'k en kond' het niet ghedoghen
Dat sy in wrevelheydt ons boden 't scharpe stael/

Daer deſe narm zwack ſlagh leverde t'eenemael/
Noyt gheen ghedachten hebt/ghy die zijt hoogh gheſeten/
Neen/dat het ſulleck waer/den Coninck deed' u weten.
Manhafte kloecke Heldt/ghelijckheydt zweeren wy/
Indien het ſoo gheſchach/ het zy oock wie het zy/
Wy tarten haer ten ſtrijdt/ en waghen deſe leden/
Met dit ons zwaer belofte gheruſtigh weeſt te vreden.

...elm. Grootmoghend' Opper-Heer/ghy weet dat ick ſeer langh
U dienſtbaer ben gheweeſt/en willighlijck aenvangh
De woorden en 't ghebodt 't gheen ghy hier hebt ghesprooken/
Wy nae ons krancke macht en ſullen onghewrooken/
Noch laten ongheſchent der dwinghelanden fel:
Maer ſtropen 't woeſte Heyr/en volghen u bevel.

...elm. Heeft oyt mijn moedigheydt ghezwackt door bloode vreſen/
Seght waerde Hartoogh vroom van Princelijcke bloet?
En hebben wy niet vaeck door een ghetrouwe ſtoet
Naevolghers oock gheweeſt als Ridders uytgheleſen?

...elm. Ons daden werden noch by yder een gheprezen/
Ghelijck u kundbaer is/doen wy ons lijff en goet
Voorſetten tot een pandt/ontſinnelijck verwoet
De harten borſten uyt tot wraeck-luſt hoogh ghereſen.

...Panc. Het Veldt waer dick beſaeyt van 't menſchelijck ghebeent/
Door nijdigheydt en haet wy waren ſoo verſteent
Dat gheen ſoo buldrigh menſch ons in het minſte deerde/
Verhit ſoo waer het bloedt/aemtochtigh was de borſt/
Heel krijg'lend' waer ons doen. O die het ſegghen dorſt
Wy met een winbaer handt veel Standaerts u vereerde.

...ogh. 't Is waer het gheen ghy ſeght/daer nae weer tijdt verſchenen/
Doen wy door harde dwangh verjaeghen d' Indiaen/
De vreeſelijcke Storm viel haer ſoo bitſigh aen
Dat niemandt wiſt verbaeſt warwaerts hy vluchte henen.
De ſeghen-rijcke Godt/die mildigh ſent zijn gaven
My heeft door wijs beleyt ghegunt reen-rijck verſtant/
Anderſins moſten wy ghewееcken zijn door ſchant:
Jae werden min gheacht als d'alder armſte Slaven/
Als comt in 't laffe breyn dees daden veel verſtreecken/
Verheught ſoo is de ziel over 't ghedane recht.
Voert nae beloſt u plicht. Gr.v.Panc. U onderdane knecht
Bevryen wil het gheen ghy ons voorleght te wreecken.

...ogh. Comt treden wy te ſaem nae mijn verſierde Salen/
Verwachten met verdracht nae 't wit en recht beſcheyt/
Indien de Poſt verſchijnt 't werdt vaerdigh u ghezeyt/
En ſal u vriendelijck nae u waerdy onthalen.

Alle binnen.

Eerſte

Emilia, Hertoginne.

Emilia.

O Onbeschepde raedt/
't Voornemen is seer quaet
Van d'Hertogin Me-Vrouwe/
Nochtans blijf ick ghetrouwe/
Want sy heeft noyt in mijn
Bevonden valsche schijn/
Ick hoope te vercrijghen
Door een stil zwijghent zwijghen/
Doch doen alleen de kunt
Aen een mijn Lieff en Vrunt/
Die wel 't ghehey'm sal heelen:
Want ziet ick moet nu steelen
De zin en zijn ghemoet/
Door vleyerijen soet/
Haer Medecijn verheven
Die ist die ick sal gheven/
En kunbaer doen dees saeck/
Want alle zijn vermaeck
Dat hy oyt had zijn daghen
Waer om mijn te behaghen.
Hier mee vermurw ick haest zijn hart en zijn ghedacht/
Dat hy in dese last 't mee vlytighlijck betracht,
Zijn liefde ende jonste
De minnelijcke gonste
Die hy betoonde staegh
Heel yverigh en graegh/
En wat ick hem ginck quellen:
Nochtans zijn lemmen/lellen/
Zijn minsamigh ghesmeeck
Hy gheensins en ontweeck/
Ick gaf dick dreutse woorden/
Die soo haest hy niet hoorden
Zijn hart beclemde toe/
Hoe wee was hem te moe/
En met een dreutsch beheeren
Gingh nechtigh van hem keeren/
Hy sacht doch zijnen gheest
Bleeff innerlijck bedeest.
Hoe nu Emilia? gaet aen met rijpe sinnen/
Besiet of ghy zijn liefd' tot uwaerts weer kent winnen?
Want ziet waer d'eerste min ghegrift is in 't ghebeent:
Daer werdt noch 't lieve hart beweeght/al waer 't versteent.
Luck-rijpe Apian/als ick dit gheeff te kennen/

Vo

V afghestorven ziel (hoop ick) sal t'nywaerts wennen.
Ghetrouw zijt ghy in als/nochtans soo ducht ick dat/
Dat ghy met vrees en schrick gheheel sult zijn omvat
Als ghy aenhoort 't secreet in onse twee verborghen/
Sult door verwonderingh/becommert zijn met sorghen.
Nu hartjen zijt gherust/doch eerst moet ick Me-Vrouw
Ontdecken wel ter sneegh u heymelijck ghetrouw.
Wat heeft mijn ziel dees nacht
Daer vlijtigh nae ghetracht.
Verdwaelde Hartogin/waer zwieren u ghedachten
Dat ghy een ander mint? waerom gaet ghy verachten
V eyghen ziel en lijf? u Man/u Hooft/u Heer/
Neemt tot een vreemdelingh aenminnigh nwe keer.
Hoe is haer gheest verdoolt/die sy noyt sagh noch kenden
Daer doet sy het ghemoet en sinnen heel nae wenden.
Swijght stil/besnoert u Mondt/daer comt Me-Vrouwe aen
Die ick dees overlegh te recht sal doen verstaen.
Princesse zijt ghegroet. Hert. 'k Coom met aendachtigheden
Nae u waerde Vriendin met soeticheydt ghetreden.
Een zwarelijck ghepeyns beclemt dit Vrouwlijck hart
Doch moet (als tijdt vereyst) verberghen pijn en smart.
O sinneloos ghewoel/wat hebt ghy Wicht bedreven?
Ghy rooft niet het verstant/maer ziel en al mijn leven.
d'Herstochten barsten uyt met naerelijck ghesteen/
Een yder mindt de zijn/dan laes! bedroeft alleen/
En heb de min soo ruw ghestort nae dese vreemde/
't Is Don Mendosse ach! die 't hart alsins betemde:
Jae houdt in banden vast/hy isset die de ziel
Beheerschet nae zijn lust. O Hemel/oft gheviel/
Als 't hart verhopend' is/dat 'k mijn ghesicht verclare/
Mijn zieltjen sal alsdan van blijdtschap nyt ontvare.
Hou roeckeloos ghemoet/bedwelmde Coninghs kindt/
Staeckt u weemoedigheydt/ghy dit niet eer verwindt
Voor dat dees brave Prins ooghschijnigh staet t'aenschouwen?
Of hy in schoonheydt is wel waerdigh soo een Vrouwe
Als my/ die Hartogin ben van 't beroemde Rijck
Savoyen/wijdt vermaert/gheen Steden zijns ghelijck.
Coningh van Enghelandt/o lieftalighe Broeder/
Heel echtelijck gheteelt van eyghen Vaer en Moeder/
Onkundigh is u 't stuck van dit voornemend' doen.
Dus mijn ghetrouwe raedt/nae dat ick can vermoen
Dat ghy voorsichtigh zijt in al u doen en wercken/
Ick zie een bly ghelaet door 't uyterlijck bemercken.
Grootmoghende Vorstin/ick heb dees nachte langh
Met peynsen doorghebracht/doch anghstelijck en bangh/
Beroert soo scheen de gheest uws lasten te volbrenghen/
Dan ghy sult (hoop ick) noch u levens tijdt verlenghen.

Voeght

Voeght u nae dese reen/gheen beter raedt men vont
By gheen beraedsaem mensch/al scheen ick selfs doorwont/
Anders Princes/en soud' 'k hier niet voor connen vinden
Als dit mijn diep belegh: Ghy sult u onderwinden/
Jae veynsen met een schijn u sieckelijck van aert/
Heel cranck voor yders oogh/'t hart pijnelijck bezwaert/
Verslapt dan uwe macht en lieve zwacke leden/
Dus volght al 't gheen ick segh/en treedt niet buyten schreden.
Gheeft kennelijck Me-Vrouw/en merckelijck bescheyt
Indien dat Godt u spaert/met reden veel/ verbreyt
Dit alsins in u sieckt teghen den Hartogh moedigh/
Hem dan om Bevaert bid/om luckigh en voorspoedigh
Te dancken uwen Godt/naedien hy heeft bevrijdt
V van dees zware last/dan nae Galicien tijdt.
De Suster vande Prins sal wederomme comen/
Vlucht dan indient ghevalt/ dits 't gheen is voorghenomen/
En reyst in alder yl in Pellegrims ghewaet/
Onkunbaer is 't beleyt/u cledingh en u staet/
En om u sieckte meer (nae schijn) voorts groot te maecken/
Soo sal den Medecijn u haest voor alle saecken
Yets gheven vaerdigh in/ 't gheen werckt door groote cracht/
't Gheen u in 't minste let/ maer eerder u versacht.
Als ghy hem dan ontmoet/uyt dan u Lieff begheeren/
Men sal u waerdigheydt wel nae verdiensten eeren.
Dan sult ghy mercken haest/ooghschijnelijcke zien
Den ghenen daer u ziel nu nimmer can af vlien.

Hertogin. Seer wel bedocht Vriendin. Emil. Mitsdien ick dit volbreng
Niet can door my alleen/soo wilt vlytigh ghehenghen
Dat een/de derde man/in dit ons zwaer belegh
Me mocht gheroepen zijn. Hert. Wie ist Vriendinne? segh.

Hertogin. Maer uwe Medecijn/die veelderley secreten
En heymelijck ghebreck tot noch toe heeft ghewcten.
Die ist me waerde Vrouw/want nu verleen twee Jaer/
Veel jonsten hy mijn droegh/jae liefde n y voorwaer:
Jae meendent vry in 't ernst/ en socht met my te trouwen/
Dan ziet 'k en sloeght geen acht/ 'k en gaff niet veel om 't houw
En naedemael de sin niet vast'lijck waer ghelept/
Gaf voor beleefdigheydt/t' onwetende bescheyt.
Soo sal ick hem op nieus mijn jonsten gaen weer bieden
Door minnelijck loncken/uyt mijn ghedachten wieden
De voorghenome haet/ een kussen soo ter sneegh
Ick hem bewijsen wil/ 'k meen ick zijn ziel beweegh.
Gheen Jonckelingh hoe stout/of 't hart sal steets beroeren
Hem siende door de Min dus hooghelijck hem opvoeren.
Ghemerckt/had hy ghehadt thien duysent levens braeff
'k Wed hyse schencken sou my dienstigh tot een gaeff.
Diep-rijck is zijn verstant met dubb'le aerdigheden/

Dit is mijn trouw beleydt door overlegh van reden.
Hy can in dese saeck gheloost Me-vrouwe vry
Ons seer behulpsaem zijn/ want ziet naedien dat hy
Stil zwijghent is in doen van noodigheydts beleggen/
Princes wat wilt ghy nu op dit voornemen segghen?

[Her]togin. Verheughen gaet ghy 't hart van my/ waerde Emiel/
'k Omhels u nu uyt vreught/ naedien ghy dus mijn ziel
Van zwarigheydt verlicht/ veel jonsten en gheschencken
Ick u vereeren sal/ in eeuw ick sal 't ghedencken/
V uytghenomen gheest veel liefde t'my waerts sendt/
Ghelijck het vrouwlijck hart wel kenn'lijck is bekent.
En by de ware deught belooff u te vergelden
Dees Heroycke daet/ want flauwigheden quelden
Dees teer en weecke Borst/ indien dees aenslagh gaet
Nae beyder wil en wensch/ gheensins ick dan en laet
Te doen u in dees staet niet als ghemeene Vrouwen/
Maer meerder/ nae mijn macht/ in grooter eeren houwen.

[Cec]ilia. Me-vrouw 't is onverdient. Hert. 't Beleggen is heel goet.
Gaet by de Medecijn/ hem met een winckje soet
Sijn stale ziel beweeght/ door een weemoedigh vleyen/
'k Verhoope dat hy ons in dees saeck recht sal leyen/
Dat hy door snel vernuft 't al vaerdighlijck bepaelt/
Dus op het alder breetst hem dit mijn Min verhaelt.
Gheen Bedelaer/ gheen droch/ en sal hem soo besturen
Als 't hart hem houden sal in slapheydt van naturen.
Nu stelt u doen in 't werck/ 'k vertrecke nae de Sael.

[Cec]ilia. En ick by Apian/ die ick 't gheheym verhael. Binnen.

Eerste Deel, Seste Bedrijff.

Gheblinde Cupido met Pyl en Boogh.

IST niet wonder dat een Godt
Daermen steets me drijft de spot:
Soo de harten can betemmen/
Die de Minne meer en meer
Doet (nae schijn) veel jonst en eer/
Niet en connen overstemmen.
Dese Pijltjens stael ghehart
Brenght d'een vreughde/ d'ander smart/
Met verlies van sin en leven/
Off sy wroeten door veel list/
Merck'lijck worden s' opgheheft/
Dus wordt ick in 't minst verd-even.
Dies sal ick de Hartogin
Sende Pijlen van de Min/
Dat haer 't harte werdt ghetoghen

 In

In Mins stricken/daer haer leen
Menschen om Mendos alleen/
't Gheen heel zichtbaer zien dees ooghen.
Met dees gauwe wiecken snel
Val ick dickwils haer soo fel/
Op die Minne niet nae trachten/
Want het vlught al voor dit kindt/
Doch al 't vluchten is maer windt/
Yder moet mijn Godtheydt achten.
Niet het hart u raden sal
Dat ghy mijd' het ongheval/
't Is mijn wil dit te beginnen/
Woeligh is mijn ziel verheught/
Siet het brenght my lust en vreught
Die soo onvoorsiens beminnen.
Tusschen Hemel ende Aerdt
Sweeff ick vluchtigh metter vaerdt/
Schiet/die windt/een schicht in 't harte/
Want de Goden/hoe sy zijn/
Trecken tsamen aen mijn lijn/
Met verdrietenis en smarte. Binnen.

Eerste Deel, Sevende Wtcomst.

Emilia, Apian.

Emilia. T Gheen 't hart u heeft verhaelt/het heymelijck beleggen
Van onse Hartogin toont reden op mijn segghen.
De quellingh die sy lijdt/de passy die sy voelt
Werdt (weet ick) door toedoen van u mijn Lieff ghekoelt.
O waerde Apian/beheerder van mijn sinnen/
'k En can door eenigheydt dees dinghen niet beginnen/
'k Heb haer heel trouwelijck by eden vast ghesept/
Dat ick in daghen twee haer schicken soud' beschept.
En ziet/O Prins/mijn ziels jonst wil ick u betoonen:
Indien dat ghy 't secreet door een rechtvaerdigh loonen
Van dyne wetenschap aenlegghen wil in 't werck/
Want 'k met veel reden nu cloeckheydt in u bemerck/
Beloove oock daer by u echtelijck te trouwen
Soo ghy u raedt en daedt meed' in dees saeck wilt houwen.
Ghenighe last of dienst ick u niet afslaen ken/
't Gheen ghy op my versoeckt ick wel ghenootsaeckt ben
Te volghen het bevel van u/O wel gheleerde/
Behalven mijne eer/die 'k niet voor 't eerst begheerde
Te stellen in waeghschael/voor dat wy twee te saem
Emilia geeft Door trouwheydts banden trouw ghebonden zijn bequaem/
Apian yets. En tot verseeckeringh soo gaet 't hart u vereeren

Met

Met deſe giſt/tot danck/'k hoop dat g' u ſult verneeren
Volvoeren al 't ghehey m/dees kus neemt tot ghetuygh.
En al 't gheen ghy ghebiedt ick willighlijck nae buygh.
ian, Ey wonderlijck bedrijf/wat comt my nu te vooren?
Verheught u ziele nu door 't minnelijck aenhooren.
Iſt mooghlijck? iſt gheen droom? 't is waerheydt inder daet/
Ghy zijt alleen mijn luſt die hier nu voor my ſtaet.
Ick zweere by mijn trouw en by dit ſoete leven/
Ick u in ghener wijs ſal laten noch begheven.
Aengaende d' Hertogin/wil ick int minſt afgaen:
Maer haer met ziel en bloedt ten uyterſte by ſtaen.
ilia, En denckt gheliefde Heer niet op voorgaende woorden/
Die vaeck deur ſteurſicheydt u ziel en leven moorden.
't Is het ghemeene doen van Dochters jonck en oudt/
Dat ſy door d'ommegangh vry-poſtigh worden ſtout:
Jae ſlanen 't inde windt de voor verhaelde reden/
Dan 't is met my verkeert/dus trooſt ſteldt u te vreden/
Laet zwarigheden vlien/comt aen en u vermaeckt
In dees mijns Lentens Jeught. Apian. Dat ben ick genootſaeckt
Eer-rijcke cier-Goddin/ſoo haeſt de ooghjens ſaghen
V Minnelijck ghegluur/ſoo heeft 't hart jonſt ghedraghen.
Wat lijden/ quellingh groot dat ghy mijn trots aendeet/
Ick met dees ſoete kus in eeuwigheydt vergheet.
Nu dan/o lieve helft/beſtuerſter van het harte/
'k Meen ick de Hartogin verlichtingh doe van ſmarte/
Leydt my ter plaetſe dan daer ſy haer vaeck onthoudt/
Dees laſten u ontboeyt/in als op my vertrout
lia, Wel comt treedt aen mijn Lieff/tot een bequame teecken
Soo laet ons de Princes eens mondelingh gaen ſpreecken.
Gaen beyde binnen nae d'Hertoginnens kamer.

Eerſte Deel, Achtſte Bedrijff.

Don Mendoſſe, met een Dienaer.

Stemme: *De ſtille nacht ghenaeckt, &c.*

dosse, VV At let dit mann'lick hart?
Wat deerenis of ſmart
Comen my vaeck beheeren?
Ach! Liefde ghy verwindt
Den ghenen die verblindt
Stil ſluypent tot u keeren.
Tronende comt ghy uyt,
V aenlockend gheluyt
Doet menigh ziel beſwaren,
Verſuffingh inde leen,

V groote moghentheen
Vernieuwt noch alle jaren.
Ghebeden en gheviert
Wordt ghy antycx verçiert
Met Cranſen en veel Bloemen,
Cupido benghel wuſt
Ghy doet my als verſuſt
Noch meerder u kracht roemen.
't Vogheltje dat uyt luſt
Met ſijn Egade ruſt,
Tot uytbeeldingh van Minne,
Soo oock die ghy aenroert
Werdt vaeck ſoo hoogh vervoert
Dat hy 't niet kan verwinnen.

Wat commerlijcke vrees/wat onbehoorlijck lyen
Comen met veel ghewezier dees jonghe borſt beſtryen?
T'ſedert dat ick verſloegh den vyandt fel en wreedt
Heb ick een prickelingh ghevoelt/die door veel leedt
Beclemde deſe ziel met nieuw-ghevonde pijnen/
En ſullen niet voor 't eerſt uyt het ghedacht verdwijnen.
O Manneliicke cracht/weerſtaet dit cleyne kindt/
Breeckt Pijl en Boogh ontwee/u vande laſt ontbindt.
Hoe ſoud' men/'k heb gheen macht/want hy 't can al bedwinghen/
En door verwaentheydt trots/ons doen cleynmoedigh zinghen.
En heb ick niet verſtaen met reden veel ghehoort/
Savoyens Hartogin is als bedeeſt/verdoort/
En heelelijck ontroert/dat alleen door 't aenſegghen
Mijns waerde Suſter/die 't my weer te voor gingh legghen.
Sou 't harte haer door Min ſoo looſlijck zijn verleydt/
Och! neen/hoe dan? och jae/'k heb veel te vaſt beſcheydt.
Hoe? werdt ick dan ghe-eert met onbeſichte ooghen/
Den Hemel toont haer gonſt/ſoo 't ſtont in mijn vermoghen
'k Toe-eyghende dees Vrouw mijn ziel een waerde ſchat/
En haer hoogh-achtbaerheydt ten deele gheven dat.
Het ſcheen dacht my een droom en groote vreemdigheden/
Dat 't hart begherigh is om liefde te beſteden/
Onkundigh aen dees Heldt/o ſchoonheydt ſchoon verweent/
Hoe ſoud' door ſulck ghehoor mijn zieltjen zijn verſteent/
Beloofte heeft ghedaen mijn Suſter met veel eeden/
En deed' aen haer 't verſouck met vriendelijcke beeden/
Dat ſoo 't ghelegghen quam ſy vaerdigh wederom
Soud keeren nae het Hof/het groote Hartoghdom
Thurin/ghy hebt dit beeldt beſlooten in u Wallen/
Daer 't ooghjen keurighlijck is greetigh op ghevallen.
Iſabella uyt. Siet hier mijn Suſter die gheluck'lijck my ontmoet,
Warwaerts dus jachtigh heen?

Tweede

Isabella.

Isabella. Den Hemel u behoet
Broeder Mendosse Prins/en o'Heer u wil bewaren.
Ghy weet hoe dat ick ben by d'Hartogin ghevaren.
Doen 'k met dancksegging goet Besaect tot Romen deed
Ick u/ ghelijck ghy weet/ van alles deed de weet.
De Beeckjens vande Paus stroomden door vele weghen/
En heb een vol ghenoegh tot mijns versaet ghekreghen.
Wat dacht dees blinde gheest als ick sagh dit Juweel?
Wel duysendt-duysentmael 'k haer wensten u ten deel.
't Onthael 't gheen sy my deed was niet om uyt te spreecken/
En haer beloven most dat ick nae corte weecken:
Off soo haest dat den tijdt bequaemheydt gave/weer
Besoucken soud haer Hoff; daeromme Broeder-Heer
Gheleghentheydt gheeft plaets om soetjens aen te vanghen
Dees oversoete reys/'k weet sy met een verlanghen
En willighlijck begheer mee reysen sal met my/
Dan mooght ghy op het best ontfanghen haer waerdy.
Mendosse. Lief waerde Suster/hoe dus haestigh in 't vertrecken?
Ghy doet een vlammend vier in dese borst verwecken.
De ziel is als versuft. Isab. O vredigh stelt/'t moet zijn.
Mijn woorden zijn oprecht. Men. Oprecht? Isa. Geen valsche schijn
Noch omhanghsel voltoyt met schoon vercierde reden/
En oock moet (nae beloft) volbracht zijn mijne eeden.
Mendosse. In eenigheydt alleen? Isab. Verselt met dese Reys.
Mendosse. Neemt eenighe Pagies mee. Isab. Ick dus veel liever scheyd.
Vergunt het my alleen. Mend. 't Werdt u ghejont van harten/
Daerom u derwaerts spoet/'t ghemoet steets my gaet tarten
Dat ick met mijn ghesicht aenschauwen sal dees waerd
En hoogh verheven vrouw van Goddelijcker aerdt.
Gheluckighe Mendos/ gheluckigh boven allen
Dat een Princes op u/door 't hooren kreegh bevallen/
En joockt en streelt/jae vleyt mijn Suster om 't ghesicht/
Dat sy uytvoeren sal haer trouws verschulde plicht/
Bid haer aenminnelijck dees schoonste aller schoone/
Dat eenmael sy uyt jonst haer willigh wil vertoone/
Indien dat sy haer set gheneghen en bequaem/
Reyst vlytigh wederom/en dan door eenigh faem
En mondighe gherucht of toegheslootе Brieven
My dan de tijdingh schickt. Isab. 'k Volbrenghe u believen/
Neen/'t gheen ghy my ghebiedt ick gheensins en vergheet/
En door een Pagie u sal laten doen de weet.
Onthaelt haer met een stoet van wack're Edellieden/
En in haer dienste wilt u heusselijck ghebieden.

Mendosse. Ghedenckt o waerde Suster dat ick u vermaen
In als betrachten sal/jae Ridderlijck bestaen/
Soo haest de tijdingh comt sal 'k mijn ter Jaght begheven.
Isabella. Seer goet/dan sult ghy sien de lust en al u leven.
Mendosse. Ha willecome nu/ick woud de tijdt verscheen.
Isabella. De tijdt noch comen sal door vlugghe spoet ghereen/
Ick my begheef op reys en wil niet langh vertoeven.
Mendosse. De reys die valt vry langh voor diese meest behoeven.
Isabella. In 's lichaems oeffeningh u onderwijl belijt.
Mendosse. V aenslaghen zijn goet. Isab. Broeder verseeckert zijt
Ghy u verheughen sult/wanneer dat voor de ooghen
Verschijnt dees gulde Son. Mend. O eenighe vermoghen/
Vorstinne van mijn ziel/aenlockster van mijn lust/
Oorspronck mijnes ghedachts/besitster van mijn rust/
Verlanghend' snackt dit hart om u eens te besichten/
'k Blijff Slave tot u dienst/ach! aenghename lichten/
Die flonckerend vast brandt/en schitt'righ hem onthoudt
In dese droeve kas/daer haer gheen tijdt veroudt/
Noch Doodt/noch Helsche Gheest sal dese borst verslinden/
Voor dat ick 't lieve beeldt ter plaets bestemt/sal vinden.
Isabella. Berusten wilt soo langh. Adieu/vaert wel o Prins. Isab. bin.
Mendosse. Ach! haest weer keeren wilt/en laten 't doch gheensins.
't Gheluck doet vaeck den Mensch yets onbedacht beginnen/
En door een soet ghehoor dat schielijck comt verwinnen/
Alleenlijck dat het oogh uytwendigh slechts belonckt/
Al ist maer/met een schijn van deughden vaeck beproncktt.
Mendosse 't is een deught die waerdigh is te prijsen/
En sal u van 't onluck een wegh ter deughden wijsen.
't Gheluck is d'een te mildt/en d'ander al te strengh/
d'Een doetse vaelen vreught met eenigh overbrengh
Van minnelijck ghenot/daer sy soo in volharden/
En d'ander jont sy pijn/nemmer vernoeght te werden.
En Min/wat is de Min? de Minne gheeft te met
Verdrietenis en sorgh/'t gheen vaeck de samen let/
Verscheyden in 't ghevoel/de Minne heeft veel weghen/
Noch wertse wel int lest door moey'lijckheydt verkreghen/
Want siet of men die Min al uyterlijck bemomt/
Haer selven sy vertoont/en noch ten voorschijn comt.
Mijn Dienaer. Dien. Mijn Heer? Mend. Wilt als het geeft tijdt/
dees dinghen
Beschicken/om het Wild vast uyt zijn Hol te dringhen/
V Pijlen snel ghevlijmt/ghescharpt uyt eender handt/
En leghtse loslijck aen als ghy de Booghe spant/
Met bracken wust en gauw doorsnuyght de Haghe-doornen/
Soo mach ick vinden 't Hart/waer nae dees graghe ooren
Yverigh verlanghen/misschien het werdt ghevat.
Volbrenght mijn wils begheer. Dien. Soo haest wy vande Stadt
Sullen

Sullen ghecomen zijn/wy plichtigh met de Winden
Het dagheliicke spoor omloopen/daer de Linden
Wijdt spreyt zijn Telghen groen/en dicht beblade Woudt
Ghezwind omrennen/daer ick meen dat hem onthoudt
Een stapel van ghedeert/van Swijnen/wilde Beeren/
Jae wat mijns Princen hart sou willen of begheeren.

Mendosse. Nu dan/de tijdt vertreckt/de cier-Goddinne bromt/
Die met gheruftigheyt ons vaeck verwellecomt. Binnen.

Tvveede Deel, Tvveede Bedrijff.

Hartogh, Apian, Broer Jacob, Pagie stom.

Hertogh. WAt zwarigheden laes! my schichtigh wedervaert/
De Hartogin Me-vrou omvat met sieckt haer leden/
Bedroef de ziele treurt/treurt segh ick/een vermaert
En deughtsame Princes dus deerlijc wert bestreden/
Een goede uytcomst gheeft/dat bid ick/door gh. beden/
Alweeter/goede Godt/verhoort doch mijne klacht/
Versoeckingh doet ghy steets die u voetstappen treden/
Daerom hout moghend Heer Me-vrouwe int ghedacht/
Soo haest de tijdingh quam ick vlijtigh heb ghetracht
Om eenigh heylsaem troost/seer diepe Frenesyen
Beclemde haer verstant/dies sy eylaes! versmacht
Soo ghy gheen uytcomst send en innerlijck verblyen.
Wat baet nu weelde/pracht/of grootse hovaerdyen/
Of 't wijde Hartoghdom 't welck ick vredigh beheer/
De doodt soud niet een uur voor schattingh u bevryen.

Apian. Nu Prince weest gherust/beveelt de saeck den Heer.

Hertogh. Hoe soud ick/'k ben bedroeft datmen haer nimmermeer
Besichten sal in staet daer sy in heeft ghesesen/
'k Verhoope jae/dan doch/een yder heeft zijn keer/
Hoe is den Opper-Dooght dus strengh op haer ghebeten.
Ick hebbe door een knecht Broer Jacob laten weten
Dat hy niet toeven sond'/maer vaerdelijck en rat
Verschijnen inde Sael/dat voorts nae zijn vermeten
Hy vorder eenigh goets/'t gheen haer macht stercken wat.

Apian. Waer toe dees klacht mijn Heer/in 't hart wilt overweghen
Dat ghy dus langh te saem ghesontheydt hebt verkreghen/
En weet dat hy u liefd/daerom staeckt u gheclach/
Want ghy 't niet uyterlijck van Godt vercrijghen mach.
Godt wil niet aengheheen zijn met schijn-heyligheden/
Dus uwe biddingh wilt int heymelijck besteden/
In u slaep-camer/of gherustigh in u hart/
Soo sal den Vader haer verlichtingh doen van smart/
Smeeckt niet voor yders oogh aen d'Heylandt hoogh verheven/
Int binnenste des ziels laet zijn u gheest ghedreven.

Doch

Doch Heer vergheeftet mijn dit stoutelijck bestaen/
Of ick my eenighsins te buyten heb ghegaen/
Mijn gheest nu t'uwaerts is o Hertogh soo gheneghen/
Volght dit mijn cloeck beleyt/de recht en veyl'ghe weghen.

Hertogh. U segghen is wel waer nae dat ghy hier verclaert/
Nochtans dit Hartoghs hart blijft pijnelijck bezwaert.

Broer Iacob uyt. Siet daer Broer Iacob comt devootlijck aengheftreecken/
Dies ick yets noodigh heb in't heymelijck te spreecken.

Apian. Mijn Heer dan met verlof/'k vertrecke aen een zy/
De Pater nae mijn dunckt die comt u dichter by. Apian binnen.

Broer Iac. Ter goeder tijdt mijn Heer. Hert. Vel wilcomt moet ghy wesen.

Broer Iac. Hoe staet ghy dus bedeest? wat jaeght u dus te vreesen?
Soo haest 't gheruchte quam waer 't harte heel verschrickt.

Hertogh. Och! mocht Princessens last van u wat zijn verquickt.

Broer Iac. Mijn vlijt ick nu betracht. Hert. Men dient niet te verwachten/
Sy heeft noch heyl noch rust by daghe noch by nachten/
En tiert uytsinnelijck met ijsselijck ghebaer.

Broer Iac. De goedertierenheydt des Hemels haer bewaer.
Wat zieckt is't gheen haer let? Hert. Alsoo men can bemercken
Soo ist een zieckt mijn Heer die Godt in haer gaet wercken.

Hertogh. Hy liefd die hy versoeckt. Hert. Eylaci! 't gheen ghy seght
Dat is nae waerheydts schijn heel billighlijck en recht.

Broer Iac. Waer toe verflaut u ziel? Hert. Om dat ick haer beminne/
Jae soo bemin/dat gheen soo wijse Hertoginne
Ick weer verwerven can voor een te Echte Bruydt/
Daerom met veel ghebeen 't haer mondelingh beduydt/
Veel reden zijn omnut hier op dees plaets versleten.
Tza Pagie/daetlijck doet uyt mijnen name weten
Dat yder een vertreckt van haer ghecierde Bedt/
Dan comt ghy vraghen Heer wat quellingh dat haer let.

Alle binnen.

Tvveede Deel, Derde Bedrijff.

Cupido uyt de Camer vande Hartoginne comende.

Cupido. Volbracht soo is de wil ter ijl/
Het hart ghetreft is door de Pijl
Van ongheboonde sinnen/
Off sy al woeligh tiert en raest
En maeckt haer selven als verbaest:
Noch dwingh ick haer tot Minnen.
Met onrust is het Hoff belaen/
Haer sieckte sy in't minst verstaen/
Onsichtbaer zijn dees leden/
Gheblinthoeckt zijn de ooghen dicht:
Maer seer vergiftigh is de schicht

Met

Met dubbel aerdigheden.
Mijn Moeder/Voester-vrouw der Min
Sal ick mijn winste gheven in/
't Gheen my is wedervaren/
Hoe wel 't onmoogh'lijck eerstmael scheen
Dat Minne haer lagh op de leen/
't Gheen deed' de ziel bezwaren. Binnen.

Tvveede Deel, Vierde Bedrijff.

Broer Jacob.

NAdien ick het bevel en d'Hartoghs graegh begheeren
Ten uyterst heb volbracht/soo gingh mijn ziel verneeren/
Quam by de Hartogin/want sy nae 't scheen/ghesluyt
Kon sy niet weder slaen/doch heeft my snel beduyt
Met een seer flauwe stem en uyterlijcke schijnen:
Dat sy tot gheen' ghe Biecht op dees tijdt wilde pijnen/
Wat d'oorsaeck is/ 'k en weet/noch heb daer nae ghetracht/
Waerom s' in raserny den tijdt heeft doorghebracht.
't Ghesicht/de spraeck/de Tongh/die schenen als bezweken/
Ick deur 't bewijs heurs handts ben stil van daer ghestreken.
Gunt bid ick goede God versterckingh in de leen/
Soo veer u waerdigh is mijn droevighe ghebeen.
Wat brenght de tijdt al mee! de een leeft hier in vreden/
En d'ander wordt ghequelt door zwaer oneenigheden.
Gheluckigh is de staet en mijn gheruste Cel/
Waer in ick vredigh leeff/bevrijdt van zwaer ghequel.
De Wanden zijn daer niet verciert met gou Tapijten/
Men hoort gheen wust rumoer elckanderen verwijten/
En haet noch nijdt daer woont/noch heeft daer eenigh plaets/
Die wy door wils begheer nu eeuwigh blijven haets.
Aenlockster van snoo lust/een onrust by veel menschen/
Daer nae den boosaert vaeck ghewilligh gaet om wenschen/
Veel beter ist ghemoet/gheruster is mijn gheest
Als die in 't weligh Hoff wel schijnen vaeck de meest.
Mijn Hutjen en mijn Kluys 't gheen ick stil gae bewoonen:
En soud' ick ruylen niet voor groote Keysers Croonen.
Luck-rijcke Heremijt/u lucken zijn soo groot
Dat ghy u ziel vernoeght met Water en droogh Broodt/
Daer 't dartel Hartoghdom ongod'lijck banequetteeren/
En dencken aen gheen Godt/noch tot hem niet en keeren.
Met prachtighe ghewaed' door overdaet van kleen
Belasten sy seer strengh haer wel gheschapen leen/
Daer ick dees grauwe Kap nu barrevoets moet draghen/
Alles tot goede doen/om Gode te behaghen.
Mijn Gordel is een Tou heel hart en stijff ghedrayt/

Daer zy in hovaerdy en door wellustighaydt
Bruycken tot lijfs cieraet met Gout op Gout behanghen/
En worden door dees daet in 's Duyvels strick ghevanghen.
Wel aen/de tijdt die gaet/ 'tis best ick spoede voor:/
En bidden in mijn Cel dat d'Heer haer doch verhoort. Binnen.

Tvveede Deel, Vijfde Bedrijf.

Emilia, Isabella, met twee Staet-Juffers.

Stemme: *Si tanto gratiosa, &c.*

Emilia. VVAt can de Liefde brouwen
Hier op der Aerd, met schijn wort sy omhanghen,
Wel wonder ist ô Vrouwe
Dat ghy soo haest, jae schielijck zijt bevanghen,
O Hartogin,, Ghy die u Min
Wil gheven aen een ander,
Ghy waent ghenesen,, Te zijn, maer laes! int wesen
Den Salmander.
Yder is vol beroeren,
't Gherucht verspreyt hem nu aen alle oorden,
Wy moeten ons besnoeren
Heel uyterlijck, of 't stuck niet ons behoorden,
Den Medecijn,, En wy een lijn
Eendrachtigh trecken allen,
Maer sulcke Vrouwen,, Die weten haer te houwen
Met bevallen.
Ach! Hemel wilt ghedoghen
Dat dit begin nu mach ten goede lucken,
Sy heeft nu inghesoghen
De Liefd en Min, ach! wiltse niet verdrucken,
Leydt haer een wegh,, Heel soet, niet egh,
Noch daer sy in can sneven,
Dat sy nae lyden,, Verkryght het soet verblyden
In haer leven.
Ist mooghlijck? ist gheen droom?
Dat soo een wesen vroom
Kan sulleck gaen volvoeren/
De Stadt is vol beroeren/
Een yeder die het weet
Is hare sieckt seer leet/

Veel

Veel Princen haer beklaghen:
Maer weten niet de laghen/
Soo haest de Pater quam/
Elleck zijn afscheyt nam/
Dan ick die ben ghebleven/
'k En hoorden 't noyt mijn leven/
Sware anghstvallighheen
Haer zwacke ziel bestreen.
O wond're aerdt van Vrouwen
Wat weet ghy quaets te brouwen.
De ooghen draayden slincks/'t waer vreeslijck om t'aensien/
Het spraeckelijcke lidt sy 't spreecken deed' verbien.
Bedarende/sach op met groot beveynsdigheden
En heeft als heel bezwaert Gode aldus ghebeden:
Glorieuse Vader goet/mijn innighlijck betrouw
Heb ick ghesteldt in u/en stadigh op u bouw/
Al stemmeloos verslaeuwt lach stil/en heel bezweecken:
Doch met een sidd'rend' hart sy wilde lijckwel spreecken/
In't leste van 't ghebedt deed' sy d'Hartogh verstaen/
Dat sy zijnde ghesont/mocht nae Galicien gaen/
Waer op sy kreegh verloff/en leyden haer tot rusten/
O Hemel/wat niet werckt becorelijcke lusten/
En ist gheen valsigheydt in een soo hoogh vermaert
En wel-gheboozen Vrouw/daer sy als wijs bedaert/
Een ander daer dees vleck eylaes! waer om ghewonden
Soude afradigh zijn/nu selfs daer in ghevonden.
Foey oversnood' ghebruyck/u lusten zijn soo geyl/
Ghy niet bemercken keunt u eyghen schandt noch feyl.
't Is waer ick oorsaeck ben die 't voorts haer aen gingh raden/
Doch ick heb hare gonst/'t en can my doen gheen schade.
't Is loosselijck bedocht van haren Medecijn
Mijn Lieff/die haer met wil vergrootende dees pijn.
Wat Vrouwen comen dus blygheestelijcke singhen/
Laet ick wat aen d'een zy gaen treden/en bedwinghen
Mijn selven voort ghesicht/tot haer sangh is ghe-endt/
En dan bevraghen gaen waer haer gangh is ghewendt.

[Is]abella met [ha]er twee [Sta]et-Iuffers [...]singende.

Stemme: *Phœbus is langh over de Zee, &c.*

[Is]abella.

O Dagh ghewenste dagheraet,
Schielijck comt ghy en gaet strijcken,
't Minnelijcke soet ghepraet
Comt vaeck u ghewest verrijcken,
V blosverwde Wanghen root
Gheven laes! veel teghenstoot
En 't lyden noch vergroot.

's Morghens toont ghy claer u hooft
Als de Vogheltjens met luſten
Op tackjens van het vruchtbaer Ooſt
Haer vermoeyde leden ruſten,
Daer nae quinckeleren ſoet,
Ghenigh droefheydt haer ontmoet,
Dancken haer ſchepper goet.
Soo oock den ondanckb're menſch
Moet naevolghen deſe leere,
Op dat hy nae wil en wenſch
Willende ſijn vreught vermeere,
't Overdadigh gulſigh hart
Houdt hem vaeck ſoo ſeer benart
Dat het hem daer toe tart.

Hier is Thurin ontrent nae dat ick heb onthouwen.
Emilia. Nae dat ick 't wel beſien ſoo zijn het Spaenſche Vrouwen.
Iſabella. Gheluckigh is dees plaets daer dees Stadt is gheveſt.
Emilia. Onluckigh is sy die door Minne leyt ghequeſt.
Iſabella. Verheught ſoo ſal een hart nu van mijn comſte weſen.
Emilia. Waert moogh'lijck dat ghy cont een hart alleen gheneſen.
Vallen malcanderen om den hals. Dit ſchijnt de Spaenſche Vrouw die nu onlancx verleen
Is met eerbiedigheydt uyt 't Hartoghdom gheſcheen.
Princeſſe Iſabel gheluckigh iſt weerkeeren.
Iſabella. 'k Bedancke dat ghy comt met wilcomſt my vereeren.
Hoe iſt met d' Hartogin? Emil. Vol ſieckte/quel/en pijn.
Iſabella. Iſt moogh'lijck 't gheen ghy ſeght? 'k meende 't ſou anders zijn.
'k Verblijde mijn doe 'k hier ſoo nae quam by ghetreden/
Om nu eylaes! bedroeft. Emil. Juffrou ſteldt u te vreden/
't Is qualijcker gheweeſt als 't nu is inder daet/
Bid haer/als ghy verſchijnt/dat ſy me henen gaet/
Verloff is haer vergunt om met u heen te trecken/
Verhaelt dan op het breetſt waer dyne reys ſal ſtrecken.
Iſabella. 'k Hoop ick het alles cloeck nae mijn verſtant belegh.
Emilia. Prijſt ſeer 't vruchtbare Landt en de bebaende wegh.
Iſabella. 'k Verlanghe dat ick ſie die 'eyt in droefheydt ſmartigh.
Emilia. Ghy zijt/o Godt! een Vrouw goet-aerdigh en trouw-hartigh.
Iſabella. Ghequeten heeft mijn ziel 't gheen 'k had by eed' ghedaen.
Emilia. Ghenighe dienſt Princes hebt buyten ghy ghegaen.
Iſabella. Spreeckt heuſſelijck Emiel. Emil. De waerheyt doet het ſchijnen/
Daeromme ſullen wy ons derwaerts dan verpijnen/
Soo haeſt ſy u gheſicht ooghſchijnelijck ſal ſien/
Weet ick dat ſy verheught tot u ſal comen vlien/
Dickmael heeft ſy ghewenſt dat ghy ſout zijn ghecomen/
Maer heeft tot deſer tijdt ghedachten moete toomen.

Emili[a]

Isabella, Emilia treet in/ nu 't harte is verblijdt.
Emilia, Ghy comt vermaerde Vrouw recht op bequame tijdt. Binnen,

Tweede Deel, Seste Bedrijff.

Hartoginne.

HOe nu Savoysche Vrouw/
Breeckt ghy nu Wet en Trouw/
Van daer ghy langhe Jaren
Me g'weest zijt in 't vergaren.
Hoe mach dit van u hart/
Ach! Liefde/ hoe verwart
Ghy menighmael de sinnen:
Nochtans moet ick hem minnen
Onkundigh/ maer eylaes!
Wel hoe! mijn dunckt ick raes/
't Ghedacht is opghetoghen/
d'Hertstochten zijn vervloghen/
Sal ick dit feyt bestaen/
En sal dees sorghe laen
Op dees verwonnen ziele/
Jae eer en trouw vernielen/
En laten d'Hartogh dan
Mijn Echte Heer en Man
Soo schandelijck in treuren/
Ach! wat mocht my ghebeuren
Te legghen vaste Min/
Ten past gheen Hartogin.
Versufte Vrouw ontluyckt/wied' alle dees boosheden
Wt ziele en ghemoet/ ghebruyckt alleen de reden/
Sal ick dit Vrouwlijck hart bekleden met een kleet/
Och jae/wat neen/ick moet/ niemant van't Hoff het weet.
Schijnheyligh is een cleet eens Pelgerums verheven/
Want in een sulcken schijn wert vaeck veel quaets bedreven.
Ach! dat de uur verscheen/dat 't hart ter plaetse was/
Dat dese Spaensche Heldt het lijden eens ghenas/
Het hart vlieght op en neer en can hem niet bedaren
Door dien ick het ghemoet schier selver doe vervaren.
Vermoghen Hertogin/groot van afcomst en bloet/
Die daeghlijcx wert ghedient/ghe-eert/dat van een Stoet
Van Edellinghen braeff/jae over-rijcke Heeren/
Ick wil al wat ick wil/sy volghen mijn begheeren/
Brave manhafte Heldt/och! dat 't hart u ghenoot/
Dat God de neerlaegh deed'/ dat de ghewisse doodt
Mijn Man bevallen quam en velden hem ter Aerden/
Dan soud' ghelukkigh zijn Meydosse den vermaerden/

Jae brave Spaensche Heldt/ wel hee/ waer doolt mijn gheest?
De vreese die ick heb ist voort vertrecken meest/
Wel ist gheen sottigheydt? wel neen/ het doet/ wat listen
Ghebruycken wy in't stuck die ons voornemen slisten
Bedeckt'lijck in't Habijt eens graeuwe grove Py/
Daer nu dit Lichaem trots bekleet is met veel Sy
Van Purper en Damast/ van veelderleye strickjes/
Daer de weerschijne gloor aff toont veel lichte blickjes/
Sal dees onrijpe dracht my passen om het lijff/
Och jae/ 't is vast belooft/ 'k by mijn voornemen blijff.
d'Hertogh vergunden my/ als 't hart soud' zijn ghenesen
Dat heylighlijck men soud' een Bevaert schuldigh wesen.
De Spaensche Juffrou tsaert ghecomen is/ waer voort
'k Me schielighlijck vertreck/ ghelijck sulcx toebehoort.
Nu/ vordert dyne tret/ en wilt wat haestigh spoeden/
Dat ghy raeckt over wegh/ en 't lucken mach ten goeden:
Want Isabella ist die my op 't Hoff vertoeft/
't Ghelaet wel vrolijck schijnt/ maer 't binnenste bedroeft. Binnen.

Tvveede Deel, Sevende Bedrijff.

Isabella, Hertogin, Apian, Emilia, Pagie, in Pelgrims kleederen ghecleedt, en 't gheen dat daer toe behoort.

Isabella. WAt doet den mensch niet al tot zijn lust en begheeren?
Hertogin. Aenschout Princes/ wy zijn onkundig in dees cleerē
Laet ons bevord'ren haest het geen men heeft belooft.
Apian. Mevrou aensiet u knecht/ siet dit alwetend' hooft
Behulpsaem u sal zijn soo langh ick aesem voere/
Niet deysen wilt Princes/ hebt gheenighe beroere
Van commerlijcke schrick/ dan steldt u ziel te vreen/
Betrout de saeck op my/ op my segh ick alleen/
't Is een verholend' doen 't gheen wy in 't werck gaen stellen,
Hertogin. Ach my! mijn heus ghemoet soud' schier ter neder vellen.
Isabella. Alwijse Hertogin/ cieraet van onse tijdt/
Bedwelmt nu dyne ziel. Emil. Mevrou u meer verblijdt/
Denckt 't is gheweest u wil/ u zin/ u welghenoeghen.
Hertogin. Sal ick my tot dees daet soo merckelijcke voeghen?
Apian. 't Gheen voorghenomen is dat moet nu zijn volbracht.
Emilia. Hoe nu waerde Vorstin? wat speelt u in't ghedacht?
Aensiet dit hoogh gheberght/ de diepe del Valeyen/
De holen sonder tal/ meer andere contreyen/
Siet hoe antyck en vreemt al dit gheberghte staet/
Dat dagheliicx vermeert/ niet mindert noch afgaet.
Hertogin. Emilia ghy spreeckt aenminnigh en voorsichtigh.
Isabella. Al 't ghene ghy aensiet Princes/ voorwaer te wichtigh
En onbegrijp'lijck ist/ wanneer 't ghekruynde hooght

Wy

Wy zijn in't haest voorby/dan sult ghy zien be-ooght
Het Celleg'rijcke Woudt. Hert. 't Verheugh my voor 't aenhooren,
sabella. Als ghy aen d'ingangh treet ter zijden van te vooren
Sullen wy springhen zien Fonteynen tweemael vier/
Jae menigh Bron en Beeck/en 't soet ghetierelier
Van d'held're Nachtegael/neemt daer in u vermaecken/
Oock met verwonderingh de licht en gure Daecken
Daer d'Herder met zijn Vee hem voor de koud' beschut/
Menigh Godts dienstigh mensch daer soberlijck hem nut.
Hertogin. Wat zijn wy Vrouwen doch belaen met hovaerdyen/
Daer soo een Boersigh mensch in armoed' hem can lyen.
Haer voedsel/spijs/en dranck ghenieten sy met vreught/
En zijn in soo een staet (meer als wy zijn) verheught/
't Eenvoudigh leven soet hebben sy met ghenoeghen/
sabella. Den Hemel jont haer heyl en comt haer dit toe voeghen.
Nu Pagie vlieght voor uyt doet Don Mendos de weet/
Sijn Suster is op wegh dat hy hem maeckt ghereet.
agie. Ick volgh Mevrouws ghebied'/en vliegh door veyle weghen
Tot dat Mendosse Prins dees tijdingh heeft ghekreghen.
milia. Mevrouw de tijdt die gaet/com treden wy wat an.
Hertogin. De tijdt vlieght vaerdigh heen nae men bemercken can.

Alle binnen.

Bode ofte Pagie wederom uyt.

't Bevel mijns waerde Vrouwe ziet/
Het ghene dat sy my ghebiedt
Is vluchtigh my te gheven
Nae Stadt/daer dese Ridder braeff
Hem huysvest/dan sy selfs een slaeff
Sal maken van haer leven.
Ick tree met blyde treden heen
En stappe voort met wijde schreen
Om hem haer comst te uyten/
Langh en dient hier niet ghetoeft/
Want haer ziele sou bedroeft
Noch van weemoede sluyten. Binnen.

Tvveede Deel, Achtste Bedrijff.

Don Mendosse ter Jaght met eenighe vanden Adel, ghecleet als Jagers, met Winthonden, Mendosses Pagie, Hertogins Pagie.

Mendosse. T Schijnt dat den Hemel wil my alle luck toesenden/
Werwaerts sal ick de gangh doch nechtigh hene wenden?
Waer waren sy ontrent? dat ick haer niet en mis.
Hert. Pag. Mijn Heer doe ick haer liet/doe waren sy ghewis
Ontrent Roussilion, nae ick te recht verstonde,

Waer

Mendosse. Waer men van dese last doch eenmael eens ontbonde/
Seed'bare Nimph/voorwaer soo haest ick tydingh kreegh
De ziel my schier ontvlogh/het harte opwaerts steegh/
Hoe langh heeft uwe reys ghevallen in't vertrecken/
Ach! waerde Suster/stil/ick moet my wat bedecken
En veynsen voor het Hoff. Tsa Mannen/dit weer in.
Waer zijn de Hondē? M.Pag. Hier mijn Heer. Mend. Seker 't gewin
Van 't wilt ghediert is cleyn. Tsa dan ontsteeckt u Hooren/
En blaest met hel gheclanck door d'ruwe Hegh en Dooren/
Dat zijn weergalmte springht met yselijck gheluyt
Tot lof van mijn Diaen/mijn lieve Titons Bruyt.

Alle binnen met groot ghedruys.

Isabella, Hertoginne, Apian, Emilia, uyt.

Isabella. Luystert hier ontrent den Adel. Hert. Ey my vol vreesen.

Mendosse wederom op de Iaght met de zijne comende.

Mendosse. Daer is mijn Suster/ach! wie of de schoonst mach wesen/
Ghelucktigh is u comst. Isab. Wy dancken u te saem.
Hertogin. Wat is mijn doent? eylaes! Mend. Goddin heel aenghenaem/
Mevrouw/nae ick ghevoel/en nae mijn selfs belijden/
De Ridders die u eer in oude eeuw en tijden
Bejeghenen in 't Woudt/in't Bosch/of opter jaght/
De banden vande Min haer hebben sou vercracht.
Hadden sy 't luck ghehadt haer Wapenen en Swaerden/
Sy souden legghen af/ en u met lust/ o waerde
Ontmoeten/minnelijck in Pellegrimsche staet
Een soo gentiele Vrouw/van Vorstelijck ghelaet/
Jae Helm/Swaerdt/en Schildt/vergheten/en voorts vallen
Ghebuyghsaem voor u neer/ ghelucktigh zijn de Wallen
Daer een soo lieven Beeldt haer huys vest en onthoudt/
Beleefde Hertogin/het zy wie ghy bedout
Met uwe asems geur/moet u ghewilligh dienen.
Den Hemel wil my/ach! soo'n wijse Vrouw verlienen.
Hertogin. Mijn Heere spreeckt seer wel/indien de Ridders meer/
Daer nu dyn tongh aff melt/ontmoet hadden wel eer
Alsulcke Pelgrems/als wy zijn voor haer ooghen/
Soo hoopen oock de gheen daer wy nu al nae poghen/
Die wy belosten de'en te doen een Bevaert wijt/
Sal in ons comste meed' wel hart'lijck zijn verblijt/
Waer toe dees reyse zwaer vergheefs waer t'onderwinden.
Isabella. Princes besadigh u. Hert. Ach! soet beblade Linden
Tuyght segh ick/tuyght/en siet hoe 't harte my bezwijckt/
Ach! schoonheydt/gheen soo schoon met deughden soo verrijckt/
Kond' ick nae mijne macht u grijpen met dees Armen/
Hoe sound' mijn zieltjen soet hem innerlijck verwarmen.

Ach?

Ach! tonghe sus/ bedaert. Mend. Princes/ die stedes pralt
Met u faemrijcke gloor/ ziet dees als onbestalt
Met een volcomen zin hem gingh ter jaght begheven/
Om vanghen 't lieve Wildt nae wil en wensch verheven/
De vanghst waerom ick 't spoor besette breet en wijt
Heeft my nae lusten ziet ghevanghen selfs ter tijdt.

Hertogin. Beleefde Ridder jongh/ wanneer de loose banden
Eens Jaghers zijn ghelept/ ghebruyckt hy veelderhanden
Laghen/ om alsoo te ghenieten zijne lust/
Anders slooft hy vergheefs met arbeyt en onrust.

Mendosse. 't Is waer alwijse Vrouw/ u dappere schoonheden
My wiert vercondight door veel reden-rijcke reden
Mijns waerde Susters/ soo haest de tijdingh quam
Ontstack mijn borst door Min/ ach! aenghename vlam/
De zinnen die verwart met duysterheden laghen
Waren als moedeloos verwonnen en verslaghen.

Hertogin. U heusheydt is te groot 't ghene ghy aen my bewijst.

Mendosse. Mocht soo dees ziele soet met weerliefd' zijn ghespijst.

Hertogin. 't Waer een te droeve saeck. Mend. Hoe/ waerom dat Mevrouwe?

Hertogin. Kan ick u helpen? Mend. Jae. Hert. Waer mede. Mend. Dt 't benouwe
't Gheen my op 't harte leyt. Emil. Wat dunckje Apian?
Die aenslagh haddy wel. Apian. Jae/ jae/ waer heur Man
Onder de kluyten/ den Hertogh mien ick. Emil. Gans lijden
Houtje mondt/ sus/ sus. Hert. Wat brenghen laes! de tijden
Al veel veranderinghs. Isab. 't Is best Mevrouw dat wy
Gaen wanderen in 't Hoff onder de Galdery/
Off daer gheleghentheydt gheeft teughel om te spreecken.

Mendosse. Mijn Suster seyt seer wel/ laet ons de Jaght op breecken/
En met elckander soet nae 't Hoff keeren met lust/
Daer hem een yder voorts van moedigheden rust.

Alle binnen.

Trompetter op den Tooren blaest.

Wachter. Wanneer de nare nacht hem comt te droef vertoonen
Met duyst're nevels damp/ comt veeltijdts soo beloonen
Met yselijck ghetier/ daer menigh mensch voor beeft/
Dan doch gheen ongheval en heb ick noyt beleeft.
Ick zie vast om en 't om/ 't is noch in stilt gheleghen/
Dus hoe ick waeck of braeck 't is nimmermeer te deghen/
De Spangiaert vol hooghmoets bezwiert by dagh en nacht
De akelighe straet/ soo datmen scherpe wacht
Moet houden voor 't gheboeft/ voor moorden ende branden
En eenigh overlast in dees gheleghen Landen.
Den nacht breeckt dunckt me door/ Aurora stemmigh blinckt/
Een Liedtjen uyt de buyst/ nu lustigh dat et klinckt.

 Singht,

Hertoginne uyt.

Singht, Stemme: *De Mey die comt, &c.*

Wachter. AVrora schynt in't Oost,, verpoost
Haer Suster trouw benevelt en bedomt,
De lichten flick'righ staen,, voortaen,
Als weereloos verslaghen en bemomt,
De droeve schijnsels teer
Legghen de Lampen neer,
Vermaecken met lust haer lieve jeught,
De nare nacht,, heeft veel ghewracht
In eer en deught.

Hertogin. Wat voor ghesangh is dat? mijn dunckt 't is op den Tooren/
Luystert/hy singht noch eens/sus/stillijck/laet eens hooren.

Wachter. De Mensch versot met lust,, niet rust
Voor dat sijn wils begheren is vol-endt,
Treet dickwils in ghevaer,, de maer
Comt schielijck ons voorvallen ongheschendt,
Soo dat bedruckt, bedeest
Door een te swacke gheest
Voorsichtigh men let op sulcken last
't Gheen 't hart bedroeft,, doch niet vertoeft,
Maer fel aentast.

Hertogin. Even soo gaetet my ghelijck den Wachter singht/
Een ander hem vermaeckt/een ander juyght en springht/
Ick laes! met rouw en druck bevanghen met veel plaghen/
En moet noch meerder pijn steedts in mijn boesem draghen.

Wachter. De Harder met sijn Vee,, ghedwee
Gherufter is als die in overvloet
Hier leven opter Aerd',, onwaerd',
Wat baet haer Rijcdom, pracht, of hooge moet,
Hy heeft ghenigh verdriet,
Maer alle onrust wiedt
Wt sijn te arme Hutjen kleyn,
Hy looft den Heer,, met danck en eer,
Met stemme reyn.

Hertogin. O wel vernoeghde Mensch/ghy leeft in stille vree/
Ick in een raserny/een woest en dulle Zee.
Dit Liedt my wel behaeght/'k moet hier noch wat verbeyden
Tot dat hy sal met lust uyt 't lieve deuntje scheyden.

Wachter. Syn Schaepjens wauw'len ras,, het Gras,
Betreden 't Claverwey seer bol en nat,

De

De ſuyghelinghen daer,, ſeer klaer
Haer Voeſter-vrouw gretigh hebben ghevat;
Nutten in ned righeydt
Haer voetſel wel bereydt,
Niet volght dit d'onbeſnoeyde Menſch,
Maer leeft onguur,, in't weſen ſtuur,
Nae eyghen wenſch.

Wie daer? Hert. 't Is vriendt. Wacht. Wel Vader dus alleen
Vroeg inden dageraet? Hert. Mijn meningh is. Wacht. Waer heen?
Hertogin, Om Bevaert. Wacht. Waer? Hert. Daer God my wil geleyden.
Wachter, Den Hemel jon u luck. Hert. Mijn vriendt dat ghy eens ſeyde
Wat dat de klocke wyſt. Wacht. Oudt-Vader ontrent vier.

Wachter binnen.

Hertogin. Ick weet u hoogh'lijck danck. Wel hoe/ wat voor ghetier
Mendoſſe uyt Komt gins dus woeligh aen? 't hart my begint te ſchricken.

Mendoſſe uyt al verbaeſt, ſoeckende de Hertoginne.

Mendoſſe. De reden/ de waerom moet ick recht overwicken.
Wel hoe gentiele Vrouw/ 'k en haddet noyt ghedacht/
Noch eenighſins eylacs! dees daet van u verwacht/
Dus met een ſtilligheydt/ doch ſonder eens te ſpreecken/
Dat ghy voor lichten dagh dus vligh op gaet breecken.
Is u yet leets gheſchiet? of waer Goden mijn doen
V nimmer aenghenaem? Princes 'k en kan 't vermoen
Waer dat de oorſaeck leyt/ ghelieftet u Mevrouwe
Dat ick nae mijne macht u ſteets gheſelſchap houwe
Tot daer ghy hebt belooft u Bevaert/ oock Goddin
Ick u gheleyden ſal tot d'ed'le plaets Thurin.
Hertogin. Heer Ridder hout u ruſt. Mend. Ach! waerde Hartoginne
't Waer my gheluck gheweeſt dat in het overwinne
Mijns Vyandts 'k had ghekreghen de neerlaegh/ dat doodt
My had gheſonden doe in Charons zwarte ſchoot/
Mijn Suſter om dees winſt een danckſegh deed' te Romen/
Keunt ghy u ſtraffe zin niet temmen en betomen/
Want laey! ick ghevoel een pijn/ een wreede pijn
T ſedert u lieve comſt/ heel innerlijck in mijn.
O ſtrijdt/ ach! ſtercke laſt/ die mijn beprangde harte
Alſoo bevanghen houdt/ dat gheen verdriet noch ſmarte
Ondraeghelijcker is/ en op wie ick de claeht
Nu uytſtort als op u/ die my hebt in u macht/
Ghy ſchuwt my/ evenleens of 't hart u veel miſdede/
Ghy neemt u reyſingh aen in dicke duyſterhede/
Ghy doet my nu op nu vaeck ſterven duyſent doon/
Gunt my/ dat bid ick u/ weer-minne tot een loon/
Off ſaeght ghy liever ach! Mevrouwe my dus ſterven/
Laet 't hart eens rijpe raedt uyt uwe borſt verwerven.

Hertogin. Signoor Mendos 'k en can de reden noch verstan t
Met diepe overlegh niet grijpen by der handt/
Soud' ick u sterven doen 'k en waer niet waert te leven/
Dus uyt u sinnen wilt dees achterdocht beghéven.
Sal 't u vreemt duncken dan dat ick by vele sien
U roem/ u Loff/ u eer/ niet waerdigh acht/ naedien
'k Aensagh u koel ghelaet dat ghy my laey! toonde/
Ghy niet met weerliefds danck my even graegh beloonde/
Waer by mijn selven dacht dat in u quaet vermoen
Ghegrontvest waer/ oft by manier van doen
Dat ick te milde waer mijns eer/ o neen/ wilt tomen
U loosselijck opset/ Prince ick ben ghecomen
Ghelijck u is bewust/ om 't Hoff ben ick bezwaert/
Dits d'oorsaeck mijns vertrecks/ dus uwe gheest bedaert/
Neen ick wel anders sie door soete minne treecken/
Vergheeft mijn onghelijck/ wilt nimmer daer van spreecken/
Op sulcken vast belofft/ dat 'tgheen mach zijn volbrocht
Nae Vrouwelijcke plicht/ den Bevaert dien ick socht.
De misdaet die 'k aen u dus stoutlijck heb beganghen
'k Verhoope ghy 't in 't quaetst noch strafste sult ontfanghen/
Midts dat ghy weder keert nae u beroemt Casteel/
Dit my ghewilligh jont/ want ziet/ ghy weet/ een deel
Van mijn ghesind' en staet dit lichtelijck soude mercken.
Dus Prins vaert wel. Hertoginne binnen.

Mendosse. Vorstin/ voor alle wercken
Ghezwind' u weder spoept/ helaes! sy is de gheen
Waer steets mijn ziel nae vlamt/ sy isset die alleen
Door minnelijck ghenot my in Mins stricken leyde/
Nu mach ick met ghedult haer wedercomst verbeyden/
Tot sy beloften heeft nae wil en wensch ghedaen/
Want sy met sorgh en last nae 't scheen/ heel was belaen. Binnen.

Derde Deel, Eerste Bedrijf.

Hertoogh, Bode van Vranckrijck, Pagie, Edellingh.

Hertogh. VVat voor veranderingh belemmert mijne sinnen?
Wat of de oorsaeck is dat my 't hart soo beroert?
Wat of de reden tuyght die my als heel vervoert?
Soo dat men nauw'lijcx weet wat raedt men sal beginnen.
't Hart overleydt nu steets waer dat de Hartoginne
Mach toeven/ haer vertreck is langhe tijdt verleen.
'k Verwonder my haers doen/ 'k en can de rechte reen
Noch ghenighe bescheyt van haer by yemandt vinnen.
Ey Wereldtse cieraet/ wat schijnt u trotse roemen
Daer mee ghy zijt besmet/ omgort/ behanghen stijff/
Ghy ciert/ jae maeckt nu heel een Afgodt van u lijff.

Niet

Niet (segh ick) zijt ghy meer als laff verlepte Bloemen.
De Jaren tallijck gaen/de daghen/uren/tyden/
Vlien schielichlijck voor-heen ghelijckmen merck'lijck siet/
Een yeder is verheught/maer laey! die 't ghebiedt
Als ick betrachte moet/die sal veel reden myden.
De Raedt my raden gingh dat ick my soude schicken
Met veel gheselschap groot nae haer mijn waerde Vrouw/
Haer comste noch (eylaes!) ick voor onseecker houw/
Soo datmen niet en weet hoe men dees saeck sal wicken.
Soud' ick in eenigheydt my op dees reys begheven
En laten 't Hoffghesin haer tomen los en vry/
Daer dickwils d'een den aer door afgonst/ jalousy/
Elckander bits en straff haest helpen om het leven/
Dan doch het raed'saemts 't geen ick raden soud' en achten/
Is/dat in stilligheydt men derwaerts trecke heen/
'k Verlanghe nae de comst mijns Hertogins alleen/
Die stedes leeft in my met hart/ziel/en ghedachten.

agie uyt. Een Bode die vermast heel zwaeghende comt rennen
Vercondight Heer aen my zijn coers t'uwaerts te wennen.

Hertogh. Wel wat is zijn begheer? Pag. Nae dat men can verstaen
Soo zijn het saecken Prins die u Hoogheydt aengaen.

Hertogh. Wel dat hy hier verschijnt. Pag. Mijn Heer het sal gheschieden.

Bode uyt, vallende te voet.

Bode. Veel dienst zijn Majesteyt aen u Prins doet ontbieden/
Dewyl ick dus te Post seer vaerdigh com ghereen/
Den Coningh heeft belast en minn'lijck mijn ghebeen
Dat ick niet rusten soud' by daghen noch by nachten/
Maer met een volle toom soud' rennen/loopen/jachten.

Hertogh. Wel hoe/wat isser gaens? Bod. Dees Brieven hy u sendt
Alder-ghenadighst Heer. 't Heyrlegher is ghewendt
En heeft zijn koers ghenomen
Om hem te Veldt te comen/
Anghstvalligheden fel
Belasten haer seer snel/
Hy als Coningh verheven
Heeft my dees last ghegheven/
Dat ick met volle ren
Tot hier ghecomen ben/
De Duydtsche Edellieden
Die doene vaeck bespieden
Dat niemandt oock hoe prat
Hem gheve buyten Stadt/
Ick ben nae mijn vermoghen
Noch steelwijs doorghetoghen.
't Is rontsom strengh beset/
Doch gheen Mensch heeft ghelet

 Dat

Dat ick had een'ghe Brieven/
Dies ick 's Conincx believen
Ten vollen heb volbracht met haestigheden groot/
Ghy sult door dit bevel hem hulpsaem zijn in noot.

Hertogh. Gaet heen bootschapt u Heer datmen niet sal ontsegghen/
Maer waer ick can of mach strijdtbarigh strijden voor/
Vertreckt/doch binnen toeft/tot ick gheef 't Recht ghehoor.
Beschept men lev'ren sal met voorsichtigh aenlegghen. Bode binn

Edelingh uyt. Grootmoghend' Heer de maer die loopt seer snel en rat
Dat d'Hertogin Mevrouw hier is ontrent de Stadt/
Met eerelijcke staet. Hert. Verwilcomt zijn sy tsamen/
Waer zijn sy nu ontrent? Edel. Naer dat wy 't recht vernamen/
Hier dichte byde plaets/ontrent 't bebladigh Loff
En Tellegh-rijck Gheboomt/niet verre van het Hoff.

Hertogh. Nu mach ick mijn Princes gheluckelijck ontmoeten/
En met beleefdigheydt haer met welcomste groeten. Alle binnen

Hier tusschen gheschiedt een Vertoningh over de wellecomst des Hertoginnes.

HEt gantsche Hoff en Raedt door aenghename lust
Verwelcomt de Princes, met veel omstandigheden,
Den Hartogh oudt bejaerd' vindt hem nu seer gherust,
Elck gaet verblyt ten Hooff met groot ghenuchte treden.

Derde Deel, Tvveede Bedrijf.

Hier moeten de Gardynen gheopent werden, waer dat de Hertogin Godt looft, als een Vertoningh, een weynigh stil swyghende.

Hertogin. DRie-eenigh eeuwigh Godt/ ghy die het hart en nieren
Van't Menschelijck geslacht/al wat om hem gaet zwier
Doortast heel innighlijck/bedout met dyne gheest/
Ghy zijt mijn heyl en schilt in mijn verdriet gheweest.
De geyle snoode Min hebt ghy (beken ick) Heere/
Soo nechtigh wederstaen/dat ick 't onkuysch begheere
Wel troulijck had ghelief d' in mijn te dulle sin/
't Voornemen is in my dat ick de vuyle Min/
De locksteres mijns ziels voortaen sal vlytigh schouwen/
En lieven steets mijn Man/niet op Mendosse bouwen.
Ghesondight heb ick Heer/het is alleen mijn schuldt/
De pynen draegh ick nu int harte met ghedult.
Laet ick gheen schandtvleck zyn voor de ghemeene Lieden/
Besadight u myn ziel/wilt dese onheyl vlieden. Binnen.

Derde Deel, Derde Bedrijff.

Hertogh, Grave van Pancelier met al het Hoffgheſin ende eenighe Edelen.

Hertogh, NAdien ick Hertogh ben Stadthouder Generael
Gheſteldt tot een vooghdy over de vaſte Landen/
Een yeder die my lief is die laet ſich nu vermanden/
En eerbiedigh hem toont in dees vercierde Sael/
Waer ick nae het ghebied' als Vorſten u onthael/
Want my dit Hertoghdom ghelevert is in handen/
Moedighe Princen/laet (bid ick) u harten branden/
Niet door een bloode vrees wilt ſchuwe 't ſiteghe ſtael.
Soo langhe als my Godt in heerſchingh heeft gaen voeghen
Soo wil ick byſtandt doen met redelijck ghenoeghen/
Ons Coningh/Prins/en Heer/vol heerlijckheydt en macht/
Gheluckigh is mijn ziel/gheen zwaer becommert wroeghen
My teelt nu inde ſin/verlaet u jachtigh zwoeghen/
Houdt Ridders deſe reen volcomen in ghedacht/
Heel Vranckrijck werdt belaſt door over Duytſche Knechten/
Vol Oorelogh en twiſt is de vermaerde Stadt/
Veel ſidderingh en vrees hebben ſy vaeck ghehadt.
En zijn van menigh nu heel vry wat uyt te rechten.
Ick Hertogh ben ontboon door 's Coninex eyghen Brieven/
Om ſoo met grooter macht hem hullepſaem te zijn/
Waer over hy als Hooft nu heeft doen ſtellen mijn.
'k En ſlof niet/maer volbrengh zijns Majeſteyts believen.
Daerom ghy Helden/die ick met een lief begheeren
En door deemoedigheydt ben biddende voortaen
Dat ghy u Prins en Heer in't minſte wilt afgaen/
Maer met oprecht ghemoet hem dienen ende eeren.
Laet door den Tamboryn luytruſtigh gaen verbreyen
Om met ghemeender handt t'ontſetten deſe Prins/
Maer vaerdighlijck u ſpoet/verſuymtet doch gheenſins/
Gaet dan met ſtille vree 't Krijghſvolck te Schepe leyen.
U/Graef van Pancelier/beveel ick te beſtieren
Al dit ghemeene Landt/door u vernufts beleydt/
Doet vlytichlijck dees laſt 't gheen u wordt aengheſeydt/
Ick datelijck vertreck nae Vranckenrijcx quartieren.
U jonſt en deughde zijn nu menighmael ghebleecken/
Daerom beveel ick u het Hartoghdom/en voort
Ghedurende 't vertreck ſoo voordert alſt behoort.
Let met aendachtigheydt op dit mijn doen en ſpreecken.

G. Panc. Indien als ghy als Vooght voor wijſ begheert te ſetten
My als beſtierder cloeck over dees trouw ghemeent/
Soo wenſche dat Godt my nae mijne macht verleent
Een kunbaer wetenſchap om onvreed' te beletten.

Ick

Ick zweer u waerde Heer/soo langh ick aesem roere
Met yver ick doen sal bevorderen dit stuck/
Betrouwtet my in als/gheen hartseer set noch druck/
Maer wilt u zwaer ghemoet bematighen en snoeren.

Hertogh. Ghy Ridders eel bejaert/vol dapperheden machtigh/
U werdt belast van my/u Hooft/Hertogh/en Heer/
Ghy dees ghesette Graeff bewijst de jonst en eer
Als my/die in dees staet ghesteten ben dus prachtigh/
Mijn trouw-lievende hart en dese grijse Haren
Sout ghy door oproer vaeck bezwalcken seer ontsoet/
Onthoudt mijn trouw ghebied'/en treed' niet ondervoet/
Dees dinghen die nu zijn van my u wedervaren/
Godt gheve datmen mach ghelukigh overwinnen
Dit ongheregelt Heyr der krijghers bats en wreet
Men door de Bode stracx sal laten doen de weet
Dat hy mijn tot zijn dienst ghedienstelijck sal vinnen.

1. Edelman Ghelukigh zydy Prins en waerdigh Lauw're Croonen
Te vlechten om u Hooft/tot eer/uyt liefd' en lust/
Dat ghy tot een bescherm u vaerdighlijck toe rust/
Om soo de deught en trouw aen Vranckrijck te betoonen.

2. Edelman O wijs bedachte Heldt die hem niet laet verschoonen/
Maer waeght zijn lijf en bloedt/het gheen wel is bewust/
Heel Vranckrijck weet u danck soo ghy haer lyden blust/
Den Coninck met syn Hoff het danckbaer u sal loonen.

G. v. Panc. U leden zijn wel zwack/maer wackerder u raden
En 't spitsinnigh vernuft belet veel boose daden/
Door dien 't trouwhartigh hart men heusselijck bevindt/
Mijn Heer 't vermaerde Rijck wilt vrylijck op my laden/
Want ziet u hoogh ghebodt en moghende ghenaden
Ick wel nae comen sal als een trouwbare vrindt.

Hertogh. Wel doet nae mijn begheer en ghy Edele Heeren
Volght met een rijp verstandt dees uytghelegde saeck/
Leeft langh in rust en vree/doch neemt u lusts vermaeck
In 't minnelijck vermaen/tot ick sal weder keeren.

Alle binnen.

Vertoningh tusschen beyden 't aftrecken van den Hartogh.

DEn Hartogh treckt ten strijdt met haestigheden groot,
Beveeldt 't vermaerde Rijck in 's Graven eyghen handen,
De Hartogin bedroeft, hy vreest gheen teghenstoot,
Tracht om den Vyandt loos te brenghen heel tot schanden.

Derde

Derde Deel, Vierde Bedrijff.

De Neve vande Graeff, met een Edelman van Thurin.

Edelman. GEeft wel bequaemheydt Heer dat hier is in ghesteldt
Den Graef als Vorst en Prins/en d'Hartog treckt te velt
Met menigh duysent man/en laet hem de regheringh/
Gr. Neve. Nae 't afscheydt dat hy gaff soo waert syn wils begeringh.
Edelman. Handthaeft hy nu de saeck als d'Hartogh hem beval
Soo crijght hy eer en loff/anders ist niet mendal/
Dan 't heeft veel moeyten in het gantsche Hoff te temmen.
Gr. Neve. Hy laet hem lichtlijck niet van yemandt over stemmen.
Edelman. Nochtans valt reden veel/dat reden weder wijckt.
Gr. Neve. Door reden/tael/en stem de reden niet bezwijckt/
Verwerpt soo niet de Graeff/hy valt soo licht niet onder.
Edelman. Dat ghy zijn woordt dus hout/'t en geeftme gans geen wonder/
Hy die u Oom met recht ghenoemt mach worden/ziet/
Heeft hy nu 's Hoffs bevel/ghy krijght licht oock 't ghebiedt/
O neen mijn waerde Heer/ghy derft het niet beclaghen/
Houdt u stil/want 't gheluckt wel aen een goude Waghen.
Gr. Neve. V al te sotte praet en slae ick gans gheen acht.
Edelman. Alhoewel 't moster uyt/'t speelden in het ghedacht.
Confrater dunckt 't u goet dat wy de Jaght beproeven?
Gr. Neve. O neen/voor dees tijdt niet/de Graef sal ons vertoeven/
Het Hoff sal zijn vergaert/waerom/ick niet en weet.
Edelman. Ghy waert zijn een'ghe stut soo ghy altijdt vermeet.
Gr. Neve. Jae 't gheen yets zwaerlijcx is en sal hy my niet segghen.
Edelman. Daer can gheen zwarigheydt soo haest verborghen legghen/
My 't harte seer verlanght om 't schuwe vluchtigh Wilt.
Gr. Neve. Door dees tijdt lyden blust/u jachte vry wat stilt/
Comt treen wy nae het Hoff/den Raedt die sal vergaren/
Daer nae soo sullen wy (met 't gheen ghy seght) voortvaren.
Mijn Vriendt/den Hemel gun in lijden u gheluck.
Edelman. 't Hart is ghenoeght/'k en denck aen gheen verdriet noch druck.

Beyde binnen.

Derde Deel, Vijfde Bedrijff.

Grave van Pancelier, Hertoginne.

Gr. v. Panc. HOe ist ghemoet bedeest/de sinnen my begheven/
Ick sterve dagh op dagh/en heb noch lust noch leven.
Wel hoe moedighe Prins/set zwarigheydt aen kant/
Eylaes! ick voel te veel/'t hart noch inwendigh brandt/
O lijden zwaer verdriet/quellinghe en vreesen
Beclemmen dese ziel? het schijnt 't moet nu soo wesen.
En ben ick niet ghesteldt als Vooght int groote Hoff?

F Waerom

Waerom en om wat saeck meunen mijn sinnen of?
't Is sotheydt 't gheen ick denck dat ick sal mijn vryheden
Aen haer te buyten gaen/die gheen Man overleden
Heeft/ d'wase Mensch/wel hoe/is d'Hertogh niet ter slagh/
Tijdt gheeft gheleghentheydt dat ick haer spreecken mach.
Croon-draeghster van dees ziel/die door u eenigheden
Betreet dit wijt Paleys/in eendracht en in vreden/
Soud' ick verstouten dan dit seer beschroomde hart/
Verhoope dat het krijght verlichtingh van zijn smart/
Het aenstaen vaeck verrijght soo ist ghemene segghen/
Maer denckt wat zwarigheen hier in verborghen legghen/
't Is wel een brave Vrouw van reden en verstandt/
Villicht men vreesen soud' voor dorperheydt of schandt/
Dat ick versoecke gae voor my een Hartoginne/
Nochtans de reden toont dat 't hart haer moet beminne/
Wel aen cloeck-harte Graeff/set bloheydt aen een zijd'/
Op dees tijdt werdt mijn ziel bedroest en seer verblijdt/
De blijtschap dien ick voel dat is haer schoon behaghen/
De droeffenisse is te zijn dreuts afgheslaghen.
Heer Ridder u bedaert/siet dat ghy d'onrust mijdt/
En door het stout bestaen u met onheyl bestrijdt:
Want ghy zijt nu ghesteldt als Vooght van al de Leden/
Mijn Ziele ey bedaert en weest gherust te vreden.

Hertogin uyt Dan doch wat schaet versocht. Siet daer/de Enghel comt/
Het harte trilt van anghst/de Tongh die blijft verstomt.
Ter goeder tijdt Vooghdes. Hert. Wel Prins u van ghelijcken.
Wat reden gheeft dat ghy dus eensaem hier gaet strijcken?

Gr.v.Panc O Godt. Hert. Wat ist? Gr.van P. Mevrouw. Hert. Nu uyt u nare klacht/
Wel aen ontsluyt u gheest en 't Princelijck ghedacht.

Gr.v.Panc Mevrouwe hoe ick meer bemerck u lieflijck wesen/
Hoe meer mijn ziel ontroert met hondert duysendt vresen.

Hertogin. Wat ist Graef 't gheen ghy seght. Gr.v.P. De liefdeloose smart/
De pijnen die ick voel beknellen 't lieve hart.
Goetgunstighe Vorstin/tsedert ick most beheeren
Dit prachtighe ghebouw/soo gingh in my vermeeren
Een vyer/een vlammend vyer 'tvermeesterde 't ghemoet:
Maer ben eylaes! beducht dat ghy 't noch schutten doet.
Hoe menighmael heeft 't hart met droef becommertheden
Gheproeft het eyghigh sinn door al dees cloecke leden/
Verhoopende tot loon lofrijcke Dianin/
Door mijn verdiensten veel soo'n wijse Hartogin
Als ghy/cieraet van 't Hoff/door lusten te ghenieten/
Dan sou inwendigh 't leyt my niet soo seer verdrieten.

Hertogin. Wat onbehoorde reen blaest ghy hier in het Oor
Foey overvalsche Graeff! wat reden wendt ghy voor?
Soud ick als hoere snood uwe begheert volbrenghen?

Verla-

Verlatende mijn Man/en met u gaen vermenghen?
Neen/denckt niet vuyle Mensch dat ick vergheten sal
V looselijck opset/my tot een ongheval.
Eer ghy een sulcken saeck beginnent waer te uyten
Soo merckt in u ghemoet wat datter uyt can spruyten.
Gaet verght dat uws ghelijck/van staet en oock van macht/
Eer dat u quaedt voorneem niet schand'lijck werdt belacht.

Gr.v.Panc. Ach! eenighe vermaeck. Hert. Wegh segh ick/gaet vertrecken/
Eer ghy tot toornigheydt my meerder doet verwecken.

Gr.v.Panc. By d' Hemel ick u zweer uytmuntende Goddin/
Dat ghy tot gheender tijdt sult vlieden uyt de sin/
Ick lief u als mijn ziel/mijn eyghen/mijn beminde/
Hoe soud' men opter Aerd' een schat doch waerder vinden/
Bedaert u/weest gherust. Hert. Bedaren/hoe dorst ghy
Nu sulcx met boos opset legghen te vooren my?
Die noch in huw'lijcx bandt gheseten is verheven/
Hoe can 't verduyvelt hart hem tot dit feyt begheven/
Foey onghehoorde vraegh. Gr.v.P. Mevrouwe dit vergheet/
V is gheschiet van my oneer of eenigh leet.

Hertogin. Ist gheen oneers ghenoegh dat ghy mijn dit comt verghen?
Ghy blaest u helsch fenijn en comt my daer me terghen/
Wilt op een ander mael vry nechtigh voor u sien/
'k Vertrecke/houdt u rust/of 'k sal 't u doen verbien. Hert. binnen.

De Grave staet als versuft.

G. v. Panc. Ha Grave wats u doen/zijn 't ydele beuselryen
Die my mijn zwaer ghemoet inwendelijck bestryen?
Wat middel ick bedenck/'k heb nu al het ghebiedt/
Doch selden men een Boom in d'eerste vallen ziet.
Daerom neem ick mijn keer/
't Voornemende begheer
Noch eens uyt lust te stieren
Met claegh-rijcke manieren/
Den Hartogh oudt ghejaert
Daer sy me is ghepaert
Mocht comen t'overlyden
In het cloeckmoedigh stryden.
Wat staet my dan te doen? de sorgh/de'anghst en last
Is/die dus onvoorsiens my schielichlijck aentast.
En staet niet vry het vraghen?
Jae't/dits 'tgheen ick beclaghe/
Dat 'k plighlijck en radt
Seyden 't bekende padt/
't Is waer/door onghenoeghen
Heeft sy 't antwoordt gaen voeghen/
Dat 'k my voorts wachten souw;
t'Aenspreecken soo een Vrouw.

Dust met u stoute borst/laet u dus niet beheeren/
Want siet men moet in tijdts met schandt of schade leeren/
O glorieuse Vrouw/van leden gheen soo schoon/
Ick merck dat deughde vast blyft by u metter woon/
Reghente van mijn hart/eerwaerde soete ooghen/
Mijn smeecken en ghesteen u heeft in't minst bewoghen/
Doen ick u eerst aensagh/u wesen en ghedaent
Heeft my tot Minnen soet gheduerighlijck vermaent.
En is sy niet ghehuwt?
Waer toe u quel vernuwt?
Den Hertogh die my stelden
Boven veel brave Helden/
Dat ick mijn vlytigheydt
Soud' toonen wijdt en breydt/
Nu varen laet 't verflouwen
'k Salt noch aenstaende houwen
Indien dat sy ontmoet die/die in't harte leydt/
En wachten met verdragh van haer het recht bescheydt.
Graef binnen.

Derde Deel, Seste Bedrijff.

Helsche Gheest of Quaet-ingheven comt onder het Toneel uyt.

DE duyst're nare Poel waer war'ghe Gheesten zweven/
Waer uyt 'k nu rijse op/moet my daed'lijck begheven
Met yselijck ghetier/met gruwelijcke schijn
Op 't Hoff/om soo de Graeff te trecken aen ons lijn/
Hy volght de Hertogin op vuyl ontuchts bedrijven/
Met boos ingheven sal en wil ick hem inlijven/
Dat hy nau weten sal warwaerts hy vluchte heen/
Dees rasernye sal bezwalcken zijne leen.
De Helsche Cerberus drie-hoofdigh in het wesen
Daer mach de snoode Graeff wel schrickelijck voor vresen.
Het Aerdtrijck schudt en lilt van dese gruwel grof/
Noch meerder Moordery ghescheiden sal op 't Hoff.
Ick vae de ziele haeck/de Duyvelen die woelen
En willen hare lust versadighen en koelen/
Met dese Fackels vlam 'k doen knaghen sal zijn borst/
Dat hy in gheender eeuw nimmer nae wrake dorst.
De Helsche Gheesten ick seer hetsigh op sal stoocken
Dat sy van zijne ziel op onse Outaers roocken.
Quaet ingeven binnen.

Derde

Grave van Pancelier ghecleet als een Boer, met een Schop, Hartoginne.

G. v. Panc. VVAt is de loop des tijdts ghelijckmen heden siet?
Wat vreemde spoockery my inde sinnen schiet/
Sal'k weer verstouten my met opgheblase sinnen
En sien of ic haer 'thart door smeken can verwinnē/
In dese Boere cleen ben ick haer nu ontmumdt/
Mocht sy door tijdts toedoen my eenmael zijn ghegundt/
Gheen beters soud' het hart op d'Aerde connen willen/
Dat sy met haer ghesicht mijn lijden pers quam stillen/
Beroemde Hartogin/als men aenmerckt u gheest/
Dan comt in mijn ghedacht de lief dens pijnen meest/
De pijnen die de ziel inwendighlijck rabraecken/
Ghy keunt indien ghy wilt/u wil tot wille maecken.
Wel Graeff hoe dus ontsint? nochtans de Minne prangh
Met vin'ghe schichten wreet in dit mijn inghewanght.
Savoysche wijse Vrouw/doen dees ghedachten vielen
In't breyneloose hooft/die ginghen vast vernielen
't Belemmerde ghemoet/bemerckten steets Goddin
De schoon bevalligheen eens lucksalighe Min.
Hoe stel ick dit in't werck? laet sien/best ist te veynsen
En spelen soo met lust inwendigh met ghepeynsen.
Wat schiede my doe trots wanneer sy had verstaen
De meningh mijnes ziels/jae ben beschaemt ghegaen
Met droevighe ghesucht mijn ongheluck beclaghen/
ertoginne Dus moet ick sien of't Wildt nu niet is om te jaghen.
t. Daer is des Werelts pronck. Hert. Wel vrient wat jaeght u hier
Doch buyten om het Hoff? Gr. v. P. Mevrouw 't ghetierelier
Van 't Nachtegaels ghegalmt my deed' hier herwaerts voeren.
ertogin. Ick meen men gheen vermaeck en vand' by slechte Boeren.
r. v. Panc. De Boer lijckt vaeck een Boer/doch anders inde schijn.
ertogin. Wat een gheruste saeck ist soo gherust te zijn.
r. v. Panc. Wat ist een zware last de Min met Min te voeden.
ertogin. Huysman men soud' de Min in u doch niet bevroeden.
r. v. Panc. Hoe weynigh ist ghedacht van haer op my ghestelt.
ertogin. Wat is u doente Vriendt? Gr. v. Panc. Maer 't nat bedoude Velt
Smorghens voor dagheraet te spitten/delven/graven.
ertogin. Wat zijn dees arme lien doch commerlijcke slaven.
r. v. Panc. Jae slaven vande Min daer m' in ghebonden leyt.
ertogin. De staet van onse twee is grooten onderschept.
r. v. panc. De vlam die stijght om hoogh tot boven inde harssen/
Hoe langh om haren 't wil sal 't hart beclemt doch parssen.
ertogin. Wat is u clachte vrient? Gr. v. P. Princes 't is om een Vrouw.
ertogin. Een Vrou/wel hoe? Gr. Een Vrou. Hert. Zijt ghy daer me in trou?

Gr.v.Panc Ach! neen/jae lief haer seer/jae meer dan men can segghen.
Hertogin. Soud' in soo slechten Mensch me Minne connen legghen?
Gr.v.Panc Hoe vaeck dat ick haer smeeck mijn reden sy niet acht.
Hertogin. 'k Had noyt gheen cortosy van u mijn vriendt verwacht.
Gr.v.Panc Hoe Mevrou? Hert. Vermits 't blijckt aen d'uyterlijcke wercken.
Gr.v.Panc In't Boersche aert men vaeck veel vreemdigheen bemercken.
Hertogin. Dees Vrouw die ghy dus lief d' ist teghens hare sin?
Gr.v.panc Sy acht noch clacht noch reen/noch lief des vaste Min.
Hertogin. Hoe sou'k haer dienste doen die my gingh dood'lijck haten.
Gr.v.panc Liever ick sterven wil eer 't hart haer moet verlaten.
Hertogin. Beclaegh'lijck ist voorwaer dat Min u dus vervoert.
Gr.v.panc 'k Ghelove of Mevrouw my uyterlijck beroert.
Hertogin. Onnodigh Huysman ist u quel in Min te stellen.
Gr.v.panc Onnodigh waert Mevrouw gingh my de Min niet quellen.
Hertogin. Is dat u Minne quelt neemt haer niet byder handt.
Gr.v.panc Begonnen ist begin/'t of wijcken dubbel schandt.
Hertogin. Voor haer oneers alleen dat sy 't afjonst gaet voeghen.
Gr.v.panc 'k Draeght met ellendigheen/doch met een goet ghenoeghen.
Hertogin. 't Aenhouden vaeck vercrijght/soo is de redens Wet.
Gr.v.panc Hoe heeft Natura u begaeft met wesen net.
Barst uyt beclemde borst/vertoont u vry in 't wesen/
Ghy zijt de Phenix-Vrouw die mijn ziel cont ghenesen.

De Grave valt op sijn knien.

Hertogin. Wel Grave nae mijn dunckt 't is buyten alle reen/
Met d'eerste weygheringh behoort ghy zijn te vreen/
Sonder u sot voorneem soo klack'loos te vervolghen/
Ghy doet tot rasery my wecken onverbolghen.
Vergheet ghy eer en trouw/daer d'Hertogh mijne Man
U heeft als Hertogh self voor wijl ghemaeckt daer van.
Is dit Stadthouders doent? zijn dit de trouwheydts banden
Die ghy den Hartogh zwoert/te brenghen my in schanden?
Neen/hout dit voor ghewis/indien ghy weer aenstaet
U Nickerlijck voorneem en schelmachtigh quaet/
Ick zweert u Grave dan/ick zweert/en heb ghezwooren
Datmen u straffen sal als sulcke toebehooren.
Foey onghehoorde daet/noyt had ick dit verwacht/
G'onteert het Hartoghdom/u en u gantsch gheslacht. Hert. binn
Gr.v.panc Wat onbehoorlijck feyt heb ick eylaes! begonnen/
Dan nu 't gherockent is soo moet het zijn volsponnen.
Nu dan door toornigheydt en schendighe ghelaet
Ick haest beletten sal met deerelijck verraet.
Ick zweert u Hartogin dat ick nu van 't beginne
Verghelden sal de smaet gans teghens wil en sinne/
Daer comt af wattet wil/doch 't harte schrickt en vreest/
Om dat op dese daet 'k noyt kunbaer ben gheweest.
Verhoort den Hartogh dit waer sal ick my verberghen?

Da

Dat soo een snoode stuck ick d'Hertogin gingh verghen,
Had ick doch wederstaen met kracht en met ghewelt
Mijn dwaselijck begheer/wat ist ick heb ghestelt
Mijn selfs in groot ghevaer/vergat 't gherustigh leven/
En sal als heel beducht noch in ellende sneven
Indien door 't gantsche Hoff rontsom dees maer verspreyt/
Dus moet yets zijn bedacht/ten dient niet langh ghebeyt,
Laet sien/mijn Neeff/dats wel/de welcke is ervaren
Int snacken vande Min/ontrent oudt achthien Jaren/
Die sal ick maken vroet met veel omstandicheen
Dat d'Hertogin Mevrouw ghestadichlijck alleen
Met minnende ghelaet hem liefd in hare harte/
Dat sy verberghen can haer pijnelijcke smarte/
En duysent dinghen meer/'t moet aerdigh zijn volbrocht/
Wie had dees schelmery soo haestelijck bedocht/
En blasen hem voorts in doortrapte valsicheden
Dat hy zijn soete lust moet inder yl besteden/
En hem verschuylen gaen des nachts onder de koets
Daer sy al rustend slaept/dit is alleen de toets
Daermen op vast moet staen/ en voorts sal ick dan zweeren
In teghenwoordigheydt van al d'omstaende Heeren/
En drucken dese klingh den schellem inde borst/
Dit is daer nu de wraeck gheheelelijck nae dorst/
Betichten d'Hertogin in overspel bevonden/
Op dat mijn wraeckens lust ten uyterst wert ontbonden.
Wel aen spoeyt u te werck aenrecht dit snoode feyt
Dit sal voor 't eerst mijn Neeff zijn vaerdigh aenghe seyt. Binnen.

Derde Deel, Achtste Bedrijf.

De Hertogin gaet te rusten.

Stemme: *De stille nacht ghenaeckt, &c.*

DE ruste mijns ghemoet
Is nu soo oversoet:
Maer een saeck my gaet quellen,
Dats d'ontucht vande Graef
Die my vervolght als slaef,
Dit doet dees ziel ontstellen.
De duyst're nare lucht
Beswalckt van 't gherucht
Door dese schelm bedreven,
Als d'Hertogh comt weerom

Sal

Sal hem tot wellekom
Een straffe zijn ghegheven.
In eenigheydt alleen
Wil'k d'Heere met ghebeen
In mijn ghebedt besluyten,
't Is rontsom vast beset
Ick legghe mijn te Bedt
En laet onvrede buyten.

Gaet stillijck rusten halende de Gordynen toe, hier is wat stilte.

Vierde Deel, Eerste Bedrijff.

De Neve vande Graeff van Pancelier.

K Verwonder dat natuer opt sulcke schepsels teelde
Luckrijck/in staet als ick/of ist mijn inghebeelde
Waenwijse sotheydt/neen 't is seecker al te wis
Dat Minnens krachten teer in't hart verborghen is/
Kan my Fortuna wel tot sulcken hooghheydt setten
Dat my dees Vrouwe Liefd'/hier staet wel op te letten
't Gheen dat mijn waerde Oom de Graeff my heeft ghesept/
Ick volligh het bevel zijns waerde Majesteyt/
Soud' wel zijn haer begheer/ het is om te verwond'ren/
Wat waer verbaest mijn ziel doe 't quam in d'ooren dond'ren/
Edele waerde Vrouw/O roem van eeuw en tijdt/
Hoe is mijn kleene ziel dus innerlijck verblijdt.
't Is al in stille rust/een yder leyt in droomen/
Om aen te recht'en 't stuck ben ick hier stil ghecomen/
Nu salmen sien/'t is nu recht nare middernacht/
Ick nae haer Camer tree/dan wil ick treden sacht
Aen haer verc ierde Bedt/omhelsen dees te schoone/
Ghelu kigh houd' ick my die soo tot dienst ten loone
Verkrijght na wensch en lust een soo verheven Son/
Ach! dat ick nu mijn wil in als besteden con.
Nu/ ick mach my ter schuyl onder de Koetse steecken/
En sien of men haer hart vermurwen can en breecken.

De Neef vande Graef gaet legghen onder de Koets.

Vierde

De Graef van Pancelier met twee Raedtsheeren en eenighe Wacht, comende inde Kamer vande Hertoginne met Fackels, en doorsteeckt sijn Neve onder de Koets.

Gr.v.Panc. Boosdoender/al te wreedt soo is u stout bestaen.
Hertogin. Ach my! ach Wapen! moort/'kben deerelijck verraen.
Gr.v.panc. Echtbreecker/snoode guyt/u toomeloose banden
Zijn dus langh vry gheweest/u doodt is in mijn handen.
Ghy Heeren oudt bedaeght/dees schantvleck 't gheen ghy siet
En is van heden noch alsins van gisteren niet.
d'Oneerelijcke trots die in dit Hoff bedreven
Is/door een wijl gheweest/'t is 't eerste niet haers leven
Dat sy hier met mijn Neeff heeft schand'lijck gheboeleert/
Waer mee sy haren Man en 'tgantsche Hoff onteert/
Ooghmerck neemt alleen op d'onkuyssche manieren
Off ick gheen reden heb soo vreeselijck te tieren/
De straffe is te kleyn die is aen hem gheschiet.
2. Raetsh. 't Is een bedroefde saeck t'aenschouwen dit verdriet.
Gr.v.Panc. Aengaende van Mevrouw/wat Vrouw/gheen Hertoginne/
Een overspeelster vuyl/die haer te echte Minne
Door veel oneerlijckheydts te buyten heeft ghegaen/
Het noodighst datter dient nu in dit stuck ghedaen/
Is dat ick niet en ben van wil haer te castyen.
1. Raetsh. Wat droevelijcke schrick schiet hedensdaeghs ten tyen/
Onmoogh'lijck waert gheweest 'k en haddet noyt ghedacht.
Gr.v.panc Ghy Heeren/dits mijn zin. 2. Raets. Wats 'tgene ghy verwacht?
Gr.v.Panc Dit ist/ghy weet de Wet/hoe datmen sal uytroyen
Der Vrouwens overspel/ghelijck van oudts Savoyen
En Lombardyen me ghehandthaeft hebben sel/
Dat sy ghewesen zijn ten vyer/dan vermidts d'uytstel/
Dat binnen 't Jaer de gheen/de welck haer gaet ontseed'ghen
Beroept een tot ghevecht die d'eere sal verdeed'ghen.
1. Raetsh. De saeck die treft ghy recht. 2. Raets. 't Moet inder waerheyt zijn.
1. Raetsh. Noyt waer in mijn gheweest dat een soo valsche schijn
In d'Hartoginnens hart gheblinthoeckt waer ghevonden/
Nu heeft sy eer en trouw/laes! t'eenemael gheschonden.
Gr.v.panc. Aengaende dese staet daer nu den Hertogh tsaert
Ghestelt heeft als een Vooght/soo wil men metter vaert
Een Post van stonden aen zijn Majesteyt toe senden/
Hoe ick met dese saeck mijn endelijck sal wenden/
En laten weten hem hoe dat Mevrouwe snoot
Haer Lichaem heeft bezwalckt door veel oneere groot.

Hertoginne tredende vande Koets.

Hertogin. Och ongheluckighe/die onnoselijck het leven

En ziele heeft verraen/door 's Duyvels fel ingheven.
Hier staet nu voor het oogh de Moorder van de gheen
Die hier leyt neer ghevelt/door jammerlijck ghewéen.
O Hemel doch be-ooght/wilt eens dees daet aenmercken
Wat dat de snoode Graeff aen my eylaes! comt wercken.

De Hertogin valt op het doode lichaem in swym.

1. Raetsh. 'k En weet niet wat 't bedujt/nadien sy maer beklaeght
Den desen/niet haer selfs/'t is 't gheen my niet behaeght.
't Js wonder 't gheen wy sien/en vreemt 't ons comt te vooren
Dat wy van d'Hartogin dees schantvleck moeten hooren.

Hertoginne comende by haer selfs.

Hertogin. Ghy Heeren die nu ziet dit droeve schouw-spel aen/
Ghebruyckt gheen recht t'onrecht/hy heeft u niet misdaen
Soo waerlijck als den Godt hier boven leeft in vreden/
Soo ist begheer van my met vriendelijcke beden
Dat desen jongher Heldt ter Aerden sy ghebracht/
Niet als een Moorder/maer onschuldighlijck gheacht.
Want siet ick nu bemerck waerom hy dus gaet woelen/
Dat is/dat hy zijn brandt aen mijn niet conde koelen.

2. Raetsh. Den tijdt wel leeren sal/steldt u ghemoet te vreen.

Hertogin. Den tijdt wel wijsen sal/'t gheen ick alsins beween.
Verrader/Eerdieff/soey/niet waerdigh zijn u schreden
Dat ghy dit Hartoghdom in onrust gaet betreden.

Gr.v.Panc. De woorden woorden zijn/'k en acht u rasery.

Hertogin. O schelm u stout bestaen is maer verradery.

Gr.v.panc. Onschuldight uwe eer. Hert. 'k Hoop d'Heere sal 't verclaren

Gr.v.panc. Met Ysere ketens vast sal men haer doen bewaren/
Verwachtende 't bescheyt watmen hier in sal doen/
Dewijl meught ghy 't ghemoet nu steets met suchten voen.

De Hertogin wort ghebracht inde gevangenis. Alle binn

Vierde Deel, Derde Bedrijff.

Helsche Gheest ofte Quaet Ingheven daelt weer ter Hellen.

NU is de Moordt bestaen/nu is de gruwel groot
Ten uyterste volbracht/nu dael ick nae de schoot
Der Helsche Goden/en dit haer ten vol verhalen
Wat datter is ghebeurt in d'Hertoginnens Salen.
Onschuldigh is de Vrouw/maer wee hem/die nu heeft
Beganghen dese daet/eeuwigh in onrust leeft/
Hoe sal de ziele steets beclaghen d'ongheluckken
Die hy met wils begheer ghedaen heeft/en 't verdrucken
Van zijn te waerde Neeff/die noyt dacht eenigh quaet/
Daerom hy Nickerlijck bestont 't deerelijck verraet/
Waer dat den schellem staet sal niet in vrede leven:

Maer al ons sinnen sal tot wraecke zijn ghedreven.
Gaet vry in liefde voort/volbrenght dees aenslagh boos/
En woelt in uwe sond'/tot dat ghy Goddeloos
Me sinckt ter Hellewaerts/by ons u wooningh maecken/
Daer sult ghy door dit sept wel lichtelijck in raecken.
Ick vaer/dan nu ghy volght/u borst die knaeght en wroeght/
Wy Gheesten hoe wy zijn/zijn nimmermeer volnoeght.
De Vorsten zijn verheught/de Coningh vander Hellen
Sal ick mijn nieuwe dienst heel aenghenaem vertellen.

Quaet Ingheven binnen onder Toneel.

Vierde Deel, Vierde Bedrijf.

Grave van Pancelier, Bode vande Coningh van Enghelandt.

panc. NU is de wraeck op handt 't gheen s' aen my heeft begaen/
Nu is de lust gheboet waer 'thart me waer belaen/
Middel heb ick ghenoegh om dit haer op te tyen:
Door dien men niet en weet dese boose schelmeryen.
De Raedt die schijnt betreurt om dit onwetend' stuck/
Mijn hart toont hem verblijt/ doch vol verdriets en druck.
Wat denckt ghy in u gheest/dat ick wraeck socht te wreecken/
U schotse vuyle Tongh/om mijn aenminnend' smeecken/
In't eerste waert met my even ghelijck de gheen
Die uyt een diepe droom uytsinnigh zijn ghetreen:
Maer doen ten andermael ghy dreutsigh my gingh vallen/
Vergat ick eer en trouw/jae achtend' niet men dallen.
Coningh van Enghelandt/wel wijse waerde Heer
Ghy van u Suster sult u nu verwond'ren seer/
Maer meer den ouden Man/den Hartogh/die heel vierigh
Ten strijdt ghetrocken is/zijn eer is te staet-gierigh/
Wat is nu dyne staet? niet dan een handt vol windt/
Waer nae voor yders oogh g'u Echte Echt ontbindt/
d'Onnooselheydt mijns Neeffs die 'k Moordigh soo vermoorden
Ontroert nu meest de ziel/nadien my niet behoorden
Soo gruwelijcke daet te hebben aenghegaen/
Dan doch het is gheschiet/wie can 't nu wederstaen?
'kVerwacht van dagh tot dagh d'Hartoghs en 's Coninck brieven
Waer in ick volghe trouw haer Majesteyts believen.
Ey Graeff/wat ist beleyt? seer licht Fortuna keert/
Siet dat ghy door een aer u selven niet onteert.
...yt met Dees trotse trots die 'k nu dus trotsigh gingh betoonen
... Brie- Mocht noch in 't leste wel zijn Meester selver loonen/
...mee Dus moet ick achterdocht wat stellen aen een kant/
...swaert En moet vast houden staen dees opghelepde schandt.
...ildt. Wat of de schortingh is/'k sie een tot my ghetreden.
Wel vriendt wats u begheer? Bod. Den Hemel jon u vreden.
panc 'k Bedanck u hooghelijck. Bod. Alderghenadighst Heer

Den Coningh u doet groeten/
Dies buygh ick voor de voeten
D'ws wijse Majesteyt
Met een eerbiedigheydt.

Gr.v.panc. Wel spreeckt en uyt wiens last dat ghy hier zijt ghecomen;

Bode. Myn meiningh en mijn reys is Heer nae u ghenomen,
Siet door u wijs bestier
Soo send' hy u alhier
Tot danck en eer verheven
Datmen u soude gheven
Dees Helm/Schildt en Swaert
Tot een eergifte waert/
Wilt dit van hem ontfanghen/
Oock Brieven van belanghen
Hy my beval op nuw
Te gheven Prins aen uw.
Wat hy u meer ontbiedt ghy in dees Brieff cont lesen.

Hier leest hy den Brieff.

Gr.v.Panc DE Ridderlijcke daedt en 't Manhaftighe ghemoedt uws dienst is my seer lief om hooren, maer ben gheheel ontset inde schandtvleck en oneerlijcke doente mijns waerde Susters, de welcke ick noyt (in ghevalle) sulcx toe betrout hadde, verstae de onderteeckeninghe der principaelste Raedtsheeren, en dat de doodt die ghy u Neve aenghedaen hebt, veel te gheringe is, maer hoorende swaerder nae verdienste gestraft te werden, dus doet nae het gherechte eyst, 'k en wil gheensins verdedigen haer, om yemandt qua suspicie te gheven, en neemt danckelijck in danck dees gifte die ick u sende tot een teecken van danckbaerheydt nae verdienste.

Wt de Hooghe Salen des Coninghs, onderteeckent met zijn eygen hant, Eduwaert Coningh van Engelant.

Nu is beantwoordt 't stuck/doch ben in duysent vreesen
Daermen dus pligh voort met d'ongherechte saeck/
Wat sal my volghen dan/een knagingh/jae de wraeck
Sal steets verselllen my/waer 'k mijn voetsoolen sette/
En sal dit boos voorneem heel schrickelijck verplette.
Een weynigh u gheveynst. Bode blijft byder handt.
Vertoeft daer inde Sael. Bod. Gewilligh mijn Heer. Bode binn.

Gr.v.Panc Want
Yets ick schrijven sal daer veel is aen gheleghen/
Dit stuck moet men ter deegh en vaerdigh overweghen. Binnen.

Vierde

't Gherucht ofte Fama.

Stemme: *De stille nacht ghenaeckt, &c.*

VV At droevighe gherucht,
Wat deerelijck ghesucht
Men hoort al momp'lend' uyten,
Eylaes! al veel te swaer
Is dees ruchtbare maer
't Gheen men nu hoort van buyten.
Becommert met een schrick
Is in een ooghenblick
De Hertogin verwesen,
Den Raedt die is vergaert,
Doch zyn te saem beswaert
Met hondert-duysent vresen.
Wt last der gantsche Raedt
Men besichlijck toegaet
Om dit wel te volvoeren,
Ontrent Thurin de Stee
Sullen sy seer gheree
Yet sonderlinghs aenroeren.
't Betichten vande Graef
Van d'Hertoginne braef
Men een Pylaer sal stellen,
Dat binnen jaer en dach
Doch yemandt comen mach
Die 't onrecht wil neer vellen.
In stercke Ysers vast
Leyt sy nu swaer belast,
In Kercker laes! ghesloten,
Daer sy al heel beducht
Looft menigh banghe sucht,
Als moedeloos verstoten.
De maer quam in het Oor
Des Hertoghs, en waer door
Syn leden heel besweecken,
Doch schryft met swaer berouw

Men vry voortvaren souw
Om 't Overspel te wreecken.
Ick vlie vast heen en weer,
'k Sie staegh van boven neer
Op watter mach gheschieden,
Nu derwaerts ick vaer heen
Mijn vlugghe treden schreen
Onder ruchtbare lieden. Binnen.

Vierde Deel, Seste Bedrijff.

Emilia, Hertoginne, inde Ghevanghenisse met eenighe Staet-Juffers.

Emilia. MEvrouw/nae datmen hoort soo is de mare droef.
Hertogin. Nu leyt mijn hart gheparst nu ick wel troost behoef.
Emilia. Princes u pijn en last gheduldigh wilt verdraghen.
Hertogin. Heb ick gheen reden/ach! mijns ong'luck te beclagen?
Emilia. Jae reden hebt ghy veel/meer als men segghen can.
Hertogin. 't Ontschuldighe beticht m'aen mijn bekennen can.
Emilia. Ontschuldigh niet alleen/onnosel aen 't bedrijven.
Ghy moet lijdsamigh zijn/in als stantvastigh blijven.
Hertogin. Seght my/wat isser gaens? Emil. Nae dat my wert gheseght
Van yder die men hoort/sal werden opgherecht
Een Marbersteen Pylaer met letters veel ghehouwen
't Betichten vande Graeff aen d'Hertogin Mevrouwe,
Dat eer het ronde Jaer zijn loop sal zijn ghe-endt
Ghy eenen Ridder soeckt die dese schandt doch mendt/
En u verdedight door het Ridderlijck aenrechten/
En alsoo lijf om lijf te samen sullen vechten.

De Hertoginne al schreyende.

Stemme: *Si tanto gratiosa, &c.*

Hertogin. O Bitterlijcke pijnen
Hoe wert 't ghemoet dus schichtigh opghetoghen,
Wat comt voor my verschijnen?
Wat swoelt en swiert uyterlijck voor dees ooghen,
O lyden swaer,, de banden daer
Ick dus legh me ghebonden,
't Lichaem belasten,, door 't ruwelijck aentasten
Mijns ghesch onden.
Niemandt heeft medelyden,
Verlaten siet, van Godt en alle Menschen,

Yder

Yder my gaet af ſnyden,
Hoe ſoud' men trooſt op d'Aerde connen wenſchen,
Mijn ſinn'lijckheen,, zyn als vergleen,
Plotſigh ter neer gheſlaghen,
Ten helpt gheen ſuchten,, maer ſchep mijn luſt en vruchten
In het claghen.
De moorder die dees ziele
Met nieuwe pijn inwendigh comt rabraecken,
De wraeck ſal hem verniele,
En my eylaes! als heel ontſchuldigh maecken,
't Is Godt die 't weet,, ick ſulcx oyt deed',
Noch had in mijn ghedachten,
Liever in vreden,, dan ſulck ontſinnicheden
My verkrachten.

De Hertogin wort half raſende, ſcheurt haer clederen.

Wie ſal verloſſen my? men leyt hier als verlaten.
Emilia. Bedaert Mevrouw/ bedaert/ wilt niet ſoo heſtigh praten,
Hertogin. Foey d'waſe Wereldts pronck/ ick raed' u laet my gaen.
Emilia. Met een betrouwen waer/ wilt op u Godt vaſt ſtaen.
Hertogin. Liever men ſterven wil dan dus zijn een ghevanghen.
Emilia. Bidt Godt met een berouw/ wilt vlytigh hem aenhanghen.
Hertogin. Iſſer gheen Menſch of dier 't gheen dees ketens ontſluyt.
Wel wat/ hoe nu? ſiet daer/ wel wat of dit beduyt?
Siet daer den Jonghelingh beclad met bloede tranen/
En daer de wrede ſchelm die om 't ontucht quam manen.
De wraeck iſt die hem volght/ zijn ziele ſtedes wroeght/
Noch ſchijnt wel is zijn gheeſt in 't eerſte niet volnoeght.
Het zwervende gheſpoock comt zweven voor dees ooghen/
Siet daer de waerheydt naeckt die achtervolght de looghen.
Emilia. Mevrouwe ghy vermoeyt u teer en zwacke leen.
Hertogin. Waerom in banden vaſt dus eenighlijck alleen.
Emilia. Alleen niet/ neen Mevrouw/ men wil u graegh verſellen.
Hertogin. Ach my! wat mach mijn ziel haer weder dus ontſtellen.
Iſſer gheen middel dan Vriendinne? ſeght een woort.
Emilia. Genoegh/ ſtelt u gheruſt. Hert. Wat doch? Emil. Ey lieve hoort/
Gheen tijdt en is het nu/ laet ſtaen u heſtigh ſchreyen/
'k Verhoop den Hemel ons in dees ſaeck recht ſal leyen.
Nu ſterckt u vaſt ghemoet teghens u Vyandt koen/
En wilt in tijdts de raedt die 'k u ſal gheven/ doen.
Ghy ſult u Medecijn ſeer haeſtelijck heen ſenden
Nae d'Ridder Don Mendos/ dits 't gheen ick u voorwenden/
Hy die de braeſte is daer Spangiens hooghſte Loff
Wel op braveren mach/ de roem en eer van 't Hoff/

Indien

Indien hy krijght de tyngh van u ontschuldigheden/
Zijns Lichaems cloecke gheest hy om d'eer sal besteden/
Schrijven sult ghy aen hem een vriendelijcke Brieff/
Laet die dan zijn bestelt door Apian mijn Lieff.
Soo ghy dees raedt niet volght/'k weet niemandt die zijn leven
Teghen dees Graefs gheweldt soo uyterlijck wil gheven.
Want hy ghelijck ghy weet/men ghenigh Ridder vindt
Die hem in stercke cracht in't vechten overwindt.

Hertogin. Ach! doet 't gheen u belieft/'t zy of ick leef of sterve
Mijn ziele die wil Godt tot een kenteecken erven.
De eer is mijn onteert/'t gheen nimmermeer en sal
Weer comen/ach! te recht/onluckigh ist misval.

Emilia. Becommert niet de eer/laet Godt voor d'eere sorghen.

Hertogin. Heden soo zijn wy yets legghen ter neder morghen.

Emilia. Men u bestellen sal 't gheen tot dees saecke dient.

Hertogin. In noodt soo kennen eerst een rechte ware vriendt. *Alle binne*

Vierde Deel, Sevende Bedrijff.

Een weynigh ghepauseert.

Emilia met een Brief, Apian.

Emilia. NU moet ick heen/en sien of ick mijn Lieff Apian
In't Hof/of op de plaets nu nerghens vinden kan/
Bevelen hem dees saeck seer vlich te beschicken/
Dat d'Hertogin Mevrou yets sonders mocht verquick
De Beeckjens vlieten af uyt hare ooghjes teer
Met deerelijck ghesucht langhes de kaecken neer.
Bedruckte Vrouw/helas! wat mach u ziele dencken?
Dat soo een Graef een schelm/u eer t'onty comt krencken?
En werpt u op een schandt hier voor noyt meer ghesien/
Den Hemel sal zijn wil niet laten vol gheschien.
Siet daer de ghene daer my 't harte nae gingh pooghen. *Apian uyt.*

Apian. Waerlijck mijn waerde Lief/u lodder soete ooghen
Wanneer men die besiet/soo voelt mijn zwacke gheest
De vlammen vande Min in dese boesem meest.
Ey soete Toveres/het hart my tuyght tot Minnen.

Emilia. Dees fantasy die stelt voor wijl wat uyt u sinnen.
Ghy weet hoe d'Hertogin is in benautheydt groot/
Dat haer niet lievers is als een ghewisse doodt/
Om dat sy sonder schuldt onnooselijck soud' streven/
Mits sy ontschuldigh is soo walght haer 't lieve leven.
Wy hebben 't overleyt/helaes! door wanhoop bly/
Dat niemandt beter 't stuck uytrechten soud' als ghy.

Apian. Wats 't gene ghy versoeckt? Emil. Dees Brief in hant te gev
De Spaensche Ridder/jae de sleutel van haer leven/
En doet hem voorts de saeck en stuck gheheel verstaen/
Hoe sy seer schandelijck is door den Graeff verraen/

En leyt ghekluystert en in kercker strengh ghevanghen/
Want lichtlijck can Mevrouw haer leven hier aen hanghen.

Apian. Meent zy door hem te zijn in alles dan bevrijdt?

Emilia. Ghy weet wat Minne doet door d'werckende tijdt.

Apian. 'k Aenvaerde het ghebodt. Emil. 't Is vriendlijck haer begeeren,

Apian. 'k Hoop dat d'alhoeder wil dit doch ten besten keeren.

Emilia. Den Hemel jon u luck en voorspoet op u reys.

Apian. Een kus voor 't laetst mijn Lieff. *Apian binnen.*

Emilia. 't Affscheyden heeft zijn eys.

Och! mocht mijn ziele haer bevryden van doodts pynen/
Nu mach ick d'Hertogin met dese maer verschynen/
Vertroosten haer met reen/ tot wy het recht bescheyt
Verkrijghen vande gheen die in dit harte leyt. *Emil. binnen.*

Vierde Deel, Achtste Bedrijff.

Don Mendosse vermoeyt uytcomende.

Ondertusschen als dit ghespeelt wordt, werdt de betichtingh opgestelt binnen Thurin.

Mendosse.

Hoe tobbelt het gheluck
Benevelt door het juck
Van onbetemde vlaghen/
Die yeder gaet nae jaghen
Met schrand're wijde schreen/
Dies ick de lust beween
Die 't hart wel had voor desen/
En nu beducht vol vreesen/
Door dien mijn ziel mijn licht/
Mijn recht schuldighe plicht
Gingh t'eenemael verachten
Mijn commerlijcke clachten/
Ey soete Coveres/
Die my als dol en bles
Heeft in Mins strick ghetooghen
Door u waerdeerde ooghen/
Wanneer ick droome sacht
In nare midder-nacht/
Steets comt dees Son verschijnen
En doet my duysent pijnen/
Hoe woelt vaeck inde sin
De soete sotte Min.
'k En weet niet waert my schort/ wat my mach wederbaren/
'k En weet niet hoe de gheest soo lodsigh comt bezwaren
Dit uytghey utte breyn/ door slaverny verteert/
Daer nu 'twanlustie hart de vryheydt heel ontbeert/
Ach! Lieff u reys is zwaer/ my valt te langh 't vertoeven/
Mijn selver ick nu selfs doe droevelijck bedroeven.

H Wist

Wist men de reen waerom ghy u dus koeltjens hout/
Of ist dat van u reys den Hertogh yets wantrout.
Hoe dickwils heeft mijn ziel ghestelt haer uyt de sinne/
Hoe dickwils reden toont dat 't hart haer moet beminne.
Denckt ghy Mendosse niet dat te versoecken haer
Niet is als ydelheydt/door dien ghy weet voorwaer
Dat sy met d'Hertogh is ghepaert in vaste banden/
Bracht ick mijn selver niet in over-groote schanden.
Rust u Mendosse rust/laet af u naer ghesucht/
Midts dien ghy nu niet hoort van haer eenigh gherucht/
Ghy quelt u sin/u ziel/jae terght u eyghe leven/
Hoe sond' men soo een Vrouw haer schoonheydt dus begheven.
Twee saecken krencken my die mijn zwaerlijcke gheest
Maecken oproerigh door groots verwonderingh meest/
Het eene is de slagh die 'k haestigh heb verlooren/
Het ander is weermin/die 'k haer heb vast ghezwooren.
Dus is de raedt ten endt/'k en wete niet wat doen/
Best ist dat ick in stilt de sinnens Coor gae voen/
Int overdencken veel wat hier al mach uyt rijsen/
'k Verhoop dat d'Hemel nu een rechte wegh sal wijsen. Binnen.

Vijfde Deel, Eerste Bedrijff.

Een groote slagh van binnen, Apian verbaest uyt met twee Soldaten, zynde ghevanghen.

Apian. T'Sweet my van vrees breect uyt door dringē vant gevecht.
1. Soldaet. Wat pocken doeje hier? wat benje veur een knecht?
Apian. Een Vreemdelingh. 2. Sold. Van waer? Apian. Van Thu-
rin d'ed'le Stede.
1. Soldaet. Hoe comt ghy hier verseylt? Apian. 'k Waer garen eens te rede
Met uwe Capiteyn. 2. Sold. Met wie? Api. Mendosse uwe Prins.
1. Soldaet. Wat bootschap ist? Apia. 'k Wou ick hem selver sprack. 2. Sold.
Neen/ gheensins.
Tsa packje voorts ewegh/of ghy krijght u huyt vol slaghen.
Apian. Jn evenwel ick wou 'k hem mocht een woordtje vraghen.
1. Soldaet. Seght watje segghen wilt/doet ons het recht bescheydt.
Apian. Jck bid u vriendelijck ghy mijn toch by hem leydt.
2. Soldaet. 't Sal zijn/maer een gheschenck dat moeter eerst uyt springhen.
Apian. Dats ongheweyghert/hout daer. 1. Sold. Soo moetmense lee-
ren singhen.
Comt volght ons vlytigh nae daer wy u doen gheley.
Apian. Men 't weer verghelden sal aen u o Mannen bey.
1. Soldaet. Wy treden voorts met u nae zijn ghecierde Camer.
Apian. Dits al nae mijne wensch/gheen saeck veel aenghenamer.
Alle binnen.

Vijfde

De Graeff van Pancelier uytcomende eenigh, bedroeft zynde, valt in ſlaep.

Onderwyl verſchynt hem als een Gheeſt ſijn Neve.

Gr. v. panc. W Aer dat ick gae of ſtae/altijdt comt in't ghedacht
De wreede daet die ick heb aen mijn Neeff gewracht/
Ey my! bedroefde Moort/ Moort die tot alle daghen
Ick vrees my rouwen ſal/ en eeuwighlijck beclagen/
'k Beclaghe noch den dagh dat ick ſoo heb gheoaght
Nae vuyle luſten/daer noyt 's Princen hart nae pooght/
Geeſt uyt. 't Becommerde ghemoet tot ruſten is gheneghen/
Ruſt/ruſt benaude ziel/wanhoopigh en verſleghen.
Gheeſt. Wee Graef van Pancelier/wat is u vals bedrijff?
Wee/wraeck den Hemel eyſt/ſiet hier 't bebloede lijff
Van uwe Broeders Soon/die ghy met ſchoone reden
Hebt tot den val ghebracht/ door veel ſnoode ghebeden/
Waert u noch niet ghenoegh dat ghy 't prachtigh ghebouw
In ruſt en vree beſat/dan 't oogh viel op een Vrouw
Vermetel onbeſuyſt/ en quam als wijs my maecken
Dat ſy my liefde/wee Graeff/vervloeckt ſoo zijn u ſaecken.
Ick volghde u beloft/gheloof den 't gheen ghy ſeydt/
En comt met loos verraedt betichten ach! op 't feyt
Mevrouw de Hartogin/ dat ſy in welluſt leefde/
Maer u onkuyſche ziel haer tot oneer nae ſtreefde/
't Welck deſe borſt helaes! vergheldden moſt 't ontſienſt/
Waerdigh zijt ghy een ſtraf te ſtraffen nae verdienſt/
De wreedt en bloeghe wraeck ſal volghen op u hielen:
Om dat ghy mijn/u Neeff/onnooſel ginght ontſielen.
De vlam u borſt nu knaeght/ tot dat ghy hebt ghe-endt
V levens ſtrenghe loop/en hebt u ſelfs gheſchendt/
Onteert/ghelaſtert met veel gruwelijcke ſonden/
En leght d'onſchuld'ghe Vrouw in banden ſtrack ghebonden.
Wee Graeff/ tuyght niet dijn ziel met prickelend' ghewoel
't Verradelijck bedrijf? zijt ghy noch even koel?
Ick gae/ dan d'Hemel wil u ſoo door wraecke plaghen
Dat ghy bekennen meught u liſtighe aenſlaghen. Gheeſt binnen.

De Grave wordt ſchielijck wacker.

G. v. panc Wat narelijck ghespoock my voor de ooghen zweeſt/
Wel hoe/hoe of mijn ziel dus anghſtelijcke beeſt?
Wat of den diepe ſlaep ſoo ſchielijck comt verſteuren?
Wie of de ghene is? welck opent ach! de Deuren
Van't onderaerdtſche Huys? Graeff 't is u ſtout beſtaen/
Dat ghy u waerde Neeff onſchuldigh hebt verraen.

Wat is het gheen hy eyst? hoe spreeck ick dus vermetel/
Verschijnt zijn bloedigh Liff niet slapend by mijn Zetel?
Waerom soo knaeght dees ziel? daer/daer/hy sich vertoont/
Comt neemt u stale krijgh/u Oom doch niet verschoont.
'k Verschricke/hoe nu/wie vat my daer? ach! vol vresen
Soo woelt 't verduste breyn/ hoe nu/wat wil dit wesen?
Saeght ghy o Grave niet de wonden varsch bebloedt?
Sagh ick den Jonghlingh niet/ daer ick op als verwoedt
Hem als een Tygher wreedt/ontschuldigh stout vermoorde?
Ey my! het hart my breeckt/door dees te vlugge woorden.
De ingheeropte haet des waerde Hartogins
Is hier de oorsaeck van/ O krancke kracht des Mins/
O hart als sinneloos/ het Hoff schijnt te misnoeghen/
Inwendigh dese ziel my gaet ghestadigh wroeghen.
Nochtans 't begonnen werck ick volghen moet soo langh/
Tot Atropos de draet mijns levens fel en strangh
Ghecort wil hebben/en heftigh my laet voeren
Daer ick bekennen moet te recht mijn Mondt te snoeren/
Tot lasteringh van haer met boos en wreede schijn/
Dan sal't oneerbaer hart volnoeght int wesen zijn.
Midts dien nu niemandt weet van dese schelmerijen/
Soo sal ick tot het lest daer vinnigh teghen strijen. Binnen.

Vijfde Deel, Derde Bedrijff.

Don Mendosse uyt, bedroeft zynde over de tydinghe vande Hertoginne.

VVAt droevelijcke maer bezwalckt het heus ghemoet?
Wat pijnelijcke pijn de sinnen maeckt verwoet?
Wat is ervaren my met dees ghesonde Brieven?
Wat staet hier in te doen? sal ick mijn Liefs believen
Nu volghen? jae/och neen/ want doen men Apian
Weer door ghewelt liet uyt/het antwoordt 't gheen den Man
Van my ontfanghen heeft/is ach! niet veel besonders/
Wat heeft my aenghegaen? doch 't is al vry wat wonders
't Gheen 'k uyt de Brieff verstont dat zy ghevanghen leyt/
Gheketent en ghebocyt/ onschuldigh aen het feyt/
En dat den Graeff zijn Neeff soo schichtigh gingh ombrenghen/
Int Rijck 't gheen ick beheer en soud ick sulcx ghehenghen/
Gherusten can mijn ziel by daghen noch by nacht/
Steets comt me waerde Vrouw becommert int ghedacht/
Recht ick bekennen moet dat dees borst niet is waerdigh
Te voeren dese last van Wapenen seer aerdigh/
Noch worden meer ghenaemt een Ridder inder daet/
Door dien 'k mijn Sonnens beeldt in eenigheydt dus laet.
Het Ridderschap 't welck my ten aensien is ghegheven/

Is/

Is/om te wederstaen de ghene die nae 't leven
Verwoed'lijck trachten/ soo is sulcx my toeghepast/
Om die benaude vroom te helpen uyt haer last/
Maer sonderlinghe meest voor teer en zwacke Vrouwen/
Die veeltijts overhoopt haer als vermeestert houwen/
'k Bekent o blonde Vrouw/ 'k heb hier soo in ghefaelt
En heb de doodt noch meer op uwe hals ghehaelt/
Hebt ghy om mijnent wil de reys niet aenghenomen?
Zijt ghy om mijn te sien dus verre niet ghecomen?
Ick liever sterven wil in arremoedt versmaedt
Eer ick mijn lieve Nimph in doodts verschricken laet.
Heeft sy in voorspoet my ghesocht uyt reynder harte/
In teghenspoet ick haer verlichten wil van smarte.
Wat staet nu voor het oogh? de overweginghe meest
Ick nu herdencken moet in dees benaude gheest/
Bevelen mijn ghesandt/ ick derwaerts moet vertrecken/
Besichtighen 't nau om hoe veer haer saeck sal strecken.
Indien s' ontschuldigh is/ soo zweere ick u Graeff
Met dese handt te slaen/ vertreden tot een slaeff
Onder mijn soolen del/ en dese klingh strack parssen
In dijn vervloeckte ziel/ dit sal de lust vervarssen/
Meynedighe Rabaut/ eerloose Fielt en Droch/
Soo langh ick asem voer sal dese ziele doch
Betrachten na de eer welck nu leydt als verwonnen/
En soo ick u verwin/ in 't Dier ghy werdt verslonnen.
Want daghelijcx men siet al na het oud' ghewoont/
Ghemeenlijck doch het quaet int eyndt zijn Meester loont. Binnen.

Vijfde Deel, Vierde Bedrijf.

Apian, Emilia.

Groet de Princesse seer mijn Lieff van zijnen 't weghen.
Aen dese droeve maer is weynigh aen gheleghen.
'k Weet dat haer 't hart verlangt na weercomst en bescheyt.
Ist so al-waerde Heer? Ap. Ghelooft 'tgheen is gesept.
't Antwoordt dat docht my vreemt vermits zijn trouwe liefde.
Wat dacht hem van 't verraet? Ap. Doen ick 'them heel bebriefde/
En hy mercklijck las den inhoudt van 't gheschrift/
Waer/ soo 't oogh uyt'rlijck sagh/ weemoedt in hem ghegrift.
Sijn ooghen vloeyden nat van tranen/ doch int wesen
Maeckten weynigh ghetier int Briefs wel overlesen/
Hy 't niet volbrenghen con waren zijn leste reen.
Vaert wel mijn Lieff/ vaert wel. Apian binnen.
Tot wedersiens ick meen.

Emilia. Dit sal de Hertogin in 't harte deerlijck snijden.
O Godt/hoe mach u goetheydt dit verdriet doch lijden.
Ick na de kercker tree 't volmondigh legghen uyt/
Sy haest wel mercken sal wat mijne comst beduyt.
Mevrouw/ Godt wil u gheven
Een soo voorspoedigh leven
Als men wenschen kan/
Helaes! mijn Lieff Apian/
'k kant qualijck u vertellen
Wat tyngh hy voor gaet stellen.
Hertogin. Wat isser? ach! ick sie aen u bedroeft ghelaet
Dat 't avontuur my nu gheheelijck teghens gaet.
Vriendin my doch vertelt/begint/en wilt niet schromen
Wat hem weervaren is int heen en weder comen.
Emilia. Doen hy ontrent de plaets verbaest ghecomen waer/
Ontmoet hy onvoorsiens een Mensche/welck hy naer
Mendossens leven vriegh/na staet en zijn afcoomste/
Wt Spangien is hy Heer/ghesproten vande vroomste/
Maer zijne staet helaes! is soo ter haest verkeert
Dat my zijn zwaer verlies te jammerlijcke deert.
Wats d'oorsaeck vraeghden hy: Maer seer onlanghs gheleden
Soo leeffde hy gherust in eendracht en in vreden/
Soo zijn daer by gheval vergadert aen een kant
Toledens Reghement/en hebben hem vermant/
Ghesla ghen inde vlucht/in nare Hegh en hoecken/
Soo datmen ghenigh Mensch niet weder dorste soecken.
Mendosse tradt te rugh/is na de Stadt ghekeert
En heeft sich met de zijn van binnen soo gheweert/
Dat hy door veel gheweldts den Vyandt hiel daer buyten.
Hertogin. Van flauwigheydt mijn ziel inwendigh wil toe sluyten.
Emilia. Nu doe het soo gheviel/kocht hy seer noest en wildt/
Een Hellem/Roer/en Swaert/een oudt verworpen Schildt/
En soo daer mee na Stadt ghedronghen/is ghevanghen/
Men kreegh 't zy wie het waer/hy datelijck most hanghen/
Door toonen van zijn Brieff soo raeckten hy alsins
Met moeyt/met giften groot/by Don Mendos de Prins/
Die hy de saeck gheheel int langhe gingh vertrecken/
Van tranen laey! vol/cond hy hem niet bedecken/
Verhalende 't verlies 't gheen hem bejeghent waer/
Soo setten hy hem neer/verschoot van dese maer/
Sijn wil die scheen wel goet/maer siet het zwaer belegghen
Sijns Vyandts/weer dees daedt soo dra gingh teghen segghen.
Ghy siet wel Apian sprack hy niet reden veel/
In stede dat ick son u Vrouwe ach! ten deel
Verlossen uyt de handt der boos en snood Verrader/

Jck oock de doodt verwacht van uur tot uur noch quader/
Het is onmooghlijck my te helpen haer uyt pijn:
Vermidts ghy merck'lijck siet wy in benautheydt zijn.
Doe enden zijn ghespreck/heeft niet meer connen praten/
En heeft den Medecijn met kracht uyt Stadt ghelaten.
Soo dat door tijdts behulp hy weer ghecomen is.

De Hertoginne valt in swym,
Wat bedarende.

Hertogin. Met recht ick segghen mach mijn leven nu ghewis
Een eyndt wil maecken en het Wereldtse verlaten.
Emilia. Mevrouw/wat kan't gheschrey u eenighsins doch baten?
Hertogin. Nu voel 'k met nare pijn/hoe dat Godt niet ghedooght
Beveynsde Godtsdienst/daer ick soo na had gheooght/
En dat de Minne die het hart hem heeft ghedraghen/
Een oorspronck is mijns quaets/dat my comt schendigh plaghen.
Emilia. 't Voeght qualijck/ach! Princes/dat ghy dus buldrigh spreeckt.
Hertogin. Van spijt door raserny my 't harte stucken breeckt.
Emilia. Ghedenckt Princesse doch dat zwaer benaudicheden/
Die d'Hemel ons toe sendt/'t zijn merckelijcke reden/
Ja niet dan proeven groot onses ghetrouwheydts eel/
Rechtvaerd'ghe straf ghy seght comt duldigh u ten deel/
Stelt u beroepingh maer in d'hooghe Godt Almachtigh/
Hy u bevrijden wil door zijn ghenade krachtigh.
't Ghemeene spreeckwoordt luydt: Dat die op Godt vertrout,
't Voorspoedighe gheluck op hem is menighfout.
Dies waerdighe Vorstin/wilt int berouw volharden.
Hertogin. 't Valt een te troosten licht/dan zwaer ghetroost te warden.
Het leven ick verlies/maer d'eere noch veel meer.
Emilia. Ghy in gherechtigheydt verliest nu gans gheen eer.
Hertogin. Vertrecken wilt Vriendin/laet my wat eenigh blijven,
Emilia. Den Hemel jont veel heyl in alles u bedrijven.
Hertogin. Stort neder u ghebedt/en bidt den Hemel goet
Dat hy verhooren wil my in mijn teghenspoet. Binnen.

Vijfde Deel, Vijfde Bedrijff.

Don Mendosse, Broer Jacob, comende beyde uyt de Kluyse.

Mendosse. MYn Heer 'tis wonder vreemt het geen men nu bemerckē/
Jck niet ghelooven kan dat d'Hertoginnens wercken
In vuyl boeleringh snoot haer hebben soud' misgaen/
Een straffe quam haer toe indien zij't had ghedaen.
Broer Iac. 't Gherecht deed' onghelijck soo sy dees daet verschoonde.
Mendosse. 't Gherecht deed' onghelijck soo het ontschuldigh loonde.

't Gheen

Broer Iac. 't Gheen ghy my hebt verhaelt de afcomst uws gheslacht
Dat speelt noch waerde vriendt nieusgierigh int ghedacht/
En dat ghy door Lyons dees tijdingh kreegh ter ooren/
't Ong'luck des Hertogins. Mend. Vreemt dacht het my te hooren/
d'Welck ick soo d'Heer belieft dees leste druppel bloedt
Wil waghen voor haer eer/ soo verre het ghemoedt
My tuyght s'ontschuldigh is/ in d'opghetyghde schanden
Ick haer verlossen wil/ ontkluysteren haer uyt banden/
Neen ick 't niet trachten wil noch oock het leven waegh
Soo sy handtdadigh is aen d'eervergheten plaegh.
Eens anders misdaet door 't ghevecht te verantwoorden
En is gheensins mijn sin/ dan lust-weten bekoorden
Mijn scharpsinn'ghe gheest beweeght door haer verdriet/
Dat ick slechts weten mach of sy schuldt heeft of niet.
't Waer jammer een Princes most soo ontschuldigh lijden/
Indien s' ontschuldigh is/ de Heer sal voor haer strijden.
Broer Iac. 'k Verblijde my mijn Heer inwendighlijck soo groot/
Dat ghy voor d'eere kuysch wel sterven wilt de doodt/
Aengaende kloecke Prins/ d'onnooselheydt mijns Vrouwe
Dat sy gherechtigh is ick wis en seecker houwe.
'k Gheloove niemandt leeft nu nerghens hier ter tijdt
Die u uytlegghen kan dees kommerlijcke strijdt
Als d'Hertogin en Graeff/ gheen ander als sy beyden.
Mendosse. Verradery vervloeckt/ wis mach men u beschreyden.
Broer Iac. En u verseeck'ren wil soo langh ick sond en leydt
Met zware boet en vrees in teghenwoordigheydt
Hier in dees Kluyse heb mijn tijdt tot dienst versleten/
Heeftmen aen haer ghemerckt noch gheen ontucht gheweten/
Vermidts gheen haers ghelijck het Landt heeft wijs bestiert/
En met toesicht en heyl heeft vredigh gheregiert/
De Grave na mijn dunckt is zwaer te overwinnen/
Aenleght 't met rijpe raedt/ en wet u cloecke sinnen/
Sijn crachten die zijn groff/ te stout om wederstaen:
Want hy van joncx ten Krijgh en Oorlogh heeft ghegaen/
Daerom werdt hy gheacht de puyck in het voorvechten.
Mendosse. Indien 't gherechtigh is/ den Hemel 't wel sal slechten.
Broer Iac. Dan d'overwinningh cloeck bestaet hier aldermeest/
In 's Lichaems stercke kracht en Godes goede gheest.
Mendosse. Ick heb ghedacht mijn Heer tot onderstant mijns naesten/
Door een bewackert hart/ mijn inder yl te haesten/
Om weten dese strijdt die door mijn sond' gheschien/
En eens het rechte wit door 't hooren wou bespien/
Dat onder decksel van Biecht ick wel woude weten
Waerheden van dit feyt/ of s' oock haer had vergheten/
Indien 't u Vader dunckt soo sal ick metter vaerd'
Aendoen ghelijck Habijt/ soo kledingh als oock Baert/
My voeghen na de Wet/ in schijn als ghy int wesen/

Op dat de Hertogin van 't lijden mach ghenesen/
'k Meen dat wy lichtelijck passeren door de Wacht.

Broer Iac. Het ghene dat ghy seght heeft 't harte me ghedacht.

Mendosse. Den tijdt des Jaers vergaet en is bykans verstreecken.

Broer Iac. Vermanen moet ghy haer/en tot gheduldtheyt spreecken.

Mendosse. Laet my daer me begaen/ bestelt my slechts een kleet.

Broer Iac. 't Gheluck u dienstigh valt/u reden wel besteet.

Mendosse. Besteden sal ick 't Heer tot dienst des Hertoginne:
Want dees verradery die quelt mijn ziel van binnen.

Vijfde Deel, Vijfde Bedrijff.

Don Mendosse ghekleet als een Capuçijn, met de Hertoginne ende Broeder Jacob, eenighe vande Wacht.

1. Wachter DE Paters nae wy sien treen by de Hertogin.

Mendosse. Het gaet noch wel mijn Heer/'k bender seer lustigh in/
Het kleet dat voeght my wel seer aerdigh om de leden/
Comt laet in eenigheydt my na de Kercker treden.
Mijn Heeren na ghy siet dat d'Hertoginnens endt
Nu daegh'lijcx naerdert/soo is mijn comst ghewendt/
Gheneghen haer in noot te troosten nae vermoghen:
Want niemandt isser 't schijnt die met haer heeft medoghen/
Of 't Lichaem sy verliest/haer ziel behouden werdt:
Want dese zware last beprangt het Vrouwlijck hert.
Het past wel datmen troost ghevanghens in ellende:
Daerom soo com ick hier na haer seer nechtigh wenden.

2. Wachter Nu Vader doet het best. Beyde de Wachters binnen,

Mendosse. Ghy om een hoeck vertoest.

Broer Iac. 'k Beclaghe de Princes met tranen heel bedroeft.
Ick mach hier om een hoeck de Prince weer verwachten/
En sien of d'Hemel wil verhooren hare clachten.

Broer Jacob gaet sitten aen een hoeck van Toneel.

Don Mendosse comende by de Ghevanghenis gaet sitten voor de tralien.

Mendosse. De Vrede u jont heyl/de Vrede is met dy.

Hertogin. Wel Vader hoe komt doch ghy vrede wenschet my/
Daer ick eenparigh ben in diepe strijdt ghetreden?
En my besoecken comt/begroeten met veel vreden/
Verwachtende het endt/'t laetste van mijn verdriet:
Om dat veel ongheluckx t'onrecht aen my gheschiedt.

Mendosse. Verwondert u Mevrouw over dees wensch behendigh?
Waer Vrede is/is Godt/anders d'onvree ellendigh
Plaeght menigh Mensch eylaes! dickwils in veel voorspoet.

Hertogin. Het leven 't gheen ick voer/'tgheen leest in mijn ghemoet/

Is uyt mijn selver niet/maer Christus is het leven/
Die zijn onnoosel bloedt voor ons al heeft ghegheven
Tot een versoeninghe van al de zonden zwaer.

Mendosse. Het gheen Mevrouwe seght is merckelijck en waer.
'k Gheloove dat ghy weet dat alle ongheluckẽ
En teghenspoeden groot/welck ons vaeck onderdrucken/
Niet comen by gheval/maer in voorsienigheydt
Des Heeren/die door wil ons sulcx heeft opghelept/
Ghelijck men claerlijck siet/hoe Godt heeft doen vermonden
Door Amos den Propheet/gheen quaet of 'k hebt ghesonden/
Oock den lijdsame Job/die vanden Satan strengh
Is deerelijck ghequelt/niet sonder d'Heers gheheugh/
En weet Princes/aenmerckt de lasten die daer heden
Ons nu zijn opghelept/zijn de behoude leden/
Vercooren hoogh by Godt/streckt ons tot saligheydt/
Anders soo waren wy na dat de waerheydt seyt
d'Ellendighste Creatuers diemen op d'Aerd mocht vinden.

Hertogin. 't Waer goet men trachten gingh nae dit te onderwinden.

Mendosse, Sterckt u Mevrouwe kloeck in Godes Heeren naem/
Wilt u bereyden dan t'ontfanghen heel bequaem
De doodt, schrickt niet Vorstin/weest duldigh in u lijden/
't Heyloose leven strengh wilt weerstaen in u strijden,
Meynt ghy dat is vercort zijns rechte rechter handt
Om te bedwinghen radt de gramschap uws Vyandt/
En nederwerpen hem op dees te logghe Aerde/
Dat hy na zijne macht nu nimmermeer bedaerde/
En kneusen 't Beckeneel/ghekleynst tot mulle stoff/
Den Hemel doch betrout/hy helpt u haest hier off.
Hoe menigh sietmen ach! als Weseloos verlaten
Van bystant/hulp of troost/Godt coomtse noch te baten/
En doetse wederom ghevoelen lust en vreught/
Als sy hebben gheleen verdriet en ongheneught.

Hertogin. Ach Hemel! die soo mocht in dees onrechtheydt sterven.

Mendosse. Ist stuck rechtvaerdighlijck den Hemel sult ghy erven.

Hertogin. Het waer te vreemde saeck ick sulcx had bestaen.

Mendosse. Ick kan 't ghelooven niet dat ghy u hebt misgaen.
Verhaelt my grondigh eens u opgheleyde sonden/
Daerom ghy leght veracht aen ketens strack ghebonden.

De Hertoginne al schreyende.

Hertogin. Ontrent een Jaer gheleen doen Vranckrijck waer in noot
Van Duydtsche krijghers/doe men inder yl ontboot
Den Hertogh mijnen Man door 's Coninckx Brieff beseghelt/
Hoe dat heel over hoop sy laghen ongheregelt/
De Vorst vergaren liet zijn Raedt voordachtigh koen/
Hield' haer te vooren trouw wat voorsicht men soud' doen.
Yder seyd' zijn ghevoel/de reden zijn ghesloten/

Dan

Dan dese verre reys heeft (Godt weet) my verdrooten/
In teghenwoordigheydt van al d'omstanders kloeck
Soo deed' hy aen de Graeff een errenstigh versoeck/
Beval hem 't Hartoghdom soo langhe te beheeren/
Tot dat eplaci! hy van Vranckrijck weer quam keeren/
d'Hertogh die trock ten strijdt/liet 't Rijck in handen staen
Dien schellem die my heeft verradelijck verraen.

Mendosse. Wats 't geen hy had in't sin? Herr.'k kan 't qualick u verhalen/
Een wijl na 's Mans vertreck quam by my inde Salen/
My verghden/ach o schandt! en eysten door Mins schijn
Te hebben graechelijck zijn vuyle wil van mijn/
Soo werdt mijn ziel ontroert door dees onnutte reden:
Ja machteloos verflauwt om dees ontuchtigheden/
Gaff noch soo veel verstants dat hy soud' laten staen
't Oneerelijck versoeck/en ben quaet wegh ghegaen.

Mendosse. Mevrouwe/ick verschrick/zijn dit een Graeff zijn daden?

Hertogin. Noch meerder overlast 'k om zijnent wil moet laden/
Een dagh na dit verdriet/soo heeft een Duyvels lust
Hem 't harte soo ghestoockt/verghetende de rust
Waer in hy weligh sat/my t'andermael versoecken/
Wee hem/en mach den dagh doen 't schiede wel vervloecken/
Het strafste antwoordt 't gheen eens Vrouwe mondt oyt sprack
Bejeghende hem/lanckmoedigheydt my ontbrack/
Doen dese dreutse reen hem inde ooren vloghen
Waer hy als sinneloos/vermetel opgheroghen
In Nickerlijcke schijn/wat gingh den schellem loos
Aenrechten? o gruwel/o hertseer fel en boos
Had soo de raserny der Duyvels inghesoghen/
En heeft zijn Broeders Soon doe wijs ghemaeckt een loghen/
't Gheen noyt in gheender eeuw by yemandt zy bedocht/
Dat ick uyt gayle jonst hem tot boeleringh socht/
Den Jongheling versot deed na zijn Ooms ghebieden/
Vervolghden zijn opset/o aerdt van slechte lieden/
Onder de koetse del gingh legghen/ach! te leyt/
Doen heeft de guytsche guyt aenrecht dit wrede feyt
In nare midder-nacht/wanneer den Godt der droomen
Schielijck de ooghen luyckt/is den Tyran ghecomen
Met een'ghe van het Hoff/voor mijn ghecierde Bedt/
Verbaest voor yders oogh/dan sy hebben ghelet
Op 't gheen hy had gheseydt/zijn Neeff als halff besloten/
En heeft hem met een Dagh (doch sonder reen) deurstoten/
Betichtende voorts my 'k met hem in Overspel
Een langh wijl had gheplegt/doen heeftmen my seer fel
Ghekerckert/na ghy siet/soo waerlijck Godt Almachtigh
My 't leven heeft ghejont/was 't noyt gheweest indachtigh/
Wat gaet den Moorder doen? hy met d'onkunde Raedt
Beraetslaeght hebben/soo datmen oprechten gaet/

Ghelijck 't oock is gheſchiet/ een Pael/ waer op gheſchreven
Staet het betichten/ en de overdaet mijns le ven/
En gaff uytſtel een Jaer/ datmen beſchicken ſouw
Een Ridder/ die de eer voor my verrechten wouw.
Dus iſt verlooren raedt/ ick wilt den Heer bevelen.
Mendoſſe. Men can ſeer lichtelijck een Menſch de eere ſtelen.
Iſſer yets meer Mevrouw dat quelt u zwaer ghemoet?
Hertogin. Anders ter Wereldt niet mijn moeylijckheen aendoet/
Noch en begheere niet dat Godt my ſal vergheven
De ſonden die ick heb met wil willens bedreven:
Maer een onkuyſſche Min die my ſoo heeft vervoert/
Dat my een Spaenſche Heldt de ſinnen heeft ontroert/
Welck ick door valſche ſchijn Godtſ dienſtigh gingh beſoecken/
Door dalen wijdt en zijdt/ in ver en vreemde hoecken.
Dan doch behiel mijn eer/ hierom iſt hart beducht
Of Godt vergramt macht zijn over dees gayl ontucht/
My opghe worpen heeft dees ongherechtigheden/
Doch hebt met een ghedult dus langh eylaes! gheleden/
Dit knaeght dees droeve Ziel hoe langher en hoe meer.
Mendoſſe. Stelt u gheruſt Princes/ laet rechter zijn de Heer.
Hertogin. Vader hoe wel van ſtaet 'k gheweeſt ben ſeer hooghwaerdigh/
Ghelijck u kunbaer is/ maer hebben my onaerdigh
Al 't goet heel af gherukt/ 'k behiel alleen de eer
En deſe Diamant/ die ick u ſchencke weer/
Als ghy in uwe Cel aendachtigh zijt ghetreden/
Voert mijn ontſchuldigheen na d' Hemel met ghebeden.
Dees Ringh vereerde my den Coningh doe 'k in Echt
Wel eer ghetreden ben/ met d' Hertogh goet oprecht.
Mendoſſe. 'k Bedancke de Princes/ den Hemel jon u vrede.
Hertogin. Het ghene ghy my wenſcht het ſelf d wenſch ick u mede.
Hertoginne blijft inde Ghevanghenis.

Don Mendoſſe gaet weder by Broer Jacob.

Mendoſſe. Ontſchuldigh is Mevrouw. Br. Iac. Hebt ghy een vaſt beſcheyt?
Mendoſſe. Nu weet dees borſt/ ach Godt! dees opghetijghde feyt
'tNiet is als ſchelmery en een verſierde looghen.
Broer Iac. O Hemel kunt ghy dit nu langher doch ghedooghen.
Mendoſſe. Faey Grave/ al te licht vervoert en onbeſuyſt
Zijn u aenſlaghen loos/ dan eer dit Riff verhuyſt
En ſcheyt van 't Aerdtſch Toneel/ ſoo wil ick graeghlijck waghen
Mijn leven/ goet en bloedt/ haer eer tot Gode draghen/
Of by gheval 't gheviel dat 't Avontuer miſſlaeght
Dat ghy mijn jonſt en plicht aen haer voor 't laetſte draeght/
En ſeght de Hertogin met redenen ſeer bondigh/
Mijn afcomſt/ naem/ en ſtaet/ ghelijck ghy weet/ volmondigh/
Dan ſoo het leven my van Godt gheſchoncken wert/

Der

Versoeck ick dat ghy 't sult verberghen in u hert.
Broer Iac. Betrout vrylijck op my. Mend. Mijn Heer laet ons vertrecken/
En bidden soo de Heer 't gheen can tot dienste strecken.
Beyde binnen inde Kluys.

Vijfde Deel, Seste Bedrijff.

Grave van Pancelier, en een Edelman.

G. v. Panc. 'T Anghstvallighe gheluck speelt parten veelderley/
Ja gaet soo ruym en dick int vlacke Claverwey/
Laet het voornemend' doen versticki en heyloos steecken:
Soo dat dees stale ziel niet is om stucken breecken/
Oud'oorigh even staegh met veel becommertheen
Yets yligh my toe comt/het leytme op de leen/
'k En weet niet wat ick doe/gh: dachten tolvry springhen/
Dickwils acht ick 't bedrijf te zijn maer beuselinghen/
Dees opghelepde daet roep wrake int verstandt/
Ey Grave/u belept is een te groote schandt/
Nochtans in spijt van haer moet ick het staende houwen/
Al soud' dit Nickers seyt my naderhandt berouwen.
Lijckwel ick wilde 't gheen nu is eylaes! volbracht/
Edelman uyt Dat my de wreeckens lust soo niet en had veracht/
Ay nijdigh hart tot quaet van joncks af toe gheneghen/
Hoe kon een Vrouw ghehuwt u stale ziel beweghen.
Holla/wie daer. Edelm. Mijn Heer den Raedt u doet de weet/
Op morghen vaerdigh zijt te toonen u ghereet/
Om de betichtingh zwaer/die ghy als noch houdt staende/
Off soo de reden is als ghy int Hoff vermaende/
Een Ridder die u doen herroepen sal het gheen
't Gheen ghy de Hertogin oplegghent zijt alleen/
Hy 't lidt benemen wil waer me dat is ghesprooken/
Dees laster al te wreedt laet hy niet onghewroocken.
Gr.v.Panc. Wie is de gheen mijn Vriendt die my dees last ontbiet?
Edelman. Hy onkundigh is. Gr. v. Panc. Van waer? Edelm. Niemandt en wetet niet/
Sijn Princelijcke hart wilt hy hier niet verschoonen.
Gr.v.panc Soo veer hy hem bereydt haer hulpsaem hier te toonen/
Gaet seght den Ridder dan dat hy niet langh verbeyt:
Maer schrijven naem en staet. Edelm. Hy is gans niet bereyt
Om sulcx te doen/neen. Gr.v.P. Nochtans moet ick het weten/
Hoe/heb ick eer en trouw als achteloos versmeten.
Edelman. Sijn naem onnodigh is te stellen soo ten toon/
Maer eer den avondt valt ghy krijghen sult tot loon
Een recht verdiende straff om alle dees aenslaghen. Edelm. binn.
Gr. v. panc Waer toe mach deughde goet 'k veel liever niet najaghen?

Hoe trilt en schrickt mijn ziel om de aenstaende strijdt/
Hoe wel ick ben bedroeft/noch toon ick my verblijdt/
'k Vergaren doen den Raedt en houdent haer te vooren/
Dit hart my wiss'lijck tuyght dat d'eere is verlooren. Binnen.

Vijfde Deel, Sevende Bedrijff.

Don Mendosse uytcomende, lesende de betichtingh, al ghewapent zynde met een Kasquet vermomt.

DE ontucht die de Graeff optyght de Hertoginne
Hy staende houden wil, met leven, ziel en bloet,
Die hem in 's Lichaems kracht vechtend kan overwinne,
De eer verkrijght sy weer die nu leyd onder voet,
En soo dat een van twee nu snevelt in het vechten
Salmen seer strenghelijck nae eysch des Rechters rechten.

Onderwylen als hy dit leest comen al het Hoffghesin, de Grave van Pancelier ghewapent, Hertoginne, Emilia, inde rouw, Apian, eenighe Edelen, den gantsche Raedt gaende sitten, twee Trompetters.

Mendosse. MEvrouw/'tis u bekent/hoe dat ghy wert verheert/
Beticht van dese Graeff/indien ghy nu begheert
Dat ick mach wreken 'tstuck/die hier is voor u staende
U presenteert zijn dienst/Princesse siet/aengaende
't Zy schuldigh of onschuldt/door Wapenen seer kloeck
'k Verrechten mach dees trots/is 't eerelijck versoeck.
Hertogin. Ach! Ridder/'t ware recht stel 'k met barmhertigheden
Aen Godt/welck kent mijn hart/daer noyt ontuchte zeden
In gh'weest zijn waerde Heldt/Heer die hier voor u buyght/

De Hertoginne valt op haer knien.

Ghy selfs nu selver siet dat ick wordt overtuyght.
Mendosse. Heen Hartoginne rijst/bematight uwe lijden/
Ick ben 't die voor u eer nu wil ghewilligh strijden.
Verrader/snoode Graeff/die noch trotsigh braveert/
En hebt door valsche verraed' de Hartogin onteert/
't Gheen een versiersel is/ja loghens in het schijnen/
Verdedighen de eer soo com ick mijn verpijnen/
Ghy die u Bloedtverwant onrechtlijck hebt vermoort/
Den Hemel wraecke eyst en is op u verstoort.
Gr. v. panc. Hoe nu eerloose guyt/ghy hoort u wel te schame

Om

Om teghens my te slaen/ die niet en derst zijn name
Stellen als ick ten toon/ of ghy hier in misgaen
U had/ en werdt bekent/ vermits 'tis stout bestaen/
Meent te beschutten haer die in veel Hoererijen
De tijdt versleten heeft/ ick can dees hoon niet lyen.
Wie zijt ghy? 'k gheloove vast/ nadien ghy gheen bescheydt
Wilt lev'ren op mijn woordt/ vreest ghy te zijn verbreydt/
Off zijt ghy Roffiaen des Hertogins Mevrouwe?
Niet beters ick u acht. nu tsa/ wilt handt aenhouwe.

De Trompetters blasen, 't ghevecht aengaende, een weynigh hier nae valt den Grave onder de voet.

Mendosse. Grave de uur is hier dat een te wrede doodt
U ziele voeren wil in al der Duyv'len schoot.
Gr. v. panc. Besadight kloecke Heldt/ hebt met my medelijden/
Tracht niet haest na mijn endt/ 'k verwonnen ben in 't strijden.
Mendosse. Men schonck u 't leven wel soo ick verseeckert waer
Van beteringh en boet/ dan neen/ een snood' verraer/
Die ach! d'onnosle Vrouw socht schielijck t'onderdrucken.
Soo ghy bekennen wilt dees ongherechte stucken
In dees vergaderingh/ soo sult ghy mercklijck sien
Off u ghenaed of straf van 't Hoff nu sal gheschien.
Gr. v. Panc. Seer garen kloecke Heldt/ wilt 't leven my verschoonen.

De Grave valt op sijn knien voor de Hertogin.

Mevrouw na 't recht vereyst/ soo wredigh niet wilt loonen/
't Gheen dat int Hartoghdom voor-henen is gheschiet/
Wilt waerdighe Princes/ hier aen ghedencken niet.
'k Bekenne mijne schuldt voor al d'omstaende Heeren/
Nu is de wil van my met vriendelijck begheeren/
Het leven weynigh is dat ick verliesen sal/
Mijd doch mewaerde Vrouw dit bitter ongheval/
Ghedooghet dat ick mach mijn sonden gaen beschreyen/
Ghevanghen waert ghy Vrouw/ ick bid wilt my daer leyen.
Aengaende vande Moordt die 'k heb mijn Neeff ghedaen/
Het waer om datmen 't stuck meer achtingh soude slaen.
Een snoo vervloeckte Min dreeff my in 's Duyvels stricken/
'k Hoop niet u straf heydt my laet inde sond' versticken.
Mijn ziele die verflauwt door al de wonden zwaer/
Leyt my doch op het Hoff om het ghesmdt aldaer
Ick 't listighe beleyt ten vollen mach bekennen.
Onmoogh'lijck is het my tot soo veel spraecks te wennen.
De wonden doodtlijck zijn voel ick aen dit bedrijff/
Mijn crachten crachtloos zijn/ verzwackt ist gantsche lijff.
. Raets h. Brenght den Verrader wegh/ het recht wy hier na wijsen.

De Grave wort nae de Ghevanghenis gheleyt.

De

De Hertoginne vallende op haer knien.

Hertogin. Ghelooft zy Godt dat hy mijn dus in noodt comt spijsen/
Oneynd'lijck is u Licht/ O Vader goedertier/
Die my soo heeft bewaert voor 't lasterlijck bestier. Alle binnen.

Vertoningh, als een dancksegh van 't Hoff over 't verlossen des Hertogins.

Eerste Vertoningh,

HEt Hoff verheught, verblydt, wetend' den Heere danck,
't Gherucht blaest over luyt en doet dees maer verbreyden
Door d'loffelijcke Stadt, en sy die soo in dwanck
Ghehouden is voor wyl, wil d'Hemel nu gheleyden.

Tweede Vertoningh,

Waer dat de Grave werdt onthalst.

HIer wert verdiende straff na rechtingh wel gheloont,
De Graef als schellem snoodt moet laten 't lieve leven,
Hier siet ghy dat het recht nu niemandt niet verschoont,
En yder een, hoe trots zyn loon nae werrick gheven.

Al dit naevolghende speelt in Enghelandt.

Fama of Gherucht.

DE Ridder Don Mendos is schielijck weer gheweken
Na Spangiens cloeck gewest/ men weet so veel te spreken
Van d'overwinningh cloeck/ dat met een wonder groot/
Ghelijck het blijckt/ de Graef tot straf nu is ghedoodt/
Te recht verdiende straf/ belooningh na zijn wercken/
Ghelijck u is vertoont/ met erenstigh opmercken/
Den Hemel heeft verhoort des Hartoginnens clacht/
Heeft den Verrader trots nu tot zijn endt ghebracht/
Den Coninck/ Broeder vroom des Hertogins vercooren/
De tydingh dacht hem vreemt/ wanneer hy quam te hooren
Dat een te brave Heldt verlost haer had uyt noodt/
Dat hy door bloode vrees noyt vrees de teghenstoot/
Tsedert den Hertogh oudt na Vranckrijck waer gheteghen
Tot hulp en onderstandt/ soo heeft de doodt versleghen
Int zwaerste van't belegh den Hartogh vroom en stout/

Soo

Soo dat ſy Weduw ſat ghevanckelijck en benoudt.
Dus na veel droef heydt quam de vreughde haer vermeeren/
d'Enghelſche Coningh heeft met minnelijck begheeren
Ghehaelt zijn Suſter t'huys/vermidts in eenigheydt
Sy leef de ſonder Heer/en gingh met veel beſcheyt
Voorſichtigh al de Raedt te vooren dit doen hauwen/
Dat ſy een Spieghel is van vroom en kuyſche Vrouwen/
En gaf 't Gouvernement haer van zijn Dochter ſchoon/
Soo dat van 't huwelijck gheſproocken werdt/ten loon
Krijght ſoo een Rooſe eel van 't roemrijck huys verheven
Van Spangien/onderwijl Mendoſſe daer beneven
Int derwaerts trecken verſtont dat veel Heeren braef
Ghevanghen zijn gheweeſt/doch eer dat hy als ſlaeff
Verloſt heeſt de Princes/verkreegh hy veel victory/
De winſt die ſpeelde hem noch dickwils in memory/
Des Coninghs Dochter ſchoon/verciert ſeer deughdelijck/
Ghedient/gheacht/ghe-eert/in het beroemde Rijck
Van Engh'landt/ſoo dat den Coninck van Hiſpangien
Mendos als Ambaſſaet ſendt in het Groot Brittangien/
Om te beſluyten wis dit waerde huw'lijck vroom
Tuſſchen der Princen beyd' haer kinderen/ een droom
Scheen het te zijn voor 't Hoff/ſoo Ed'len als Juffrouwen/
Nu ſult ghy ſien wat kieſd' noch in het endt can brouwen. Binnen.

Vertoningh.

MEndos als Ambaſſaet in 't roemrijck Enghelandt,
Gewelcomt wert van 't Hof, van Princen en van Heeren,
Wt laſt der Spaenſchen Vorſt comt hy als trouw Gheſant,
Om 't Huwelijcks vereen verſoeckend' te vermeeren.

Vijfde Deel, Achtſte Bedrijff.

Emilia, Hertoginne.

Emilia. MEvrou wats d'oorſaeck nu dat ghy ſoo haeſtigh wijckt?
V ſelver ghy vercleynt. Hert. Mijn lichaem ſchier be-
zwijckt/
Meent ghy Emilia dan dat 't hart is ſoo gheneghen
Te laten kuſſen my/ van hem/ die eer de weghen
En ſlaghen ſchuwden? wis een recht bloodthartigh Heldt/
Die nu ter tijden leeft/ſaeght ghy niet doe 't ghewelt
Van Ridderlijcke ſleep den Coninck Hofſtijck groeten/
Dat hy quam vallen neer als ſlave voor mijn voeten/

Soud' ick hem lieven/hoe! die gheen werck heeft ghemaeckt
My te verlaten. Emil. Mevrouw/hoe dus haest gheraeckt!
Denckt soo hy 't eenighsins had connen doen/van harten
Weet ick zijn graghe ziel u had verlicht van smarten.

Hertogin. Vernederde ick niet mijn selver als onwaerd'/
Gingh hem besoecken als Pelgrimin/hy d' Aerd'
Niet waerdigh is te treen noch d' Ridders naem te voeren/
Ach! ick en can mijn moet niet matighen noch snoeren/
Eer sal het Water Dier al vlammend' staen in brandt/
Eer ick Mendosse bied' mijn hulp of onderstandt.

Emilia. Voorwaer me blonde Vrouw/ick meende heel ghewisse
't Gheen ghy gheleden hebt de zwaer ghevanghenisse
En de benaudigheydt/dat ghy verloren hadt
Begheer van wreeckens lust/naer dat ick nu wel schat
Ick verre zy van huys/doordien u jachtigh drave/
Doen ghy de Prince saeght heel nedrigh neer als slave/
V Man den Hartogh oudt ghebleven is ten strijdt/
Hoe can 't u van u hart te toonen trots en spijt
Aen d' Ridder Don Mendos/die jongh is op zijn Jaren/
Den Hemel jon niet wil 't gheluckighe vergaren.

Pagie des Hofs uyt.

Pagie. Princes/den Coninck groot belasten my seer trouw
Dat ghy met u ghesindt seer haestigh comen souw
Vercieren zijne Disch/de Princen zijn vergadert/
Verwachten u alleen. Hert. Hoe 't harte hem benadert/
Hoe dat mijn toornigheydt nu rijst hoe langhs en meer.
Wy datelijck u volgen. Pag. 'k Vercondigh dit mijn Heer. Pag. bin.

Hertogin. Emilia/ick moet om niemandt voorts te gheven
Eenighe quaet vermoen. Emil. Laet zijn u gheest ghedreven/
En gaet u lusten nu versaden/ 't gheen belast
V is door d' Edelingh. Hert. Voorwaer Vriendin ten past
Een Weduw-Vrouw niet wel in sulcke groote vreughde/
Om 't coort verlies mijns Mans. Em. Princes neemt u geneuchde/
Comt laet ons gaen ten Hoof/vernedert u alsins.

Hertogin. Ick deed' het graeghlijck wel/ten deed' Mendos de Prins.

Beyde binnen.

Cupido met Pyl en Boogh.

Daer hebt ghy 't spul van nieuws weer an/
Daer is vergaert soo menigh Man/
Van Juff'ren en van Adel/
Nu werckt mijn Pijl met loos verraet/
Nu schijnt de Hertogin als quaet/
En werpt haer uyt den Sadel.

Van

Van nu t'aenschouwen Don Mendos/
Haer ooghjes zwieren met een blos
Versteurt al heel ontsinnigh/
Sy sit en wringht/en is beschaemt/
Verschrickt als dees Prins werdt ghenaemt/
Als krachtigh even vinnigh.
Ick moet/ick sie/en heb dit spel
Nu voorts gherockent/en ick sel
Hier haest een end' af maken/
Dat dees vermaerde grootse lien
Recht moeten jalousye vlien
En voorts te legher raecken.
De Maeltijdt is soo overgroot/
Men spreeckt daer van gheen teghenstoot/
Men laet Violen sorghen/
Dees schichten zijn hoe datse zijn
s'Aendoen menigh last en pijn
Int licht als int verborghen.

De Hertoginne al verbaest uyt, comende vande Maeltijdt.

Hertogin. Gelijck een Oorloghsman zijn Vyant comt te voet
Soo trilt en schrickt zijn ziel/soo oock mijn heus ghemoet/
Dat sidderend' vast beeft/en wete niet wat dencken/
Noch wat belastingh zwaer de sinnen nu comt krencken/
Ick ben als heel bedeest mijn gheest als sonderlingh
Is opghetoghen/siet/door 't aenschouwen vande Ringh/
Aen Don Mendossens handt/'t is die/als ick verdreven
Lach in veel klupsters zwaer/'t is die ick heb ghegheven
De Monnick/die de Biecht van my ghenomen heeft.
Ach! als 't hart daer om denckt het anghstigh trilt en beeft/
Apian uyt. Hier comt mijn Apian die 'k sal vernemen laten
d'Ancomste deses Ringhs/door een mewarigh praten.
Apian. Hoe nu sin-wijse Vrouw/begheeft ghy dese staet?
Hertogin, Ick wilde wel 't my gingh/als 't my wel anders gaet/
't Stuck u verborghen is. Apian. V redenen heel bondigh
Ick nu in't minst verstae. Hert. 'k Sal 't u wel maken kondigh/
V inder haest eens spoet met snelle vlytigheen
By Don Mendosse/by comende/sult ghy alleen
Hem roepen aen d'een zijd'/en hem eens koeltjens vraghen
Hoe hy comt aen dien Ringh die ghy hem sult sien draghen/
Nieusgierigh is my 't hart om dit te weten wis.
Apian. Mevrouw/sou 'k sulcx bestaen? Hert. Och jae/'t ghetuyghenis
Hy u wel lichtlijck gheeft/comt haestigh by my weder.
Apian. 'k Denck niet dat soo een Prins int segghen hem verneder.
Hertogin. V wijs bepaelde reen in als 't belegghen can.

Waer

Apian. Waer vind' ick de Princes? Hert. Maer hier ter zijden van
Het Conincklijcke Hoff. Ap. 'k Sal 't alles wel beſchicken/
Op dat u droeve ziel noch mach yets weer verquicken. Binnen.

Vijfde Deel, Neghende Bedrijff.

Don Mendoſſe, Apian.

Mendoſſe. T Af weſen des Princes dunckt mijn wel dapper vreemt/
Men haer op 't Hoff en Sael nu nerghens niet verneemt.
Hoe ſcheen haer borſt verſtopt met quaetſinnig vermoedē/
Doch can niet dencken nu waer haer gedachten woeden/
De lief d' die ſy eer droegh tot my/ ſoo ſchijnt/ de haet
Daer ſy me is belaen wel duyſentmael ſoo quaet/
Weynigh weet ſy dat ick haer heb verloſt uyt handen
Vanden Verrader/ en uyt pijnelijcke Banden.
Apian. Mijn Heer/ vind' ick u hier? Mend. Ick moet my wat vertreen/
Beſichtighen het hoff in eenigheydt alleen.
Dit treffelijck ghebouw is wel waerderens waerdigh.
Apian. d' Engelſche Coningh/ Prins/ bevindt dees conſt ſeer aerdigh.
Mendoſſe. En 't Spaenſche Rijck dat heeft vermoghen in 't ghebien/
Van grootſheydt/ macht/ en ſtaet/ zijn onſe Edelien/
De Juffren prents en ſchoon/ ſeer poeſel ſoet van leden/
Die weten hare tijdt ſeer gheeſtigh te beſteden.
Apian. Ons in lief koſery/ in 't Jaghen/ en Gheſpeel/
In ſangh ſeer minnelijck. Mend. En vol ſchoonheden veel/
't Is 't gheen Natura oyt ter Wereldt heeft gheſonden/
De ſoete ſedigheydt die werdt daer in bevonden/
Een aenghenaem ghelaet en merckelijck ghewoel/
Een lief en lichte tret/ een weſen ſtout en koel/
Soo datmen noyt en ſiet beveynſtheydt inde harten.
Apian. Nochtans gheveynſtheydt werckt veel diep gheheyme ſmarten.
Mendoſſe. Wegh met beveynſdery/ den Hemel 't alles ſchendt
Die tot die vuyle prop eenſinnigh is ghewendt/
Want ſy baert achterclap/ ja vuyle ſchelmerijen/
Die dickwils d' arme ziel ſoo heſtigh comt beſtrijen/
De waerheydt werdt bedeckt/ de loghen werdt gheſtijft/
De Menſch noch even hart by zijn voornemen blijft/
Al tot zijn ziels bederff. Ap. Wat mach men beters wenſchen/
Gheruſt in zijn beroep/ en vree met alle Menſchen.
Mendoſſe/ met verloff/ 'k moet u doch vraghen yet.
Mendoſſe. Mijn vriendt wats u begheer? Ap. Dees Ringh die men nu ſiet
't Gheen ghy hebt aen u handt/ wilt bid ick eens uyt legghen
Becoiningh van dees ſaeck. Mend. Wel hoe/ wats dit te ſegghen?
Apian. Wel eer ſoo weet ick wel dat ick hem ſchoon beſach/
Doch ken niet dencken waer/ of niet op comen mach/
Soo dat ick niet en weet wat ick ſal immer dencken.

Mijn

Mendosse. Mijn vriendt of ghy weet het u doch int minst can krencken/
Doch Apian mijn Heer/het schrift is duyster zwart/
Gaet by de Hartogin/seght haer/dat niemandt 't hart
Ten vollen sal verstaen/als sy/wilt dit verconden/
De aencomst deses Kinghs wil ick haer doen vermonden.
Apian. Verschoont o Prince my om dese stoute reen.
Mendosse. Gaet in des Heeren naem/en weest gherust te vreen. Apian binn.
Ick hier vertoeven wil uytlegghen 't haer te deghen
Hoe dat ick dese Kingh tot danck-eer heb verkreghen.

Mendosse wandelt in eenigheydt over Toneel, dewyl comt de Hertoginne uyt.

Mendosse. Vorstinne van mijn ziel. Hert. De vryheydt wilt verschoonen
Het gheen d'Heer Apian aen u quam naeckt vertoonen/
Ick ben ick weet niet hoe verwondert in't verstandt/
Door dien ick sagh een Kingh aen u Manhaste handt/
Verghee st mijn stout bestaen met redelijck ghenoeghen/
Seer jachtigh waer mijn gheest om my na u te voeghen.
Int u ghevalt mijn Heer/versoeck ick dat nu my
Verwittighet mach zijn 't gheheym van dees waerdy.
Mendosse. Ick sal van dese saeck u trouwigheydt doen toonen/
Daer aen soo kunt ghy sien wat in dees ziel mach woonen.
Mevrouw/de comst ghy weet/in dit beruchte Rijck/
Is eenigh nu gheweest om't brave huwelijck
Te vorderen uws Nichts/Vorstin/schuwt ghy int wesen
V Dienaer/slaef en vrient/ghy zijt door my ghenesen/
't Berout Princesse my dat ick u Medecijn
Ghewengert heb mijn hulp/voorwaer ten con niet zijn/
Enevenwel Goddin/gingh in dees ziele wroeghen
V opghetijghde schandt/'k heb my derwaerts gaen voeghen/
En ben ghecomen haest binnen Thurin met vlyt/
Waer dat ick u besocht in schijn van Muncks habyt/
En heb u Biecht ghehoort/dees Diamant vermeerde
V droevighe ghesucht/die ghy my doe vereerde
Tot een ghedachtenis/wensten u vreed'/ghelijck
Ghy my toeseyden mee/beval u't Hemelrijck/
En liet de Graeff de weet/hoe dat een die zijn leven/
Ja Ziel/Lichaem en Bloedt/wou waghen/daer beneven
Ghelijck het is gheschiet/en heb u soo bevrijdt/
't Gheen ick u nu ontslupt door d'overvlugghe tijdt.
De Hertoginne valt in swym, wat bedarende.
Hertogin. Och! mijn betreurt ghemoet 't gheen dus langh in veel lyden
Gheleeft heeft/ach eylaes! wat heeft mijn ziel al stryden
Int corte wederstaen/ontfanght nu dese gonst
Die u nu wert betoont/recht uyt een oude jonst.
Nu sie 'k hoe seer de Min 't vergiftigh hart comt stoocken,
Dat Godt laet nimmermeer het quade onghewroocken.

Ghy hebt u bloedt en lijff ghewaeght door Wapens kloeck/
Ghy weckt my vander doodt. Mend. Mevrouwe het versoeck
Is dat ghy varen laet u voor-ghelede pynen/
Godt die rechtvaerdigh is/Godt die nu niet de zynen
Laet in verdrietingh zwaer/gheloost wyse Vorstin/
Had ick u niet beschermt/den Hemel u hier in
Soud' hebben byghestaen. Hert. Wel Prince wilt vergheven
't Gheen heden is gheschiet/mijn gheest die waer ghedreven/
Doch onbekent/vermits 'k en wiste niet/O Prins/
Dat my uws Lichaems kracht verlost had/neen/gheensins.

Mendosse. Het ongheluck 't gheen ghy aen my ginght opt betoonen
Wil ick ghewillighlijck u t'eenemael verschoonen/
Hooghdes u is bewust hoe Godt u Man nu heeft
Ghehaelt in 't eeuwigh Rijck/Princes gherustigh leeft/
Leeft segh ick/O Goddin/Voesterssse van mijn leven/
O Ziele van Ziel/comt (bid ick) wilt my gheven
Eenigh heylsame troost/en neemt my weder an
Voor u bestierder vroom/ja Echte Heer en Man/
't Welck ick soud' achten meer als al de Monarchyen
Des Werelts/mocht u ziel my met dees maer verblyen.

Hertogin. Vermaerde Ridder/de voldoeningh is seer kleyn/
Voor de vergheldingh slecht die ghy nu eyscht seer reyn/
Ick u verseeck'ren wil een saeck seer rijck beperelt/
Al waer ick d'alder grootste Vrouwe vande Werelt/

Pagie uyt. Soud' ick slavinne dan my maken van u hart/
Wat heet tsedert dien tijdt mijn ziel gheleden smart.

Pagie. De Raedt vergadert is/verwachten met bescheyt
De reden van Mendos/'t gheen hem is opghelcyt.

Hertogin. Vercond'ghen sal ick dit mijn Broeder door veel reden/
En soo het doen'lijck is volbrenghen uwe beden.
De Princen houden raedt. Mend. Princesse met verloff/
Ick trede na de Sael op 's Conincks waerde Hoff. Alle binnen.

't Gherucht ofte Fama.

HEt huw'lijck van dees Dochter schoon
Vereenight met de Princens Soon
Van Spangiens eel ghewesste/
Den Raedt en Coningh hoogh ghe-eert
Hebben 't versoeck gheconsenteert
Met al de Eren feste
Van 't Hoff des Enghelandts vermaert/
De jonghe lieden die ghepaert
Worden in d' Echt te samen/
De Hertogin verclaert tsecreet/
En doet de Coningh oock de weet
Wat hier is in te ramen.

De Co=

De Coningh met verwondringh leedt
Op Don Mendossens teghenset/
Die 't seyt soo gingh aenrechten/
Toont aen den Spangiaert soo veel deught/
En is als selfs nu heel verheught
Door het stoutmoedigh vechten. Binnen.

Vijfde Deel, leste Bedrijff.

Coningh van Enghelandt, Hertoginne.

Coningh. ICk heb o Suster trouw des Coninghs reden goet
Vanden Ambassadeur verstaen/die met een groet
Wt 's Majesteyts ghebiet versocht/zijn Soon te paren
Met mijne Dochter/die noch jeughdigh is van Jaren/
Dan doch ghelijck ghy weet 'k heb 't huw'lijck toegheſtaen/
Mendos met dit bescheyt sal weer na Spangien gaen/
Verwittighen het gheen dat hem is wedervaren/
Op dat dees jonghe liens gheluckigh evenaren/
En ick verwonder my dat u dees Heldt vermaerd'
Verlost heeft vander doodt. Hert. Gelooft 't gheen is verclaerd'.
Vergunt dese bede doch. Coning. Maer zijt ghy wel o Vrouwe
Verseckert zijne wil/hy u begheert te trouwe?
Hertogin. Heel seeckerlijck mijn Prins hy 't selver heeft versocht.
Coningh. Soo wil ick dat u Feest o Suster wert volbrocht.
Hertogin. Volbrenght o Broeder dit/ 't staet weder te verdienen.
Coningh. Den Hemel wil in d' Echt u veel voorspoets verlienen. Binnen.

Vertoningh,

Het Huwelijck van Mendosse en d'Hertoginne.

HIer wert door 's Priesters Mondt geknocht dit lieve paer,
Hier wert de soete trouw ghehecht met Hemels banden,
Hier wert u voorghebeelt heel seeckelijck en waer,
Hoe dat de oude Min ten lest noch comt in't branden.

Tweede Vertoningh,

HIer bied' het Hof gheluck dees twee vereende lien,
Hier met verwonderingh den Coninck nu sijn handen
Ten Hemel heft, tot danck, als men kan mercklijck sien,
Vrouw Fama dit verbreyt rontsom in alle Landen.

EYNDE.